

TAMPEREEN YLIOPISTO

Katja Sirviö

PUHURI KÄVI ODOTETTUA LEUDOMPANA

Kokeilu lukijoiden ylläpitämästä kansalaisjournalistisesta verkkosivustosta

Journalistiikan pro gradu -tutkielma

Toukokuu 2014

0

Kansalaisjournalismi sai alkunsa yhdysvalloissa yli 25 vuotta sitten. Lehtien levikki jatkui, eikä toimittajien työtä arvostettu. Idea kansalaisjournalismin synnystä on yhdistetty politiikkaan ja vuoden 1988 presidentinvaaleihin. Sittemmin sen avulla on haluttu elvyttää yhä näivettyvää demokratiaa ja luoda vaihtoehtoja ”eliittijournalismille” tuoden toimittajia ja toimituskäytäntöjä lähemmäksi lukijoita.

Sanomalehdistö painii samankaltaisten ongelmien kanssa yhä. Kansalaisjournalismin tarpeellisuutta voidaan perustella samoin argumentein kuin sen syntyessä. Internetin ja sosiaalisen median myötä puitteet kansalaisjournalismin tekemiselle ovat vain muuttuneet.

Tässä tutkimuksessa toteutin Kangasalan Sanomien kanssa yhteistyössä Puhurin, Pohjois-Kangasalan kylien oman verkkosivun, jonne kyläläiset saivat itse tuottaa sisältöä. Lähtökohdiana oli ajatus siitä, että 2010-luvulla kansalaisilla on paljon taitoa, työkaluja, rutiinia ja ennen kaikkea matala kynnys julkaista erilaista materiaalia verkossa. Samalla selvitin, onko kansalaisjournalismille tänäpäivänä tilausta ja voiko sen avulla parantaa alueellista yhteisöllisyyttä sekä lehden ja sen lukijoiden suhdetta.

Tutkimukseni osoitti, että kansalaisjournalismille löytyisi yhä kuluttajia, mutta ei välttämättä tekijöitä. Kyläläiset eivät nähneet Puhuria ja sen tarjoamaa väylää mahdollisuutena parantaa itselleen tärkeitä asioita, vaan yrittivät tehdä, ja teettää, sitä journalismin keinoin. Kansalaisjournalismin ja paikallislehtien kuluttajat eivät ole sitä ikäpolvea, joka on tottunut sisällönjulkaisuun verkossa.

Puhurin lyhyt taival jätti ilmaan ajatuksen siitä, että kun tarpeeksi taitavia tekijöitä ja heitä kiinnostava aihe löytyy, niin kansalaisjournalismille on käyttöä 2000-luvullakin. Itsestään se ei kuitenkaan synny ja elä, vaan vaatii journalismin ammattilaisten tukea.

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	5
1.1 KIINNOSTAVA MEDIA YHDISTÄÄ PAIKALLISET.....	7
1.1.1 Kiinnostaako toimittajia se, mikä lukijoita kiinnostaa?.....	7
1.1.2 Hyperpaikallisuus luo yhteisöllisyyttä.....	9
1.2 KANSALAIJSJOURNALISMI – PASSIIVISESTA SEURAAJASTA AKTIIVISEKSI OSALLISTUJAKSI.....	10
1.2.1 Journalismin yleisösuhteiko ongelmallinen?	15
1.3 MULLISTAVA VERKKO.....	17
1.3.1 Mutta milloin se tuli?.....	19
1.3.2 Verkko demokratian edistäjänä	20
1.4. ESIMERKKEJÄ KANSALAIJSJOURNALISMISTA	22
1.4.1 Mansefoorumi suunnannäyttäjänä	23
1.4.2 Verkkoyhteisöt kehittyivät Oulussa.....	25
1.4.3 Lähiötoimittaja työllistyi liiankin hyvin	25
1.4.4 Kansalaiset osallistumassa Savossa.....	26
1.4.5 Vuorovaikutusta Alvarissa	26
1.5 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET.....	27
2 Kansalaisjournalismi	29
2.1 KANSALAIJSJOURNALISMIN MÄÄRITELMÄ.....	29
2.1.1. Kansalaisjournalismi käsitteenä	30
2.1.2 Vaihtoehto eliittijournalismille.....	31
2.1.3 Ääni äänettömille.....	32
2.1.4 Toimittaja kumppaniksi kansalaiselle	34
2.2 KANSALAIJSJOURNALISMIN HISTORIA	35
2.2.1 Talousongelmat ja demokratian puute ajoivat kansalaisjournalismiin.....	35
2.2.2 Demokratian elvytystä.....	36
2.2.3 Ihmisten projekti – ratkaisemme sen itse	38
2.2.4 Hajanainen ja rajallinen kansalaisjournalismi	42
2.3 KANSALAIJSJOURNALISMI SUOMESSA.....	42
2.3.1 Syyt samat kuin Yhdysvalloissa	43
2.3.2 Toimittajien kielteinen suhtautuminen	44
2.3.3 Olemassa olevaa ei edes haluta haastaa.....	45

2.4 KANSALAIJOURNALISMI TÄNÄÄN	46
2.4.1 Vastustusta satelee	46
2.4.2 Kuitenkin elossa	47
2.5 KANSALAIJOURNALISMI VERKOSSA – OSALLISTUMISEN MONET KASVOT	48
2.5.1 Tiedotusvälineet yhdistävät ihmisiä	49
2.5.2 Kansalaisten journalismi.....	50
2.5.3. Yhteinen tavoite – keskustelu	52
2.5.4 Kansalaisjournalismille on tilaa.....	54
3. Demokratia ja julkisuus journalismissa.....	56
3.1 MISTÄ JULKISUUDESSA ON KYSE?	56
3.1.1 Suureksi yhteisöksi – miten?	56
3.1.2 Julkisten termien sekasorto.....	57
3.2 OSALLISTUVA DEMOKRATIA.....	58
3.2.1 Tilausta demokraattiselle journalismille.....	58
3.2.2 Toteutettu kansalaisuus.....	59
3.3 SANOMALEHTIEN TEHTÄVÄ DEMOKRATIASSA.....	59
3.3.1 Journalismin pitäisi parantaa demokratiaa	60
3.4 MEDIAJULKISUUS	61
3.4.1 Onko kansalaisille kahvilassa tilaa?	61
3.4.2 Ne uutisoivat meille.....	62
3.4.3 Typistävätkö journalismin säännöt – vai mahdollistavatko?.....	63
3.4.4 Kansalaisjournalismi haastaa toimituskäytännöt.....	64
3.4.5 Journalismin professiota problematisoiva kansalaisjournalismi	65
4 Muita käsitteitä.....	67
4.1 OSALLISTUMINEN, OSALLISUUS	67
4.1.1 Missä luuraa halu vaikuttaa?	67
4.1.2 Osallistuminen vai osallisuus?.....	68
4.1.3 Osallisuus yhteydessä yksilön ja yhteiskunnan suhteeseen.....	70
4.1.4 Halu vaikuttaa ratkaisee.....	71
4.2 YHTEISÖLLISYYS.....	72
4.2.1 Epävarmuus synnyttää yhteisöllisyyttä	72
4.2.2 Yhteisöllisyys on siirtynyt verkkoon.....	74
4.3. JOUKKOISTAMINEN	74

4.3.1 Mitä joukkoistaminen on	74
4.3.2 Joukkoistaminen viestinnässä.....	75
4.4 VERKKOVIESTINTÄ.....	77
4.4.1 Verkon monitasoiset osallistujat.....	77
4.4.2 Uudenlaista demokratiaa sosiaalisessa mediassa	78
5 Tutkimus käytännössä – tutkimus teoriassa	80
5.1 PUHURIN ENSIASKELEET	81
5.1.1 Ensimmäinen tapaaminen.....	82
5.1.2 Puhuri puhaltamaan	83
5.2. AJATUKSIA SIITÄ, MIKÄ MENI PIELEEN.....	87
5.2.1 Käynnistettiinkö Puhuri tarvittavalla volyymilla?.....	87
5.2.2 Verkko itsessään ei ollut ongelma	88
5.2.3 Olivatko ongelmat samoja kuin muilla?.....	90
5.2.4 Osallistujien ikä	93
5.2.5 Ei ongelmia.....	94
5.2.6 Journalistisiin käytäntöihin tottuminen	95
5.2.7 Konkreettinen veturi puuttui.....	96
5.2.8 Loppukyselyn muuta antia.....	97
6. PÄÄSTIINKÖ TAVOITTEISIIN?	100
6.1 Puhurin käytäntöön liittyvät tavoitteet	100
6.2 Kansalaisjournalismiin liittyvät tavoitteet	101
6.3. Kangasalan Sanomiin liittyvät tavoitteet.....	103
6.4 Nälkää ja ideoita jäi	103
Kirjallisuuslähteet.....	105
Verkkolähteet	113
LIITTEET.....	114

1 Johdanto

Itselleni pro gradu -projektissa tärkeä motivaattori on se, että tutkimuksesta on oikeasti hyötyä ulkopuoliselle taholle. Niinpä olin jo ajoissa (alkuvuodesta 2013) yhteydessä paikallislehtemme ja Kangasalan Sanomiin. Uutistuottajan (nykyinen päätoimittaja) Tuula Ruusumaan kanssa ideoimme yhdessä projektin, joka hyödyttäisi myös Sanomia.

Gradussani loin Kangasalan Sanomille blogi-pohjaisen verkkosivun, johon sisältöä tuottivat sekä lukijat itse että minä lukijoiden avustuksella. Toteutin pilottihankkeen Kangasalan pohjoisosissa, jonka suurimmat kylät ovat Ruutana (2668 asukasta joulukuussa 2012), Suinula (901) ja Lihasula (164). Pienempiä kyliä on lukuisia, kuten Haviseva. (kangasala.fi) Maantieteellisesti rajasin sivuston koskemaan Pohjois-Kangasalaa Ruutanasta ylöspäin sekä kunnan Vesijärven läntistä puolta.

Puhun verkkosivusta sen oikealla nimellä Puhuri. Nimi päätettiin kyläläisten kesken jo ensimmäisessä tapaamisessa. Verkkosivun haluttiin olevan puhurin kaltainen: joskus leppoisa, mutta aika-ajoin ja tarvittaessa myös voimakas ja puuskittainen.

Hankkeella kokeiltiin, olisiko 2010-luku hyvien verkkoyhteyksien sekä uusien julkaisukanavien myötä suotuisampi kansalaisjournalismille tai kansanjournalismille. Samalla tutkimme, lisäisikö lukijoiden itse tuottama sisältö lehden kiinnostavuutta ja läheisyyttä.

Risto Kunelius (2000:2) on kirjoittanut yli kymmenen vuotta sitten, kuinka monissa toimituksissa tiedostetaan, että lehden pitäisi löytää toimivampi ja laajempi kosketuspinta lukijoidensa arkipäivään. Kuneliuksen mukaan lehdissä oltiin jo tuolloin tuskallisen hyvin perillä siitä, että kiireisen uutistyön paineissa faktat ja kommentit kerätään useimmiten sieltä, mistä ne ovat helposti saatavilla. Tilanne ei ole kymmenessä vuodessa juuri muuksi muuttunut.

Tässä Johdanto-luvussa luon yleisen katsauksen tutkimukseni kantaviin teoreettisiin teemoihin. Seuraavissa luvuissa 2–4 perehdyn teorioihin syvemmin. Luvussa kaksi esittelen tutkimukseni kantakäsitteen *kansalaisjournalismi*. Kerron, millä eri tavoilla kansalaisjournalismin voi määritellä ja selitän, miksi se on hyvä käsite myös Puhurista

puhuttaessa. Lisäksi luon katsauksen käsitteen historiaan, sen käyttöön Suomessa sekä sen toimivuuteen verkossa ja nyt 2000-luvulla

Luvut kolme ja neljä käsittelevät muuta oleellista teoriaa. Ensin perehdyn julkisuuteen ja demokratiaan sekä niiden rooliin sanomalehtimaailmassa. Luku neljä on tärkeä erityisesti Puhurin käytännön toimivuuden kannalta: Siinä kerron osallistumisesta, yhteisöllisyydestä, joukkoistamisesta sekä verkkoviestinnästä, joilla kaikilla on oleellinen rooli Puhurin onnistumisessa.

Kaikissa teorialuvuissa kulkee käytäntö rinnalla. Kerron säännöllisesti, miten käsittelemäni teoria liittyy tutkimuksen käytännön hankkeeseen. Luvussa viisi esittelen itse käytännön työni – Puhurin, joka syntyi syksyn aikana 2013. Luvussa kuusi pohdin sitä, miten Puhurin käytännöntoteutus onnistui, missä itse onnistuin ja mitä olisin Puhurin tiimoilta voinut tehdä paremmin. Lopuksi luon katsauksen työlle asettamiini tavoitteisiin ja siihen, kuinka ne täyttyivät.

Puhurin verkkosivu syntyi samaan aikaan tämän tutkimuksen kanssa. Sen vuoksi aikamuodot tekstissäni vaihtelevat. Alussa viitaan Puhuriin tulevana asiana futuurissa, työn loppupuolella aikamuoto muuttuu imperfektiksi, sillä verkkosivu on jo toteutettu ja sinne on sisältöä tuotettu.

Luku	Sisältö
2: Kansalaisjournalismi	Määritelmä: <i>Miksi kansalaisjournalismin määritelmä sopii Puhuriin?</i>
	Historia: <i>Historialliset syyt näkyvät Puhurin toiminnassa.</i>
	Suomessa: <i>Puhurissa tartutaan kansallisiin ilmiöihin.</i>
	Tänään: <i>Puhuri herättelee uinuvaa kansalaisjournalismia.</i>
	Verkossa: <i>Kaikilla on mahdollisuus julkaisuun.</i>
3. Demokratia ja julkisuus	

	Julkisuus: <i>Toiminta on julkista, kun se koskettaa useampia ihmisiä – kuten Puhuri.</i>
	Osallistuva demokratia: <i>Puhuri aktivoi kansalaisia osallistumaan ja vaikuttamaan.</i>
	Sanomalehdet ja demokratia: <i>Sanomalehtien on kannustettava kansalaisia osallistumaan esimerkiksi Puhurin tarjoamin keinoin.</i>
	Mediajulkisuus: <i>Puhuri antaa tilan puhua.</i>
4.Muita käsitteitä	
	Osallistuminen, osallisuus: <i>Osallistuminen on turvattu laissa, Puhuri on yksi keino.</i>
	Yhteisöllisyys: <i>Puhurin tekeminen yhdessä synnyttää yhteisön.</i>
	Joukkoistaminen: <i>Puhurissa tehdään joukolla paikallisuutisia.</i>
	Verkkoviestintä: <i>Puhuri verkossa haastaa perinteisen paikallislehden.</i>

Taulukko 1: Tutkielmani teoriaosuuden sisältö

1.1 KIINNOSTAVA MEDIA YHDISTÄÄ PAIKALLISET

1.1.1 Kiinnostaako toimittajia se, mikä lukijoita kiinnostaa?

Vaikka kiinnostavuus on yksi journalismin keskeisimpiä tavoitteita, alalla ei ole aina otettu huomioon, mikä yleisöä kiinnostaa (Heinonen 2008: 21). Heikkilä, Ahva, Siljamäki ja Valtonen (2012: 31) huomauttavat tämän käyvän ilmi, kun tekee katsauksen tapoihin, joilla journalismin ammattilaiset ovat ajan mittaan suhtautuneet yleisöönsä. Journalismin käsitys yleisöstä on rakentunut etäiseksi, mutta se on alkanut muuttua erilaisten paineiden puristuksessa kiihtyvää vauhtia. Tässä kyydissä kiinnostavuudesta on tullut yhä keskeisempi tavoite journalismissa, mutta samalla sen merkityssisältö on huomattu ongelmalliseksi.

Tuija Parikan (2003: 218) mukaan medialla on erityinen rooli, kun pohditaan, mihin yhteisöllisyyden tuottaminen voi perustua sellaisissa taloudellisissa ja sosiaalisissa olosuhteissa, joissa yhtenäinen kansalaisuus on pirstaloitunut. Parikka siteeraa Ullamaija Kivikuraa (2001: 96), jonka mukaan median voidaan ajatella tarjoavan parhaan perustan solidin yhteisöllisyyden luomiseen.

Kivikuru (2001: 69–70) on kirjoittanut, että median roolina on perinteisesti ollut taiteilla valtion ja kansalaisyhteiskunnan vastakkaisuuden välissä ja luoda tila kansalaiskulttuurin ja osallistuvan demokratian edistämiseksi. Heikkilän ja kumppaneiden (2012: 34) mukaan toimitusten suhdetta yleisöön kuvaa lausuma, jonka mukaan ”yleisölle ei pidä tarjota mitä se haluaa vaan mitä se tarvitsee”. Tässä asetelmassa toimittajien ammattitaidon katsottiin edellyttävän yleisön yläpuolelle asettumista. Kangasalan Sanomien kaltaisessa paikallislehdessä ajatus ei liene aivan noin jyrkkä. Pienen lehden levikissä näkyy äkkiä, jos lukijat eivät koe saavansa lehdeltä mitä haluavat.

Parikan mukaan journalismin kansalaisyhteyden toimivuudesta ollaan usein huolissaan. Painopiste on siirtynyt mediajulkisuuden autonomian laajentumiseen kansalaisten ilmaisuvapauden kustannuksella (Splichal 2002:7–8). Kansalaiset ja mediasisällöt eivät kohtaa, eivätkä kansalaiset varsinkaan laman aikaan kokeneet päässeensä vaikuttamaan asioiden kulkuun. Mediajulkisuudesta ei löydetty itseä koskettavia kiinnekohtia sosiaalisten ongelmien pohtimiseksi. (Kivikuru 2001:)

Kuten tutkimukseni teoriaosuudessa myöhemmin selviää, niin nyt, kymmenen vuotta myöhemmin, vaikutusmahdollisuuksia ja halukkuutta kansalaisten parista löytyy. Ongelmana on juuri heidän ja mediasisältöjen kohtaaminen – miten kansalaisten vaikuttamishalu ja tietotaito saataisiin valjastettua median käyttöön? Puhuri tulee kokeilemaan sitä blogi-pohjaisen verkkosivun avulla.

Pro gradu -tutkimukseni yksi lähtökohdista on kiinnostavuus. Kangasalan Sanomissa on todettu, että lukijat eivät koe lehteä kiinnostavaksi. Vastoin Heinosen ajatuksia, lehti haluaa ottaa huomioon sen, mikä sen yleisöä kiinnostaa. Yksi Puhurin tavoitteista onkin tutkia, lisäksi kansalaisten tuottama sisältö myös lehden kiinnostavuutta.

1.1.2 Hyperpaikallisuus luo yhteisöllisyyttä

Mitä tulee yhteisöllisyyteen pirstaloituneessa kansalaisuudessa, niin alueellisuuden uskotaan olevan yksi yhdistävä tekijä. Kangasalan pohjoisosista liikutaan luontevasti Tampereen suuntaan ja käytetään sen palveluita, eivätkä kunnan omat asiat tavoita aluetta. Palvelujen kehittäminen alueella on unohtumassa. Vaikka paikallislehti itsessään pitää yllä yhteisöllisyyttä, ei senkään teho yllä pohjoiseen Kangasalaan: juttuideat ja uutiset alueelta ovat vähissä. Puhurin kautta haluanakin tuoda paikallislehden lähemmäs Pohjois-Kangasalan kyliä sekä kehittää alueen keskinäistä yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta muun Kangasalan kanssa.

Yhdysvalloissa, Britanniassa ja Saksassa on ruvettu puhumaan hyperpaikallisuudesta (hyperlocal) ja hyperpaikallisesta mediasta. Hyperpaikallinen media pohjautuu ajatukseen, jonka mukaan paikallisella medially on kaksi tärkeää tehtävää ihmisten elämässä: Se kertoo, mitä tapahtuu, missä ja milloin, mutta lisäksi se luo alueellista yhteenkuuluvuuden tunnetta. Hyperpaikallisuuden määritelmä kuuluu: Online-uutiset tai sisältö tarjoaa yhteenkuuluvuuden tunteen kaupungeille, kylille, yksittäisille postinumeroalueille tai muille pienille, maantieteellisesti määritetyille yhteisöille. (Nesta)

Britanniassa uskotaan, että paikallisuuteen perustuva teknologia, erityisesti matkapuhelinsovellukset, tarjoaa potentiaalisen hyperpaikallisen median kehittämiseen. Perinteisille medioille tämänkaltaisten sovellusten käyttö on kallista ja työlästä, mutta hyperpaikalliset bloggaajat ja tiedottajat voivat saavuttaa suurenkin yleisön. Paitsi paikallista yhteenkuuluvuuden tunnetta, hyperpaikallinen media voi parantaa myös alueen julkista ja taloudellista arvoa. (Nesta)

Hyperpaikallinen media pystyy tarjoamaan enemmän ruohonjuuritason uutisia ja sisältöä kuin perinteiset mediat. Lisäksi se auttaa paikallisen identiteetin muodostamisessa, on sisällöntuotannoltaan muita medioita kattavampi ja kasvattaa median käytävissä olevaa yleisöä. Hyperpaikallinen media ei ole vielä levinnyt kovin laajalle, joten usein se on määritelty vain yleisön tai yhteisön ääneksi, jonka tarkoituksena on palvella yhteistä hyvää. (Nesta)

1.2 KANSALAIJOURNALISMI – PASSIIVISESTA SEURAAJASTA AKTIIVISEKSI OSALLISTUJAKSI

Uutisjournalismin ytimessä ovat tasapuolisuus ja objektiivisuus, kirjoittaa Ari Martikainen (2004: 93). Toimittajan tehtävänä on useita lähteitä käyttäen tehdä juttu kaikki osapuolet huomioon ottaen. Lisäksi toimittajan tulee esittää faktat neutraalisti sellaisenaan. Perinteistä uutisjournalismia onkin Martikaisen mukaan kritisoitu usein siitä, että jutuissa pääsevät enimmäkseen ääneen viralliset tahot.

Lukijan näkökulman valottamista on kuitenkin pidetty sanomalehdissä tärkeänä. Tavallisen lukijan arkea ja näkökulmaa on lähestytty erilaisilla toimituksellisilla tekniikoilla. On menty lukijoiden pariin ilman suurempia etukäteissuunnitelmia ja kysytty, mitä kuuluu tälle kylälle. (Liukkonen 1999: 124)

Puhe tavallisen lukijan näkökulmasta toimituksen palaverissa ja jopa joidenkin lehtien kirjallisissa linjamääräyksissä osoittaa, että toimitukset tiedostavat puutteet perinteisissä journalistisissa käytännöissä ja yrittävät tietoisesti paikata niitä. Yhteistä useimmille yrityksille ulottaa lehden tarjoama julkisuus myös päättäjäjoukon instituutioiden ulkopuolelle on ollut käsitys tavallisesta lukijasta passiivisena alamaisena, jonka osallisuus häntä itseään koskevissa prosesseissa rajoittuu kommentointiin. (Liukkonen 1999: 124–125)

Eryteisesti webblogit (webissä olevat blogit) huomauttavat siitä, kuinka institutionaalisen journalismin yksi suurimpia heikkouksia on lukijasuhteen etäisyys (Heinonen & Domingo 2009: 83). Blogit ovat osallistavia, sillä ne mahdollistavat keskusteluun osallistumisen ja toteuttavat internetin ihannetta demokraattisesta tilasta, jossa kaikkien äänet pääsevät esiin ja jossa passiivisesta vastaanottajayleisöstä tulee aktiivinen osallistujayleisö (Matheson 2004: 452). Webblogit ovat merkki siitä, että toimittajien ja yleisön yhteisten foorumien luominen on vaivatonta, kunhan asenteet ovat kohdallaan (Heinonen & Domingo 2009: 84). Tämän vuosikymmenen alkupuolella käynnistyneen blogi-ilmion myötä viestinnän muuttuminen monelta monelle -viestintäjärjestelmäksi sai uutta virikettä (Heinonen 2008: 15).

Puhuri yrittää tarttua juuri blogien mahdollistaman osallistumiseen. Helppokäyttöinen alusta antaa kaikille tasapuoliset mahdollisuudet paitsi tuottaa sinne sisältöä myös kommentoida

sitä. Parhaimmillaan ventovieraat ihmiset – joita yhdistää vain asuinseutu – saavat aikaan runsaita keskusteluja.

Merja Helle (2009: 105) puhuu yhteiskunnallisesta journalismista. Siinä kansalaisten arkea halutaan kuvata aiempaa enemmän, ja toisaalta lisätä kansalaisten taustoja ja prosessien analyysia. Yhteiskunnallista päätöksentekoa tulisi katsoa myös kansalaisten näkökulmasta: mitä poliittiset päätökset merkitsevät heidän arjessaan, ja millaista on elämä suomalaisessa yhteiskunnassa eri puolilla maata ja hyvinkin erilaisissa elämäntilanteissa.

Puhurin painopiste on juuri kansalaisten näkökulmassa sekä heidän omassa äänessään. Niiden tullessa esiin ne ansaitsevat paikkansa myös paikallislehden sivuilla ja ovat omiaan luomaan läheisyyttä ja kiinnostavuutta lehden ja lukijoiden välille.

Kuinka kansalaiset voisivat ottaa julkisuudessa nykyistä aktiivisemmän roolin? Mitä tämä edellyttäisi journalismilta? Miten toimitukset voisivat lähestyä uutisaiheita ennen kaikkea kansalaisten eikä vain instituutioiden näkökulmasta? Kansalaisjournalismi on 1990-luvulla Yhdysvalloissa virinnyt journalismin kehittämiseen tähtäävä liike, joka on ottanut nämä julkisuuden ydinkysymykset vakavasti. (Heikkilä & Kunelius 1999: 102)

Kansalaisjournalismi yrittää tarjota ihmisille areenan, jolla he vapautuvat passiivisesta kommentoijan roolista aktiivisiksi toimijoiksi. Kun uutisjournalismi tiedottaa, niin kansalaisjournalismi virittää julkista keskustelua kansalaisten esiin nostamista aiheista (Martikainen 2004: 94). Kansalaiset ovat mukana muokkaamassa julkisuutta, jossa kuuluu myös heidän harkittu ja sosiaalinen äänensä. (Liukkonen 1999: 125) Ridellin (1999: 131) mukaan kansalaisjournalismissa ihmisten suhde journalismiin ja laajemmin yhteiskuntaan määritellään julkisen puheen ja toiminnan kautta.

Aktiiviset toimijat ja julkinen keskustelu kansalaisten esiin nostamista aiheista ovat avainsanoja myös Puhurin toiminnassa. Alusta asti painotin, että tässä hankkessa ei ole uutiskriteereitä, vaan sisältöä saa ja pitää tuottaa juuri niistä asioista, jotka itselle ja alueen asukkaille ovat tärkeitä. Kun mahdollisuus tähän tulee paikallislehden ja sen toimittajien kautta, voi odottaa myös suhteen paikalliseen journalismiin paranevan.

Mainitsematta kansalaisjournalismia sanallakaan James Carey (2003: 16) oli kansalaisjournalismin ytimessä, kun hän kirjoitti: ”Olemme perineet yksisuuntaisen asiantuntijajournalismin, objektiivisen tosiojournalismin, joka informoi ja seuraa julkisesti asioita. Tämä journalismi on kuin tiedettä; se olettaa, että toimittajan ja asiantuntijan on informoitava ja kasvatettava yleisöä.”

Salli Hakala (2003: 229–230) viittaa samaan kirjoittaessaan, että sidosryhmäajattelu on tällä hetkellä organisatorisesti hallinnan muotitermi, jolla valtionhallinto sitoo itseensä kaiken olennaisen yhteiskunnassa. Sidoryhmien ulkopuolelle jää vain kansalainen, jolle pääsääntöisesti tiedotetaan päätöksistä, ja jota valistetaan käyttäytymään oikein. Sidoryhmäajatteluun kuuluu asiantuntijajärjestelmän luominen, joka sulkee tavallisen kansalaisen organisoituneen yhteiskunnan ulkopuolelle, passiiviseksi vastaanottajaksi.

Käytännössä tämä näkyy puheena sisä- ja ulkopuolisista: asiantuntijat, median tärkeimmät toimittajat ja liike-elämän sidoryhmät ja keskeiset kansalaisjärjestöt kuuluvat sisäpuolelle. Kansalaiset ovat hallinnon ulkopuolisia, jolle lähetetään tietoa. (Hakala 2003: 230)

Passiivisen vastaanottajan roolia halusin Puhurin avulla muuttaa. Tiedän etukäteen, että hankkeessa mukana olevilla kylillä potentiaalia tähän on, jos halua riittää. Puhuriinkin aktiivisesti osallistuvat kansalaiset saivat heille luvattua ja heidän kaipaamansa kevyenliikenteenväylän turvaamaan lasten koulutietä, kun osasivat puuttua asiaan oikein ja sen vaatimalla raivolla.

Carey (2003: 16) ehdotti, että ajattelisimme journalismia taltiointina, keskusteluna sekä runollisuuden ja utopistisen politiikan harjoitteluna. Hän muistutti, että journalismi-sana juontuu ranskan ”päivää” tarkoittavasta sanasta – journalismi on siten kollektiivinen ja julkinen päiväkirja, joka taltioi päivän julkisia tapahtumia. Sen merkitys on siinä, että se on yksi niitä perusvälineitä, jotka taltioivat ja säilyttävät kulttuuria ja antavat näin mahdollisuuden kysyä siltä neuvoa yhä uudestaan. Tätä Puhurikin voi täydellisimmillään olla: päiväkirja, kalenteri, pala historiaa sekä kulttuuria, johon voi palata vuosien kuluttua.

Journalismi tulee mieltää keskustelu-mallin pohjalta. Toimittajat edustavat vain yhtä osaa kulttuurimme keskustelusta. Rooli on toimittajalle vaatimaton, mutta Careyn (2003: 16) mukaan tarvitsemme vaatimatonta journalismia. Journalismi ei pysty kertomaan totuutta,

mutta se pystyy ohjaamaan kulttuurimme keskustelua sekä ulkopuolelta että siinä mukana ollen: virittämään ja järjestämään sitä, pitämään sitä käynnissä ja taltioimaan sitä niin, että toisilla keskusteluilla olisi jotain, josta ne saisivat sytykkeitä.

Esa Väliiverroksen mukaan yksi syy journalismin murrokseen on perinteistä, ammattimaista journalismia haastavat tavalliset kansalaiset, bloggarit ja verkkoyhteisöt (2009: 14). Kansalaisjournalismi tuottaa uutisia, keskustelua ja kommentteja ilman ammattimaisen journalismin etäisyyttä ja virallisuutta. Entisistä median kuluttajista on tullut aktiivisia sisällöntuottajia.

Kansalaisjournalismi-termiä käytetään usein kuvaamaan myös – useimmiten verkossa tapahtuvaa – kansalaisten oma-aloitteista julkaisemista, itsenäistä tiedonhankintaa, blogi-kirjoittelua ja itse otettujen valokuvien julkaisemista. Sen kaltaista julkaisemista voisi Bavardin ja Ruusunoksan (2007: 160) mielestä kutsua ennemmin kansalaisten vertaisviestinnäksi tai kansalaismediaksi (citizen journalism) kuin kansalaisjournalismiksi, eihän mikä tahansa verkossa julkaistu materiaali ole journalismia. Laura Ahva on erottanut citizen journalismin kansalaisjournalismista kansalaisten journalismiksi (Ahva 2010: 63–64)

Kansalaisten journalismin tilalla voisi yhtä hyvin olla Ari Martikaisen (2004: 120) käyttämä kansanjournalismi, jonka tehtäviä ovat informaatio, kasvatus ja ihmisten saattaminen liikkelle. Ihmisillä on sanottavaa omasta elämästään ja kansanjournalismin avulla he innostavat toisiaan toimintaan. Kansanjournalismi onkin tuottanut monipuolisia juttuja, kiitos oman ideoinnin ja kirjoittajien persoonallisuuksien. Monipuolisuuden ja erilaisten persoonallisuuksien takaamiseksi tarvitaan tietysti paljon kirjoittajia. Niiden löytäminen ja saaminen Puhuria tekemään on haaste.

Kansalaisjournalismista puhuttaessa esiin nousee usein huoli journalismin riippumattomuuden menettämisestä. Laura Ruusunoksa ei kuitenkaan usko, että toimittajat olisivat lukijoiden vietävissä yhtään enempää kuin muidenkaan lähteidensä. Kansalaisjournalismiinkin kuuluu normaali lähdekritiikki, ei kaikkiin juttuideoihin tarvitse lähteä päättömästi mukaan. (Bavard & Ruusunoksa 2007: 162)

Toisaalta, paikallista kansalaisjournalismia tehtäessä toimittajat voivat mielestäni hieman ollakin lukijoiden vietävissä. Pitääkseen ideointia yllä ja juttuhanoja auki, ei kaikkea voi

tyrmätä suoralta kädeltä. Typerältäkin kuulostava idea ja uutinen voi olla esittäjälleen tärkeä. Paikallisuus, yhteisöllisyys ja läheisyys muodostuvat pienistä asioista, eikä juttuideoita ja -ajatuksia tyrmäävä toimittaja edesauta edellä mainittujen ilmiöiden syntymistä. Haluan Puhurin olevan avoin kaikille uutistyypeille ja juttuideoille.

Ruusunoksan haastattelemien toimittajien mukaan kansalaisjournalismi on nähty keinoksi päästä paperinmakuisesta ”esityslistajournalismista” kohti elävämpiä juttuja sekä käsittelytapaa, joka saa lehden lukijat ajattelemaan, että tämä asiahan koskee minua (Bavard & Ruusunoksa 2007: 163). Puhurin vahvuuden ajattelun olevan juuri tässä: Kaikki sinne kirjoitettu koskee ainakin alueellisesti sen suurinta käyttäjäryhmää – alueen asukkaita.

Kansalaisjournalismissa uskottavuus määrittyy päinvastoin kuin normaalissa journalismissa: pitämällä asiat arkisina ja kotoisina journalismin esitykset tinkivät faktuaalisuuden leimasta ja panostavat autenttisuuteen. Siinä missä tilastolliset faktat tai auktoriteettien lausunnot ovat normaalijournalismille uskottavuuden lähde, ”tavallisten ihmisten” puheen kotikutoisuus tekee kansalaisjournalismin puhutteluista omakohtaisempia. (Heikkilä & Kunelius 1999b: 73)

Kansalaisjournalismi haluaa ymmärtää julkisuuden kollektiiviseksi keskusteluksi ja kehittää valtajournalismia suuntaan, jossa ennen muuta niin sanotut tavalliset ihmiset ovat keskustelun vakavasti otettu osapuoli. Kunelius (2000: 19) viittaa samaan kirjoittaessaan, että kansalaisjournalismin taustalla on tulkinta, jonka mukaan journalistien luomasta julkisuudesta on tullut asiantuntijoiden ja julkisuutta hallitsemaan pyrkivien ammattilaisten herättämien kysymysten julkisuutta. Tämän seurauksena yleisö on alkanut menettää mielenkiintoaan journalismia kohtaan.

Lopahtanut kiinnostus liene yksi syy myös paikallislehdestä etääntymiseen. Kun lukijat saavat itse tuottaa Puhuriin sisältöä, käydään keskustelu väkisinkin ”tavallisten ihmisten” kesken. Vakavasti otettuja osapuolia heistä tekee paikallislehti esimerkiksi nostamalla Puhurissa esitettyjä ajatuksia ja asioita paperilehden sivuille.

Kuitenkin, kansalaisjournalismiakin on arvosteltu konservatiivisuudesta siksi, että se pyrkii säilyttämään perinteisen hierarkkisen ja yksisuuntaisen journalistisen julkisuuden rakentamisen käytännöt. Jako ”meihin” (tekijöihin) ja ”heihin” (vastaanottajiin, yleisöön) on ennallaan, samoin median ja ammattilaisten rooli julkisen keskustelun portinvartijoina.

Seuraava askel kohti avoimempaa yleisösuhdetta olisikin, että journalistisen prosessin eri osissa ”entisellä yleisöllä” olisi aiempaa enemmän sananvaltaa. (Heinonen 2008: 18)

Heinonen (2008: 18) ehdottaakin, että media voisi jo siirtyä kansalaisjournalismin toiseen vaiheeseen, jota voisi nimittää yleisön journalismiksi, kansalaisten journalismiksi tai osallistuvaksi journalismiksi. Kansalaisten journalismin hän määrittelee samalla tavoin kuin Ruusunoksa ja Bavard aiemmin. Osallistuva journalismi eroaa Heinosen mukaan kansalaisten journalismista erityisesti siinä, että sen toiminnallisen kehyksen perimmäinen valta on edelleen ammattilaisilla. Portinvartijavaltaa ollaan altiitta jakamaan, mutta ei siirtämään.

Puhurin taustalla ovat kansalaisjournalistiset arvot (niistä lisää luvussa kaksi), mutta sen monipuolisten mahdollisuuksien ansiosta sopisivat Heinosenkin käsitteet sitä kuvaamaan. Ne sisältävät tärkeimmät ajatukset Puhurin tavoitteista: Yleisö ja kansalaiset tekevät ja sitä kautta myös osallistuvat.

Heikkilän ja Kuneliuksen (1999: 119) kokemusten mukaan kansalaisjournalismin ideat ja niiden soveltaminen haastavat aidosti myös kotimaisen journalismin perinteisiä ja luotuneita käytäntöjä. Kokeiluissaan he ovat saaneet todisteita siitä, että yleisöä voi lähestyä muunakin kuin median käyttäjinä, levikkilukuina tai sen sisältöjen pakollisen symbolisena koristeena. Nykyisen julkisuuden ulkopuolella ja sen marginaaleissa on voimaa, jota journalismi voi oppia käyttämään.

Puhun Puhurista ennen kaikkea kansalaisjournalismina juuri sen osuvan määritelmän vuoksi. Tokihan puhuri ei ole ammattimaisen journalismin muoto, kuten Laura Ahva kirjoittaa, eikä Puhurissa painotettu koko journalistisen prosessin keskipistettä. Sen sijaan Puhuri kansalaisjournalismin tapaan tavoittelee osallistumista ja julkista keskustelua, suhtautuu lukijoihin kansalaisina, käsittelee heitä julkisina toimijoina ja on demokratian asialla. Lambethin määritelmässä esiin nousee yhteiskunnallisuus, mutta Puhurin kohdalla minä puhuisin paikallisuudesta.

1.2.1 Journalismin yleisösuhdeto ongelmallinen?

Seija Ridell (1999: 128) on kirjoittanut, että ”paikoin kuulee jopa sarkastisia väitteitä, ettei journalismilla ja yleisöllä olisi suhdetta lainkaan – nimittäin sikäli, että toimittajat ottaisivat työssään ja esitystavoissaan vakavassa mielessä huomioon yleisön tarpeet ja toiveet”.

On siis ollut merkkejä siitä, että erityisesti 1990-luvun lamajulkisuus pyyhkäisi kansalaiset asioiden määrittelijöinä sivuun. Toimijat eivät löytäneet toisiaan, vaan sosiaalinen systeemi ja kansalaiset katsoivat eri suuntiin. (Kivikuru 2001: 74, 96–97) Kansalaiset eivät edes pitäneet mediaa keskustelun areenana arvossa, vaan pikemminkin järjestyksen ylläpitäjänä, joka ohjaa oikeisiin ratkaisuihin. Kosketus kansalaisiin ei toiminut. (Kivikuru 2001: 87–88, 96) Lehtien tarjoama keskusteleva ote olisi voinut kuitenkin tarjota osapuolille mahdollisuuden päästä vaikuttamaan heitä koskeviin päätöksiin ilman, että toimittajien olisi pitänyt asettua avoimesti ajamaan jonkin tahon asiaa (Renvall 2000: 80)

Kuten jo aiemmin mainitsin, journalismin koko yleisösuhteen olemassaoloakin on epäilty. Erityisen pulmalliseksi on Ridellin (1999: 129) mukaan nähty uutisjournalismin ja yleisön välinen suhde. Kriittiset uutistutkijat ovat katsoneet uutisille ominaisten esitystapojen olevan jyrkässä ristiriidassa niiden lupauksen kanssa, joita lajityyppiin julkilausutusti liitetään: Vallanpitäjiä kansalaisten puolesta ärhäkästi valvova vahtikoira ja yhteiskunnallisen keskustelun synnyttäjä sekä ylläpitäjä. Uutisjournalismin on nähty päinvastoin tarjoavan ihmisille paitsi ulkopuolista myös mykkää ja voimatonta sosiaalisen toimijan roolia.

Heinonen (2008: 20) on kymmenen vuotta myöhemmin eri mieltä. Hänen mukaansa journalismin ja sen yleisön suhde on sekä periaatteellinen että käytännöllinen. Journalistisiin perushyveisiin kuuluu yleisön arvostaminen. Journalismin syntymistä, olemassaoloa ja käytäntöjä perustellaan yleisölähtöisesti kertomalla, että perusmotiivina on yleisön hyvä.

Jo aiemmin työssäni totesin, että yleisön arvostus ei välttämättä aina ole itsestään selvää kaikille journalisteille. Samaa voisi kysyä myös toisinpäin: Arvostaako yleisö journalismia? Puhuri antanee vastauksen siihen, uskooko ja osoittaako yleisö, että kuka tahansa voi luoda journalismiksi kutsuttua kirjallista sisältöä.

Heinonen (2008: 9) kirjoittaa, että ammatillinen sekä akateeminen kiinnostus yleisön sanansijoihin, siihen miten yleisöstä hankitaan tietoa toimitusten käyttöön ja miten lukijat voivat itse osallistua journalististen medioiden sisältöjen muovaantumiseen, on lisääntynyt.

Syiksi tähän Heinonen arvelee yleisön arvo- ja makuprofiilien oletetun monimuotoistumisen, osallistumisen ja kuulemisen merkityksen kasvun poliittisessa kulttuurissa. Samoin verkkoviestinnän avaamat uudet mahdollisuudet julkiseen keskusteluun ja vuorovaikutukseen sekä vertaisviestinnän ja sosiaalisen median antamat uudet mallit osallistuvasta viestinnästä.

Nämä edellä mainitut asiat pitää valjastaa myös paikallislehtien käyttöön. Haasteena on paikallislehtien käyttäjien ikäjakauma – paikallisuutiset tuntuvat yhdistävän tänäpäivänä ennen kaikkea vanhempaa sukupolvea. Heinosen keinot osallistuvaan viestintään ovat yhä ominaisia nuoremmalle sukupolvelle. Tosin, kun lähdän tekemään Puhuria, ajatukseni on, että jo vanhemmillakin ihmisillä riittää verkkoviestinnällisiä taitoja tuottamaan Puhuriin sisältöä.

Tosin Heinosen tutkimusaineistosta on käynyt ilmi, että sanomalehden tekijöiden asenteessa yleisöä kohtaan on ollut parantamisen varaa, yleisöä on pidetty käsivarren mitan päässä ja että yleisösuhteen tiivistämiseksi on vielä paljon tehtävää. (Heinonen 2008: 20–22)

Norjassa puolestaan media-alan ihmiset ovat nähneet, että yleisön osallistumisella voisi olla kolme keskeistä merkitystä tiedotusvälineille. Sen avulla voitaisiin parantaa yleisöuskollisuutta, se voisi luoda uusia ansaintamahdollisuuksia, ja lisäksi sen avulla voisi syntyä uusia innovaatioita. (Heinonen 2008: 17)

Puhurille uusilla ansaintamahdollisuuksilla ei ole lainkaan merkitystä. Uudet innovaatiotkin olisivat vain suurta plussaa. Tärkeintä on yleisöuskollisuus paikallislehdelle, ja siinä puuttuvien läheisyyden ja kiinnostavuuden kasvattaminen on tärkeää.

Vaikka journalismin yleisösuhteen ongelmat on tiedostettu, keinot niiden ratkaisemiseksi ovat vähissä. Ridell kirjoitti 1999 (130–131), kuinka yhdysvaltalainen public journalism (kansalaisjournalismi) -liike yritti niihin konkreettisesti tarttua. Suomessa liikkeen tutkijat ovat pyrkineet yhteistyössä toimitusjohdon kanssa kehittämään uudenlaisia journalistisen työn tekemisen käytänteitä ja esittämisen tapoja, joissa tavallisten kansalaisten ongelman määritykset otettaisiin jutunteon lähtökohdaksi.

1.3 MULLISTAVA VERKKO

Media vallan verkoissa -teoksen kirjoittajat kirjoittavat, kuinka verkkoteknologian ja internetin sosiaalisen median palveluiden on katsottu mullistaneen viime vuosina mediaympäristöä ja ihmisten mediankäytön tapoja. Koskaan aiemmin uuden maailmanlaajuisen yleisön tavoittavan median perustaminen ei ole ollut niin helppoa kuin nyt. Uutisten tarjonta ja saatavuus ovat lisääntyneet merkittävästi. (Kunelius, Noppari, Reunanen 2009: 274) Ridellin (1999: 131) mukaan viestintäteknologian interaktiivisen luonteen nähtiin jo viime vuosituhannen lopulla ratkaisevan monia yleisön sivullisuuden ongelmia ja avaavan portit vuorovaikutteiselle demokratialle.

Tämän kaiken uskon olevan syy myös Puhurin tarpeeseen ja toimimiseen. Viestintäteknologian arkipäiväistymisen vuoksi kansalaisjournalistisen sisällön tuotanto lienee helpompaa kuin aikaisemmin.

Esa Väliverronen toteaa artikkelissa Journalismi kriisissä? (teoksessa Journalismi murroksessa 2009: 13) internetin hämmentävän perinteisiä uutismedioita, sillä se on julkaisuforumina ylivertaisen halpa, nopea ja laajalle leviävä. Nämä tulevat olemaan myös Puhurin valtteja verrattuna tavalliseen paikallismediaan.

Heikkilä ja kumppanit (2012: 35) kirjoittavat, että moniselitteisin joukkoviestintää kohdannut murros liittyy internetin, sekä sittemmin myös sosiaalisen median, kehittymiseen uutisten ja viihteen uudeksi jakelualustaksi sekä verkonkäyttäjien itsenäisen tiedonhaun keskinäisviestinnän välineeksi. Internetin yleistymisen seuraukset ovat olleet hyvin moninaisia ja laajoja, mutta verkko ei ole silti merkinnyt joukkoviestinnän tai journalismin loppua. Joukkoviestintä ja journalismi jatkavat yhä, vaikkakin kulta-aikaansa vaisummin. Tutkimuksessani haluan saada niihin tehoa juuri internetin ja sosiaalisen median yleistymisen avulla. Joukkoviestinnän ja journalismin sekä internetin ja sosiaalisen median ei tarvitse sulkea toisiaan pois – ne voivat tehdä myös Puhurin kaltaista yhteistyötä.

Heinonen (2008: 14) puolestaan kirjoittaa, että sanomalehdistön kohtaama verkkoviestinnän haaste on tuonut uusia ulottuvuuksia journalismin ja sen yleisön suhteeseen. Web muutti jo ensimmäisellä aallollaan joukkoviestinnän asetelemia, sillä kuka tahansa sai ulottuvilleen välineitä, joiden avulla he saattoivat muuntautua passiivisista vastaanottajista maailmanlaajuisiksi julkaisijoiksi ammattimaisten medioiden rinnalle. Itse näen uusien

ulottuvuuksien olevan uusia mahdollisuuksia, joiden käyttökelpoisuutta tutkimuksessani pääsen testaamaan.

1.3.1 Mutta milloin se tuli?

Internetin mahdollisuudet nähtiin jo 1990-luvun puolivälissä, jolloin sen graafinen käyttöliittymä World Wide Web näytti aiheuttavan vallankumouksen viestintäympäristössä. Maailmanlaajuinen – sekä paikallinen – julkaiseminen mahdollistui passiivisen vastaanottamisen sijaan. Yksisuuntaiset viestintävirrat eivät enää kulkeneet vakiintuneista tiedotusvälineistä lukemattomille vastaanottajille, vaan viestintä olikin vastedes verkostomaista, ja tasa-arvoiset solmupisteet voivat toimia niin informaation lähettäjinä kuin vastaanottajina. Tämän arveltiin uhkaavan perinteistä journalismia. Digitaalisen teknologian oletettiin jatkavan kasvuaan ja lopulta luovan uuden välineen, joka pakottaa kaikki aiemmat viestinnän välineet määrittelemään itsensä uudelleen. Mediateollisuuden ja sen harjoittaman journalismin oletettiin hiipuvan muutamassa vuodessa, ja moninaisten julkaisuverkkojen ajateltiin luovan uuden tasavertaisen viestinnän kulttuurin. (Heinonen & Domingo 2009: 69)

Heinosen & Domingon (2009: 70) mukaan internetin odotettiin 1990-luvun puolivälissä ravistelevan viestinnän konventioita kunnolla. Kymmenen vuotta myöhemmin voitiin kuitenkin todeta, että viestinnän kokonaiskuva ei ole juuri muuttunut. Internetistä oli toki tullut jokapäiväinen osa globaalia viestintärakennetta, ja internetistä löytyy runsaasti muiden kuin valtamedioiden tekemiä verkkojulkaisuja. Vaikka institutionaalisilla tiedotusvälineillä onkin ollut kunnianhimoisia strategioita esimerkiksi yhteisöpalvelujen ja multimediakerronnan kehittämiseksi, tyytyivät useimmat kierrättämään päävälineisiin tarkoitettuja sisältöjä ja uusinsivat näin journalismin vanhoja rutiineja ja arvoja sisällössään.

1990-luvulla liikkelle lähteneiden internetin luomien ilmiöiden voi katsoa voimistuneen sitä enemmän, mitä pidemmälle uutta vuosituhatta tullaan. Perinteinen journalismi ei ole jäänyt täysin muutosten jalkoihin, mutta minä näen, että sen on lyöttäydyttävä viimeistään nyt yhteen muutosten kanssa sekä määrittelemään asemansa ja keinonsa uudelleen. Lehdistö, myös paikallislehdistö, painii uuden tasavertaisen viestinnän kulttuurin kanssa. Journalismin vanhoja rutiineita ja arvoja pitää rikkoa, ja viestintäteknologian hyödyntäminen Puhurin

kaltaisilla hankkeilla on yksi keino. Kangasalan Sanomat on tähän valmiita tutkimukseni alkaessa syksyllä 2013.

1.3.2 Verkko demokratian edistäjänä

Internet on Väliverroksen (2009: 21) mukaan haastanut sanomalehdistön ja muut perinteiset uutismediat taloudellisesti, journalismin sisältöjen sekä yleisösuhteen kannalta. Uuden teknologian vuorovaikutteisuuden voi nähdä taustalla myös lehtien pyrkimyksissä tavoitella lukijoihin muutenkin läheisempää suhdetta (Ridell 1999: 131). Internet on kiristänyt medioiden välistä kilpailua ja muuttanut journalismin online- uutistuotannoksi. Yleisösuhteen kannalta internet tarjoaa uusia mahdollisuuksia vuorovaikutukseen ja alhaalta päin nousevaan kansalaisjournalismiin (Väliverronen 2009: 21). Puhurin avulla haluan ottaa kaiken hyödyn irti internetin tarjoamista uusista mahdollisuuksista.

Heikkilä (2008: 15) kirjoittaa, kuinka web-ilmiöön liittyy ajatus siitä, että valtamedioiden hallitsemasta julkisuudesta tulisi vaihtoehtoisten kanavien myötä aiempaa moniäänisempi ja sitä kautta osallistuvan demokratian edellytykset parantuisivat. Yksisuuntaiseen viestintään perustuvaan median rinnalle syntyisi asetelma, jossa sisältöjen tekijöiden ja niiden yleisöjen roolit olisivat sekoittuneet. Väliverronen huomauttaa (2009: 21), että pitääkseen yllä yleisösuhdettaan perinteiset mediat ovat joutuneet reagoimaan internetin tarjoamiin mahdollisuuksiin. Internet on monella tapaa ylivertainen julkaisupaikka. Julkaisemisen ja levittämisen kustannukset ovat murto-osa vaikkapa sanomalehteen tai televisioon verrattuna. Lisäksi julkaiseminen on nopeaa ja internetissä julkaistu aineisto on saatavilla maailmanlaajuisesti.

Kuneliuksen & kumppaneiden mukaan (2009: 274) internetin on nähty edistävän demokratian mahdollisuuksia siinä määrin, että web 2.0:n ohella on alettu puhua demokratia 2.0:sta. Internetin itseorganisoituva kulttuuri on synnyttänyt suoran vaikuttamisen keinoja. Kansalaisten vapaaehtoistoiminta puolestaan korjaa ja valvoo julkisen vallan prosesseja. Tekemänsä tutkimuksen perusteella Kunelius ja kumppanit saattoivat todeta, että internetin on katsottu parantavan nimenomaan kansalaisvaikuttamisen mahdollisuuksia, lisäävän tiedonkulkua ja takaavan kansalaisten pääsyn yhteiskunnalliseen päätöksentekoon (2009: 275).

Edellisissä kappaleissa puhutaan valtamedioista ja demokratiasta, mutta mielestäni kaikkea edellä mainittua voi soveltaa myös paikallismediassa. Kangasalan kokoisessa, 30 000 asukkaan kunnassa on varaa saada julkisuudesta moniäänisempi ja aktivoida yhä useampi kansalainen osallistumaan. Täälläkin julkinen valta tarvitsee ulkopuolisia valvojia ja kansalaiset uhkaavat jäädä yhteiskunnallisen päätöksenteon ulkopuolelle. Puhuri on yksi väylä tähän kaikkeen.

Heikki Heikkilä, Laura Ahva, Jaana Siljamäki ja Sanna Valtonen (2012: 45) kirjoittavat verkkouniversalismista. He siteeraavat Researchin (15/30) lehdistötiedotetta, jonka mukaan varsinkin 15–30-vuotiaiden suomalaisten verkon käytön motiiveissa tärkeäksi nousi verkkouniversalismi. Verkkouniversalismi on epäitsekkas motiivi. Se tarkoittaa aktiviteetteja, joista ei koidu suoraa hyötyä verkossa toimijoille itselleen. Verkkouniversalismiin liittyy halu vaikuttaa asioihin, yhteisen hyvän eteen työskenteleminen, muiden auttaminen sekä tiedon jakaminen. Universalismi on käsitteenä mahtipontinen, mutta se on taustalla Puhurinkin toimintaperiaatteissa.

Pauliina Lehtonen kirjoittaa väitöskirjassaan *Julkisesti Uskottavat. Kansalaisten kokemuksellinen tieto ja performatiiviset käytännöt* (2013: 17), kuinka viestintä- ja mediatutkimuksessa viestintäteknologiaa on lähestytty yhtenä kansalaisuutta muokkaavana tekijänä. Keskustelut esimerkiksi verkkomedian käyttäjälähtöisyyttä korostavista piirteistä ovat liittäneet osallistuvan mediakulttuurin teknologiset välineet kansalaisten suurempaan rooliin nykydemokratiassa. Lehtosen mukaan erityisesti verkon vaikutus kansalaisosallistumisen mahdollisuuksien kehittämiseen on nivoutunut uusien demokratiaa tukevien areenoiden synnyttämiseen (2013: 17).

Eryityisesti internet on nähty vastauksena paitsi demokratian ja kansalaisosallistumisen ongelmiin myös journalismin vakiintuneiden käytäntöjen avaamiseen kansalaislähtöisemmiksi. Verkkoa on Lehtosen mukaan kuvattu välineeksi, joka tarjoaa kansalaisille mahdollisuuden nostaa julkiseen keskusteluun ääniä, jotka helposti jäävät valtamediassa marginaaliin. (Lehtonen 2013: 17)

Lehtonen (2013:18) huomauttaa, että vaikka viestintä- ja mediateknologian kehitys ei ole välttämättä kulkenut demokratian ihanteiden mukaan, on se kuitenkin avannut

mahdollisuuksia kansalaislähtöiselle sisällöntuotannolle. Verkossa toimivan kansalaislähtöisen median edeltäjiksi voi Lehtosen mukaan laskea jo 1960-luvulla alkaneet yhteisöradiokokeilut. Esimerkkejä Puhurin kaltaisista hankkeista siis on.

Verkolla on tärkeä rooli myös demokratian edistäjänä. Anttiroiko (2003: 27) kirjoittaa, kuinka sähköinen demokratia perustuu ajatukseen kansalaislähtöisestä uudesta demokratiasta, joka on sovitettu tietoyhteiskunnan oloihin (ja jota Puhurikin voisi parhaimmillaan olla). Tämän keino- ja kanavakeskeisen uuden demokratian muodon ei tarvitsisi olla kytköksissä suoraan, osallistuvaan tai keskustelevaan demokratiaan, mutta käytännössä suurin osa e-demokratian puolestapuhujista suhtautuu kriittisesti institutionalisoituun liberaaliin demokratiaan ja varsinkin sen edustuksellisuuteen, ja on sitoutunut vaihtoehtoisiin demokratian muotoihin.

Entä miten paikallisen yhteisöverkon rakentaminen sopii ajatukseen verkon mahdollistamiseksi liikkua ja osallistua laajalla tasolla? Eikö verkon käyttö paikallisen vuorovaikutuksen lisäämiseksi ole vastoin sen toimintalogiikkaa ylittää fyysinen etäisyys? Bäcklund & Paavola (2003: 55) epäilevät, että verkon mielekkyys paikallisyhteisön rakentamisessa voi olla erilaista eri alueilla. Verkko voi mahdollistaa sosiaalisen vuorovaikutuksen syvenemisen tai auttaa säilyttämään anonymiteetin. Sen yhtenä myönteisenä puolena onkin, että se ei pakota tiettyyn muottiin ja vuorovaikutukseen, vaan mahdollistaa erilaisia vuorovaikutuksen muotoja.

Puhuri tarjoaa niin ikään vapauden eritasoiseen vuorovaikutukseen. En usko fyysisen läheisyyden olevan Puhurissa ongelma. Hankkeeseen osallistuu kolme eri kylää, joilla saattaa olla toisistaan poikkeavat intressit. Fyysiset etäisyydetkin ovat suuria. Paikallisyhteisöjä ei synny enää samalla tavalla kuin menneinä vuosikymmeninä, joten verkon käytölle voi olla jopa tilausta.

1.4. ESIMERKKEJÄ KANSALAISSJOURNALISMISTA

Kansalaisjournalismin erilaisten kokeilujen pyrkimyksenä on ollut luoda julkisuutta, jossa kansalaisten tai ”tavallisten ihmisten” panos olisi aktiivisempi. Vaikka menetelmät ja tavat ymmärtää, niin se, miten kansalaisten näkökulmaa tai kysymyksiä voisi julkisuudessa paremmin edustaa, vaihtelevat liikkeen sisällä voimakkaasti. Yhteinen nimittäjä on parantaa

kansalaisten painoarvoa julkisuuden keskeisten kysymysten muotoutumisessa. (Kunelius 2000: 20) Tähän Puhurikin pyrkii.

1.4.1 Mansefoorumi suunnannäyttäjänä

Mansefoorumi perustettiin Paikallisuus verkkomediassa -projektia varten vuosiksi 1998–2000. Projektin tärkeimpiä lähtökohtia olivat paikallisuus ja kansalaislähtöisyys, ja siinä etsittiin uuden viestintätekniikan ja tietoverkkojen, ennen kaikkea internetin, sosiaalista mielekkyyttä arkisten käytäntöjen suunnasta kytkemällä tekniikka ihmisten jokapäiväisiin elämämpiireihin ja viestinnällisiin tarpeisiin. (Verkkotorilla 2000: 5) Lähtökohdat olivat osaltaan kansalaislähtöisen verkkojournalismin kehittämisessä. Visiona oli tuolloin, että sanomalehden tai viestintäyritysten tulisi avautua kansalaisyhteiskuntaan. Sanomalehden uusi rooli voisi olla toimiminen paikallistason tiedonväylänä ja yhteisöllisen organisoitumisen välineenä. (Verkkotorilla 2000: 18)

Mansefoorumi oli Manseyhteisöjen ja Mansemedian kanssa osa Mansetoria. Mansetori toimi tutkimuksessa julkaisualustana. Tutkimus koostui kolmesta osahankkeesta, joista kaksi keskittyi paikallisen kansalaisviestinnän ja yksi paikallisen journalismin kehittämiseen verkkoteknologian avulla. (Verkkotorilla 2000: 5) Mansetori on sivusto, joka paitsi tarjoaa informaatiota myös kehottaa käyttäjiä osallistumaan sen tuottamiseen. Mansefoorumilla voi ryhtyä jonkin aiheen ylläpitäjäksi. Mansemedia kutsuu kaupunginosakirjeenvaihtajaksi ja Mansetorin kaupunginosasivuilla tarjotaan mahdollisuutta tehdä kotikaupunginosalle kotisivut. Sivusto rikkoo rajaa tiedon tuottajan ja sen vastaanottajan välillä. (Vainio 2004: 127)

Mansefoorumi oli projektin kansalaiskeskusteluosio. Siinä tutkittiin, kuinka internet soveltuu paikallisen kansalaiskeskustelun ja yleisemmin avoimen sekä vastavuoroisen julkisen viestinnän alustaksi. Tämän vuoksi Mansefoorumi suunniteltiin ja sitä kehitettiin johdonmukaisesti suhteessa paikalliseen journalismiin. Samalla hankkeessa haastettiin paikallisen julkishallinnon vakiintuneet viestintäkäytännöt. (Verkkotorilla 2000: 6) Mansefoorumilla pyrittiin kehittämään julkisen keskustelun tapoja ja dialogia eri kansalaisryhmien välillä. Lähtökohdat tähän olivat lupaavat, sillä kansalaisosallistuminen ymmärrettiin yleisesti hyväksi asiaksi. (Hokka, Laine, Lehtonen & Minkkinen 2004: 230)

Mansefoorumin tärkeimpiä tavoitteita oli kehittää ja kokeilla kansalaislähtöisiä julkisviestinnän muotoja, kansalaisjulkisuuden verkkovälitteisiä lajityyppejä. (Verkkotorilla 2000: 6) Sen keskiössä oli kolme kysymyskokonaisuutta. Osahankkeessa haluttiin selvittää, kuinka internet soveltuu paikallisen kansalaiskeskustelun ja vastavuoroisen julkisen viestinnän alueeksi. Kiinnostuksen kohteena olivat lisäksi esteet, joita internetin julkiselle kansalaiskäytölle asettuu. Kolmanneksi osahankkeessa muodostui tutkimuksen rooli uuden viestintätekniiikan ja tietoverkkojen käytön ja merkitysten muotoutumisessa. (Ridell 2000: 58)

Ridellin mukaan (2000:58) verkon kansalaiskäytön tarkastelu julkisuuden näkökulmasta ja yhteydessä journalismin julkisuushallinnon käytäntöihin erotti Mansefoorumin muista tuon ajan kotimaisista kansalaisverkkohankkeista. Mansefoorumin avulla tarkasteltiin verkon mahdollisuuksia kansalaisten omaehtoisen julkisuustuotannon paikkana. Lisäksi Mansefoorumi avasi kansalaiskeskusteluun ja -osallistumiseen virittyneille ruohonjuuritason toimijoille julkisen areenan verkossa ja haastoi muitakin kaupunkilaisia tunnistamaan itsessään julkisen toimijan (Ridell 2000: 59).

Paikallisuus verkkomediassa -projektilla on paljon yhteistä Puhurin kanssa, esimerkiksi sen lähtökohdat paikallisuus ja kansalaislähtöisyys. Projektin tapaan Puhurin taustalla on kansalaislähtöisen verkkojournalismin kehittäminen sekä sanomalehden avautuminen kansalaisyhteiskuntaan. Molemmat sivustot haluavat paitsi jakaa informaatiota myös kannustavat käyttäjiä tuottamaan sitä.

Sekä Paikallisuus verkkomediassa että Puhuri rikkovat rajaa tiedon tuottajan sekä vastaanottajan välillä – toisinaan myös lehti voi olla vastaanottaja. Puhurin kommentointikenttä mahdollistaa paikallisen ja avoimemman kansalaiskeskustelun ja suhde paikalliseen mediaan säilytettiin koko ajan. Siinä missä Paikallisuus verkkomediassa -projektissa tutkittiin internetin soveltumista keskusteluun, niin Puhurissa ei edes ajatella soveltuvuutta, vaan käyttöä. Lähtökohtana on tieto, että verkko sopii kansalaiskeskusteluun, mutta tutkin, miten sitä käytetään – tai käytetäänkö lainkaan. Minkäänlaisia esteitä internetin julkiselle kansalaiskäytölle en katso olevan.

1.4.2 Verkkoyhteisöt kehittyivät Oulussa

Verkkoyhteisöjen kehittyminen -projekti käynnistettiin vuonna 2001 jatkona Paikallisuus verkkomediassa -hankkeelle. Sen avulla tutkittiin paikallisten verkkoyhteisöjen pitkän aikavälin sosiaalisia vaikutuksia ja niiden suhteita perinteisiin tietoresursseihin. Lisäksi tutkittiin, millaisia uusia kerronnan muotoja verkkoyhteisöt voivat luoda ja mitkä ovat keskinäisen yhteistoiminnan ja kokemusten jakamisen edut. (Sirkkunen & Kotilainen 2004: 3) Tätä Puhurissa ei haeta, vaikka pitkällä aikavälillä tämänkaltaisia tuloksia varmasti paljastuu.

Verkkoyhteisöjen kehittyminen -hankkeen oululainen osapuoli oli naapurit.net. Sen tarkoituksena oli Mansetorin tapaan tarjota paikallisille kaupunginosille ja intressiyhteisöille resursseja kansalaislähtöiseen viestintään. (Kumara 2004: 83) Puhurille resurssit tarjoaa Kangasalan Sanomat.

1.4.3 Lähiötoimittaja työllistyi liiankin hyvin

Aamulehti kokeili lähiötoimittajaa Tampereen Hervannassa. Lehden toimituksella ei ollut arjen kosketuspintaa lähiöön, eikä mitään edustuksellisia elimiä tai institutionaalisia lähteitä, joiden tekemisistä lehti osaisi luontevasti raportoida. (Heikkilä & Kunelius 1999: 105)

Aamulehti sijoitti yhden toimittajan kolmeksi kuukaudeksi Hervantaan. Lähiötoimittajaa käyttämällä se halusi saada paremmin tuntumaa siihen, mitä lähiössä tapahtuu. Tarkoituksena oli tarjota hervantalaisille tilaa saada äänensä kuuluviin lehdessä ja mahdollisuus antaa palautetta julkisen huomion kohteena olevista asioista. Lisäksi varauduttiin siihen, että lehti voisi aktiivisesti osallistua paikallisten keskustelujen tuottamiseen ja tukemiseen. (Heikkilä & Kunelius 1999: 105–106)

Heikkilän ja Kuneliuksen (1999: 106) mukaan lähiötoimittaja työllistyi hyvin. Kiinnostavista aiheista luotiin pitkäjänteistä keskustelua muun muassa julkaisemalla lukijoiden palautetta ja viemällä asukkaiden kysymyksiä päättäjien ja viranomaisten vastattavaksi. Lisäksi lehti järjesti keskustelutilaisuuksia.

Syksyllä 1997 lähiötoimittaja-hanketta laajennettiin kokeilemalla kaupunkilaisista kootun keskusteluryhmän käyttökelpoisuutta uutisoinnin ja jatkoideoinnin lähteenä. Ryhmän teemaksi otettiin Tampereen kaupungin valmisteilla oleva budjetti. Keskustelut olivat vilkkaita, aidosti pohtivia ja kiinnostavia. (Heikkilä & Kunelius 1999: 108)

Kokeilussa mukana ollut toimittaja koki työn toisinaan kohtuuttoman raskaaksi. Entiset rutiinit eivät toimineet ja työteho laski. Työlääksi työn teki sitoutuminen ryhmien työskenteleeyyn: juttujen tarkistuttaminen kesti kauan, ja ihmiset, joiden sanoja sai tai joutui käyttämään, piti nähdä uudelleen. Toimittaja koki hankkeen kuitenkin myönteisenä ja pystyi jopa rohkaisemaan ihmisiä seisomaan ryhmässä muotoilemiensa ajatusten takana, jos niiden julkaiseminen alkoi arveluttaa. (Heikkilä & Kunelius 1999: 111)

1.4.4 Kansalaiset osallistumassa Savossa

Savon Sanomat toteutti kaksiosaisen kokeilun tavoitellessaan uudenlaisia näkökulmia tavallisten kansalaisten arkielämässä kokemiin pulmiin ja huolenaiheisiin. Syksyllä 1998 lehti kokosi kolme eri sukupolvista koostuvaa ryhmää keskustelemaan itseään askarruttavista asioista ja etsimään ratkaisuja tunnistettuihin pulmiin. Keväällä 1999 kootuissa kahdessa muussa ryhmässä pureuduttiin kuntalaisten osallistumismahdollisuuksiin kahdessa erityyppisessä pohjoissavolaisessa kunnassa, Suonenjoella ja Siilinjärvellä. (Heikkilä & Kunelius 1999: 111) Molemmissa kunnissa ryhmät kartoittivat aluksi näkökulmiaan kunnan ajankohtaiseen tilanteeseen ja tulevaisuuden haasteisiin. Ryhmät kutsuivat kunnan päättäviä virkamiehiä vastaamaan kysymyksiin ja ottamaan kantaa kuntalaisten esityksiin. Lopuksi ryhmä vielä arvioi käytyä keskustelua. (Heikkilä & Kunelius 1999: 116)

Keskusteluryhmät toimivat toimituksen ideapalaverin korvikkeena ja normaalien työrutiinien avartajana. Kokeiluissa tehtävien juttujen oli määrä toimia esimerkkinä siitä, mitä annettavaa keskusteluilla voisi olla toimituksen ideoinnille ja tavoille kirjoittaa kansalaisia koskettavista asioista.

1.4.5 Vuorovaikutusta Alvarissa

Alvari on tamperelainen vuorovaikutuskanava asukkaiden ja kaupungin välillä. Sen kautta asukkaat saavat tietoa oman alueensa asioista. Samalla he pystyvät vaikuttamaan asuinympäristönsä ja palvelujen suunnitteluun, ja sitä odotan Puhuriinkin osallistuvien tavoittelevan. Kaupunki puolestaan tarvitsee aluetta koskevaa tietoa asioiden valmisteluun ja päätöksenteon tueksi. (Alue-Alvari) Alvari koostuu neljästä Alue-Alvarista, eli alueellisista työryhmistä, pormestarin asukasilloista ja nuorille suunnatuista nuoriso-Alvareista. Neljä Alue-Alvaria ovat Etelä-, Kaakkois-, Koillis- ja Länsi-Alvarit. Keski-Kaupungin Facebook-Alvari toimii Facebookissa. (Alue-Alvari: esite)

Näistä edellä mainituista esimerkeistä Mansefoorumi on lähimpänä minun käytännön tutkimustani. Aivan kuten Mansefoorumin, Puhurinkin lähtökohtia ovat paikallisuus ja kansalaisähtöisyys. Siinä missä Mansetori toimi foorumin julkaisualustana, meidän julkaisualustamme on www.kangasalansanomat.fi/puhuri, jonne kansalaiset pääsevät itse kirjoittamaan.

Mansefooriumia kaavailtiin kansalaiskeskustelun sekä vastavuoroisen julkisen viestinnän alustaksi. Meidän kansalaiskeskustelumme alustaksi luotiin Facebookiin ryhmä Puhuri. Avoimessa ryhmässä kuka tahansa saattoi esittää juttuideoita, joihin tarttua. Samalla ryhmä toimi kansalaisjournalistien vertaisryhmänä ja -tukena.

Mansefoorumin, kuten myös Puhurin, tavoitteena on kehittää ja kokeilla kansalaislähtöisiä julkisviestinnän muotoja, kansalaisjulkisuuden verkkovälitteisiä lajityyppejä.

1.5 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET

Tutkimukseni tavoitteet jakautuvat kolmeen eri osioon sen mukaan, mitä aihepiiriä ne käsittelevät. Nämä kolme aihealuetta liittyvät tutkimuksen käytäntöön, kansalaisjournalismiin sekä Kangasalan Sanomiin.

Tutkimuksen käytännön osiossa selvitän, mitä Puhurilta odotetaan ja ketkä sitä lopulta päätyvät tekemään. Tutkin, millaista tukea ja apua tekijät tarvitsevat itse juttuideoiden löytämisessä tai niiden toteuttamisessa, riittävätkö heidän tekniset taitonsa webblogin päivittämiseen ja millaiseksi Puhurin käyttäjäkunta lopulta muodostuu.

Kansalaisjournalismin liittyvien tavoitteiden odotan paljastavan, että kuinka suotuisa 2010-luku on kansalaisjournalismille. Tekeekö kansalaisjournalismi passiivisista kansalaisista aktiivisia osallistujia? Voiko kansalaisjournalismia tehdä kuka tahansa? Onnistuessaan Puhuri osoittanee, että lisääkö se alueen elinvoimaisuutta tai myönteistä identiteettiä. Samalla selvitän, tuleeko joukkoviestinnästä ja julkisuuden käytännöistä kansalaisjournalismin myötä kansalaislähtoisempää.

Kangasalan Sanomien osalta haluan tietää, lisääntykö lehden kiinnostavuus ja tuoko Puhuri paikallislehteä lähemmäs Pohjois-Kangaslan kyliä.

2 Kansalaisjournalismi

Kansalaisjournalismin käsittelyn aloitin jo Johdanto-luvussa. Luku kaksi on teoriaosuuteni pisin ja tärkein luku. Siinä perehdyn tarkemmin kansalaisjournalismin määritelmään, historiaan ja esiintymiseen. Lisäksi luon katsauksen kansalaisjournalismin rinnakkaiskäsitteisiin, sillä ne kaikki ovat käyttökelpoisia Puhurin kohdalla. Samalla sidon teorian omaan käytännön tutkimushankkeeseeni.

2.1 KANSALAIJOURNALISMIN MÄÄRITELMÄ

Kansalaisjournalismille on useita käsitteellisiä määritelmiä sen laajan teoreettisen taustan sekä kokeellisen luonteen vuoksi. Useimmat määritelmät ovat melko epämääräisiä ja poikkeavat toisistaan. Lambethin (1998: 17) mielestä yksi syy määritelmien puuttumiseen on se, että käsitteen puristaminen tiettyyn määritelmään rajottaisi sen luovia mahdollisuuksia ja estäisi rakentavaa kritiikkiä.

Laura Ahvan (2010: 48) mukaan yksi parhaista määritelmistä on Glasserin ja Leen määritelmä. He sitovat kansalaisjournalismin löyhästi ammatin organisaatiouudistukseen ja haluavat saada lehdistön ajattelemaan demokraattista osallistumista. Ahva on väitöskirjassaan *Making news with citizens: Public Journalism and professional reflexivity in Finnish newspapers* kehittänyt seuraavanlaisen määritelmän: Hänen mukaansa kansalaisjournalismi on ammattimaisen journalismin muoto, joka:

- Tavoittelee tarkoituksella osallistumisen ja julkisen keskustelun edistämistä, monimuotoisuutta ja sitoutuneisuutta.
- Suhtautuu lukijoihin kansalaisina ja vie heidät koko journalistisen prosessin keskipäähän.
- Käsittelee kansalaisia julkisina toimijoina.
- Perustelee nämä väitteet ja puolustaa niiden käyttöä demokratian näkökulmasta.

Lambethin (1998: 17) määritelmä on lähes samanlainen kuin Ahvan. Hänen määritelmässään korostetaan vielä enemmän yhteiskunnallisuutta, jolla esiin nousseita asioita tulisi kehystää. Lisäksi Lambeth kehottaa raportoimaan ongelmista niin, että yleisö ymmärtää ja voi tarjota

vaihtoehtoja ongelman ratkaisemiseksi. Lopuksi Lambeth ohjeistaa journalisteja kiinnittämään jatkuvasti huomiota siihen, kuinka hyvin ja luotettavasti journalismi kommunikoi yleisön kanssa.

Heikkilä & Kunelius (1999: 103) tiivistävät oman ideansa kansalaisjournalismista seuraavasti:

- Journalismi ei ole vain viestinviejä, vaan osaltaan vastuussa yhteiskunnallisen keskustelun tasosta. Hyvä journalismi rakentaa tiloja ja tilanteita, joissa monenlaiset äänet eivät ole vain yhtä aikaa läsnä vaan myös kohtaavat toisensa.
- Journalismin pitää oppia asettumaan kansalaisten osallistumisen välineeksi, kansalaisten käyttöön. On tärkeä etsiä ja painottaa sellaisia ankkuroituneita tapoja, joilla tavalliset ihmiset yhteisistä pulmista puhuvat. Kansalaisten käyttöön asettuminen tarkoittaa, että kansalaisilta voidaan myös vaatia perusteluja, toisten näkökulmien huomioon ottamista ja kykyä arvioida esitettyjä vaihtoehtoja.
- Journalismin on hyväksyttävä, että myös ihmisten arkinen kokemus on tärkeä tapa tietää. Hyvä journalismi ei sulje ihmisten kokemuksia ja haluja järkevä keskustelun ulkopuolelle, vaan käyttää niitä lähteinä.

Chiméne Bavard ja Laura Ruusunoksa muistuttavat, että sekalaisista määritelmistä ja viittauksista huolimatta kyse on aina toimittajien tekemästä työstä – ammattijournalismista, joka tähtää julkisen keskustelun synnyttämiseen ja kansalaisten osallistumisen kannustamiseen. (Bavard & Ruusunoksa 2007: 157) Heikkilä ja Kunelius (1999: 103–104) viittaavat samaan kirjoittaessaan, että kansalaisjournalismissa ei ole kysymys ammattitaidon hylkäämisestä ja asettumisesta muiden, esimerkiksi markkinoiden tai massojen armoille. Kyse on toimittajien ammattitaidon laajentamisesta, kehittämisestä ja uudelleenarvioinnista. Tavoitteena on, että journalismista kehitty entistä itsekriittisempi ammatti, jonka työtavat ja niiden perustelut ovat entistä avoimemmin eri osapuolten arvioitavissa.

2.1.1. Kansalaisjournalismi käsitteenä

Laura Ahvan (2010: 41) mukaan kansalaisjournalismi on monitahoinen käsite. Tieteellisenä käsitteenä se on yhdistetty kansalaisyhteiskuntaan, demokraattiseen osallistumiseen,

julkisuuteen sekä mediaan. Nämä aiheet ovat olleet keskeisiä julkisessa keskustelussa jo vuosikymmeniä.

Journalistisena käsitteenä kansalaisjournalismi viittaa journalismin konkreettisiin käytäntöihin, kuten lähteiden hankintaan, näkökulman määrittelyihin ja yhteisön kontakteihin. Kansalaisjournalismi on käyttökelpoinen, kun halutaan olla online-vuorovaikutuksessa lukijoihin esimerkiksi blogien kautta. (Ahva 2010:41)

Journalismin konkreettisiin käytäntöihin en Puhurin alkuvaiheessa kiinnitä huomiota, vaan odotan niiden nousevan esiin, kunhan suuri mylly saadaan pyörimään. Muuten kansalaisjournalismi-käsite tukee niin ikään Puhuria – sekä tieteellisenä että journalistisena – ovathan keskiössä kansalaisyhteiskunta, demokraattinen osallistuminen, media sekä vuorovaikutus lukijoiden kanssa.

2.1.2 Vaihtoehto eliittijournalismille

Bavardin ja Ruusunoksan (2007: 160) mukaan amerikkalaisperäinen kansalaisjournalismi on ammattimedioissa toteutettavaa journalismia, vastakohta niin sanotulle eliittijournalismille, jonka sisällöt ja esitystavat määräytyvät talouden, politiikan ja hallinnon lähtökohdista. Kansalaisjournalismin periaatteen mukaan aina ei kannata lähteä hakemaan vastauksia asiantuntijoilta tai virkamiehiltä, vaan kansalaisten omia kokemuksia ja tietoa pitäisi hyödyntää journalismissa paljon nykyistä enemmän.

Arvostelijat ovat kritisoineet Lambethin määritelmää siitä, että se ei sisällä mitään uutta journalismin saralla. Lambeth myöntää, että siinä on jotain rinnakkaista Hutchinsin komission määritelmän kanssa, joka peräänkuulutti totuudenmukaista selvitystä päivän tapahtumista, foorumia huomautuksille ja kritiikille sekä edustavaa kuvaa yhteiskunnasta. (Lambeth 1998: 17)

Näin ollen kansalaisjournalismilla pyritään edistämään vaihtoehtoisia toimintatapoja, julkista käsittelyä, osallistumista ja yhtenäisyyttä. Kansalaisjournalismi on siis lähestymistapa, joka on tietoinen tavoitteistaan ja syistä niiden taustalla. (Lambeth 1998: 17, Ahva 2010: 48) Lambethin (1998: 18) mukaan kansalaisjournalismi on kansalaisten näkökulmasta

avuliaampaa kuin perinteinen journalismi. Parhaimmillaan se saa jatkuvaa ja luotettavaa arviointia omasta toiminnastaan.

Amerikkalaisperäiselle kansalaisjournalismille tyypillinen eliittijournalismin vastakohtaisuus tulee esiin myös Puhurissa. Puhurin toiminta-alueen olemassaolo meinaa paikalliselta kangasalalaiselta eliitiltä jopa jäädä huomaamatta. Sen vuoksi haluan hyödyntää kansalaisten omia kokemuksia, tietoa ja ennen kaikkea tarpeita.

Hutchinsin määritelmään Puhuri vastaa olemalla huomautuksille ja kritiikille valmis foorumi, jossa alueesta voi antaa paitsi edustavan kuvan myös nostaa sen epäkohtia esiin. Puhuri tulee olemaan ennen kaikkea vaihtoehtoinen toimintatapa, joka perustuu paikallisten asioiden julkiselle käsittelylle sekä osallistumiselle ja tukee yhtenäisyyttä.

2.1.3 Ääni äänettömille

Ahvan mielestä (2010: 49) kansalaisjournalismi kaipaa avoimia perusteluita sekä julkisia refleksiivisiä käytäntöjä uutishuoneilta ja journalisteilta. Osallistuminen on yksi kansalaisjournalismin tavoite. Siihen liittyy luonnollisesti uusia käytännön tapoja tehdä uutisia. Kansalaisjournalismi voi hyödyntää monia osallistumiseen liittyviä elementtejä: lukijoilta voidaan pyytää kommentteja tai sähköpostia, he voivat käydä toimittajien juttusilla. Ihmiset tulevat tietoisiksi journalistisista prosesseista ja ehkä kiinnostuvat enemmän osallistumisesta julkiseen keskusteluun. (Ahva 2010: 49)

Kansalaisjournalismiin on liitetty ajatus siitä, että se parantaa mahdollisuuksia julkiseen keskusteluun, mutta sitä pitää käyttää myös juttujen valmisteluissa. Käytännössä se Ahvan mukaan (2010: 49–50) tarkoittaa ihmisten tuomista keskustelemaan ja löytämään ratkaisuja. Keskustelusta saatavaa materiaalia voi käyttää suoraan ja välillisesti juttumateriaalina. Kansalaisjournalismin tulee antaa ääni myös äänettömille – heille, jotka eivät yleensä toimi tietolähteinä.

Heikkilä & Kunelius (1999: 104) puhuvat tilan antamisesta kansalaisille ja tarkoittavat sillä, että heidän kysymyksiään esitetään päättäjille ja vaaditaan päättäjiä vastaamaan niihin.

Pidemmälle vietyinä kansalaisnäkökulmaan pureudutaan järjestämällä erilaisia keskusteluryhmiä jutunteon tueksi ja ainekseksi.

Keskusteluryhmissä kansalaiset puhuvat itseään koskettavista huolenaiheista ja tuovat toimittajien tietoon, mistä näkökulmasta huolia katsovat ja millaisiin kysymyksiin he haluaisivat vastauksia. Toimitukset hyötyvät ryhmäkeskusteluista kahdellakin tavalla: Niitä kuuntelemalla ne saavat tarttumapintaa siihen, miten journalismissa näkymättömät ihmiset asioista puhuvat ja ajattelevat. Toisekseen hyvistä keskusteluista voidaan kirjoittaa juttuja, ja niissä valmentautuneet ihmiset voidaan asettaa kohtaamaan muita julkisten kysymysten asianosaisia. (Heikkilä & Kunelius 1999: 104)

Heikkilä & Kunelius (1999: 105) korostavat, että toimittajien tehtävä ei pääty keskustelun sisällöstä kirjoitettavaan juttuun. Toimitusten tehtävä on huolehtia lisäksi siitä, että keskustelu jatkuu. Heidän tulee vaatia vastauksia kansalaisten esittämiin kysymyksiin ja vetää muita ajateltavissa olevia asianosaisia mukaan julkiseen keskusteluun.

Journalistit itse asettavatkin suuria vaatimuksia kansalaisjournalismin käytössä oleville tekniikoille. Niihin kuuluvat mielipidekyselyt äänestyspaikoilla ja erilaiset paneelit kansalaisten ja asiantuntijoiden välillä, jotka antavat journalistille ensikäden tietoa keskeisistä asioista. Avoimet foorumit rohkaisevat yleisöä toimimaan julkisten asioiden parissa ja lopulta osoittavat, kuinka media on suoriutunut työstään. (Lambeth 1998: 18)

On olemassa lukuisia erilaisia tapoja selvittää kansalaisten mielipiteitä: tutkimukset, lukijaverkostot, lukijapaneelit, ryhmäkeskustelut. Lähteiden saanti on toinen vaihe, jossa kansalaisilla on avainrooli. Kansalaisjournalismissa arvostetaankin kokemuksellista tietoa: Kansalaiset ovat parhaita asiantuntijoita monissa arjen asioissa. Tarkoitus ei kuitenkaan ole hylätä asiantuntijoilta saatavaa tietoa, he pysyvät taustalla. (Ahva 2010: 51)

Kansalaisjournalismi on käytäntö, joka auttaa kansalaisia tuomaan jokapäiväisiä poliittisia huolia agendalle ja päättäjien keskusteluihin. Osallistuminen kansalaisjournalismiin tapahtuu siis kansalaisten ja julkisen elämän välillä, ei vain kansalaisten ja journalismin välillä. Aktivointi tällaiseen kansalaisten osallistumiseen tekee heistä tietoisempia poliittisista prosesseista. Sanomalehdet voivatkin rohkaista kansalaisia osallistumaan julkaisemalla juttuja, jotka kutsuvat lukijoita osallistumaan julkisuuteen. (Ahva 2010: 49)

Puhuri on alusta lähtien valmis kansalaisten keskustelulle. Foorumi tähän on juttujen jälkeinen kommentointiosio ja tietysti Puhurille perustettu oma Facebook-ryhmä. Kangasalan Sanomat varautuu käyttämään julkista keskustelua paperilehdessä, minä varaudun reagoimaan Facebookissa esiin tuleviin mielenkiintoisiin keskusteluihin. Olemme valmiita vetämään mukaan myös paikalliset päättäjät ja asiantuntijat, jos heidän vastauksilleen ja mielipiteilleen syntyy keskustelun aikana tarvetta.

2.1.4 Toimittaja kumppaniksi kansalaiselle

Yksi kansalaisjournalismin varhaisimmista ideoista oli oikeiden yhteisöjen luominen. Käytännössä se tarkoittaa, että toimittajat eivät olisi yhteisöjen ulkopuolella, vaan toisivat itsensä niissä kansalaisten näkyville. Journalistien pitää tehdä yhteistyötä kansalaisten kanssa. (Ahva 2010: 50)

Ahvan mukaan (2010: 52) kansalaisjournalismin tärkein lähtökohta on kumppanuus toimittajien ja kansalaisten välillä. Toimittajien ei tule korvata omia päätöksiään korvatakseen ne julkisilla – toisin sanoen kansalaisjournalismi ei tarkoita perinteisen journalismin käytännöistä (kuten lähdekritiikistä) luopumista. Kaikkea ei voi julkaista yleisön nimissä, ja journalistien on vaadittava kansalaislähteiltä yhtä järkeviä perusteluita kuin asiantuntijoiltakin. Kansalaisjournalismissa kansalaisetkin ovat julkisuuden toimijoita.

Ahvan mukaan (2010) kansalaisjournalismi on journalismia, joka näkee lukijat kansalaisina. Käyttämällä ilmaisua ”kansalaiset” ”lukijoiden” tai ”kuluttajien” sijaan linkittää kansalaisjournalismi tavalliset ihmiset julkisuuden laajempaan konseptiin. Kansalaisjournalismin ihanteiden mukaan journalismin vastaanottajia ei pitäisi nähdä yleisönä tai yhtäläisenä massana vaan julkisesti aktiivisina kansalaisina.

Itse osallistun Puhuriin paitsi tutkimuksen tekijänä myös toimittajana. Esiinnynkin alusta asti journalistina ja jätän tutkijan roolin tarkoituksella taka-alalle. Olen valmis yhteistyöhön vetämällä erilaisia tapaamisia ja auttamalla käytännön ongelmissa. Tähtään kumppanuuteen minun ja kansalaisten välillä. Samalla tavalla toimii Kangasalan Sanomien Tuula Ruusumaa.

2.2 KANSALAIJOURNALISMIN HISTORIA

Kansalaisjournalismin taustalla on politiikka. Sen idean synty on usein yhdistetty Yhdysvaltain vuoden 1988 presidentinvaalikampanjoinnin tuottamaan pettymykseen. Toimittajat, tutkijat, poliitikot ja kansalaiset eri puolilla maata päättelivät, että julkisuudessa tuotettu kuva politiikasta ei vastannut ajatusta demokraattisesta prosessista. (Heikkilä & Kunelius 1999b: 69)

Sama ajatus istuu 25 vuotta myöhemmin paitsi kansalliseen myös paikalliseen politiikkaan ja demokratiaan. Samaan aikaan Puhurin kanssa Kangasalla tehdään päätöksiä, joissa kansalaiset kokevat, että heitä ei ole kuunneltu eikä heidän tarpeisiinsa ole vastattu.

2.2.1 Talousongelmat ja demokratian puute ajoivat kansalaisjournalismiin

Heikkilä (2001: 166–167) kirjoittaa, kuinka vuoden 1988 presidentinvaaleissa kansalaisen Wichita Eaglen johtamassa projektissa ryhdyttiin järjestelmällisesti vastustamaan kampanjakoneistojen asettamaa päiväjärjestystä ja pyrittiin rakentamaan vaaliuutisointi kansalaisten agendan varaan. Kansalaisten päiväjärjestys perustui tutkittuun tietoon kansalaisten keskeisiksi kokemista huolenaiheista, heidän asettamistaan kysymyksistä sekä asiantilaa koskevista arvioista. Vaalikampanjoiden ja uutisoinnin huomio haluttiin ohjata kansalaisten tärkeiksi kokemiin teemoihin.

Kansalaisjournalismin muotoutumiseen vaikuttivat 1990-luvun alussa muun muassa tuolloin vallinneet taloudelliset suhdanteet. Lehtien levikit olivat asettuneet pysyvältä tuntuneeseen laskuun, ja erilaisten mielipidemittausten mukaan myös toimittajien ammattikunnan arvostus oli jyrkässä alamäessä. (Heikkilä 2001: 167) Demokratiateorian pohdinnat olivat jo tovin liikkuneet kohti osallistuvampaa näkemystä (Heikkilä & Kunelius 1999b: 69).

Kansalaisjournalismikokeiluihin ryhtyneet toimittajat eivät suostuneet seuraamaan ehdokkaiden taustakoneistojen laatimia käsikirjoituksia, eivätkä tyytyneet vain analysoimaan näiden koneistojen suoritusta. Sen sijaan lehdet pyrkivät kehystämään vaalikirjoittelunsa äänestäjien esiin nostamien ongelmien ja kysymysten pohjalta. ”Kansalaisten agendan”

selvittämiseksi tiedotusvälineet teettivät etukäteen survey-kyselyjä ja teemahaastatteluja, joiden tulokset loivat vaaliraportoinnin selkärangan. (Heikkilä & Kunelius 1999b: 69)

Varhaisten kansalaisjournalismiprojektien tyyliin kuului myös näyttävien yleisötapahotumien järjestäminen. Vaalien ohella kansalaisjournalismin hankkeissa on alusta alkaen tartuttu myös paikallisesti koettuihin ongelmiin. Niiden yhteydessä on järjestetty erilaisia keskustelutilaisuuksia ja foorumeita. Tapahtumat ovat olleet journalismin uutisoinnin kohteena ja niihin osallistuneita ihmisiä on käytetty myöhemmin uutislähteinä ja kommentoijina. (Heikkilä 2001: 167) Kansalaisista kootuissa keskusteluryhmissä esiin nousseita kysymyksiä pyrittiin viemään julkisessa keskustelussa eteenpäin (Heikkilä & Kunelius 1999b: 69).

Vaalien ohella kansalaisjournalismissa on puututtu erilaisiin yhteisöissä tunnistettuihin ongelmiin, kuten rotusuhteisiin, seutusunnitteluun, työttömyyteen ja ympäristökysymyksiin. Useimmat projektit poikkeavat normaalijournalismista myös pitkäjänteisyydessään. Keskusteluryhmien paikannettua jonkun yhteisöllisen ongelman syntyneitä julkista prosessia ja sen muutoksia on pyritty seuraamaan jopa vuosien ajan. (Heikkilä & Kunelius 1999b: 70)

Lähes kolme vuosikymmentä on kulunut, mutta politiikassa ja demokratiassa – paikallisessakin – painitaan yhä samojen ongelmien ympärillä. Vaaliuutisointi on yksipuolista, lehdet ovat taloudellisessa ahdingossa levikkien laskiessa, journalistit ovat halunneet tarttua paikallisesti koettuihin ongelmiin ja nostaa kansalaisia mukaan julkiseen keskusteluun.

2.2.2 Demokratian elvytystä

Heikkilän mukaan kansalaisjournalismin syntyyn on vaikuttanut lisäksi virinnyt keskustelu osallistuvan demokratian käytännöistä. Sen avulla on yritetty herättää henkiin Deweyn demokratia- ja julkisuusteoriaa ja saada sille vastakaikua journalismissa sekä toimittajien parissa. (Heikkilä 2001: 168) Heikkilän ja Kuneliuksen (1999b: 70) mukaan liikkeen inspiraationa on ollut erityisesti John Deweyn 1920-luvulla esittämä näkemys julkisuuden ongelmasta. Sen mukaan julkisen keskustelun ja siten demokratian pulma on, että ihmiset eivät pysty tekemään kytkentöjä oman toimintansa ja yleisten puheenaiheiden välillä.

Yhteiskunnalliset ongelmat ja niiden hallinta on annettu erilaisten asiantuntijakoneistojen hoidettavaksi. Koska asiantuntijat pyrkivät tuottamaan objektiivista ja viileää tietoa yhteiskunnallisista kysymyksistä, ovat he vieraantuneet kansalaisten arkisesta elämästä.

Jotta demokratiaa voitaisiin elvyttää, on tuotettava keskustelua, jossa ihmiset voisivat tunnistaa itsensä, ja jossa asiantuntemuksen vieraantuneisuus voitaisiin välttää. Kansalaisjournalismin tavoiteena on siis ensiksi kuunnella tavallisten ihmisten keskusteluja ja panna merkille, kuinka he määrittävät itseään koskettavia ongelmia. Tämän jälkeen pyritään tuottamaan sellaista julkista keskustelua, jossa arkiset määrittelyt tulisivat julkisiksi ja ohjaisivat keskustelua sen sijaan, että instituutioiden johtama keskustelu ohjaisi ihmisiä. (Heikkilä & Kunelius 1999b: 70)

Davis Merrit Wichita Eaglesta ja hänen henkilökuntansa ovat olleet ensimmäisten joukossa käyttämässä kansalaisjournalismin tekniikoita juuri politiikan uutisoinnin parissa. Erityisesti he halusivat purkaa poliitikkojen ja median välisen siteen, joka tuntui keskittyvän horse race -tyyppiseen uutisointiin enemmän kuin äänestäjiä kiinnostaviin tärkeisiin asioihin. Vuoden 1990 vaaleissa Eagle käsittelikin syvällisiä kysymyksiä kattavasti, mutta se ei sivuuttanut päivittäistä rutiiniuutisointia. (Lambeth 1998: 18–19)

Myös Washington Postin David Broder kehotti kollegoitaan ottamaan enemmän vastuuta poliittisen keskustelun laadun heikkenemisestä. Hänen mukaansa vuoden 1990 vaaleissa tuli välttää poliittista kyynisyyttä. Broder näki, että lehdistön kantaessa vastuunsa Yhdysvaltoihin voi syntyä aitoa demokratiaa. (Rosen 1993: 5)

Joukko lehdistön alan ammattilaisia liittyi Broderin näkemyksiin. Peruuttamisen ja vetäytymisen sijaan oli tehtävä jotain, jota kansalaiset sekä lukijat tekisivät yhdessä (Rosen 1993: 56).

Puhurissa ajatusta osallistuvasta demokratiasta ja paikallispolitiikasta ei viedä aivan näin pitkälle. Parhaimmillaan se tarttuisi mainitun kaltaisiin ongelmiin, mutta ainakin alkuvaiheessa uskon sisällön muodostuvan toisenlaisista, arkisemmista ja yksinkertaisimmista asioista.

2.2.3 Ihmisten projekti – ratkaisemme sen itse

Kansalaisjournalismi alkoi Yhdysvaltojen journalistisesta uudistuksesta 1980-luvun lopussa. Journalistiset käytännöt olivat saaneet paljon kritiikkiä sekä tekijöiltään että eri instituutioilta. Kritiikkiä kohdanneet ammattilaiset halusivat itse ruveta kouluttautumaan ja kehittämään ammattitaitoaan. (Ahva 2010)

Näistä lähtökohdista kansalaisjournalismi alkoi kehittyä. Kehittämävaiheita oli kolme: vuosikymmenien vaihteessa (1988–1993) tehtiin varhaisimmat kansalaisjournalistiset kokeilut. Niitä seurasi johdonmukainen kansalaisjournalistinen liike (1993–1997), jonka jälkeen käytännöt alkoivat muodostua (1998–2003). (Ahva 2010)

Kansalaisjournalismin ensimmäinen nousu oli seuraus Yhdysvaltojen vuoden 1988 presidentinvaaleista. Vaaliuutisointi keskittyi ainoastaan kampanjointiin sekä poliittiseen taktikointiin, mutta ei lainkaan poliittisesti tärkeisiin kysymyksiin, jolloin äänestäjille tärkeät teemat jäivät huomioimatta. Yleisökään ei ollut uutisointiin tyytyväinen, joten journalistit lähtivät muuttamaan journalismia. Todellisuuspuhjan puute herätti keskustelua siitä, kuinka vaaleista tulisi uutisoida (Ahva 2010).

Davis Merritin mielestä kansalaiset tarvitsivat kuitenkin parempaa uutisointia myös vaalien välillä. Wichita Eagle ja heidän toimittajansa Jon Roe kehittivät vuonna 1992 kansallistakin huomiota saaneen aloitteen: ”Ihmisten projekti, ratkaisemme sen itse”. Aloitteessa sovellettiin kansalaisjournalismin tekniikoita ratkottaessa yhteisön ongelmia kuten rikoksia, koulutusta ja terveydenhuoltoa. (Lambeth 1998: 19)

Roe käytti kansalaisjournalistisia tekniikoita: raportoi menestystarinoita, käsitteli uutisissa erimielisyyksiä ja erilaisia mahdollisuuksia ratkaista ongelmat, reagoi kansalaisten ideoihin ja järjesti tapaamisia yleisön ja toimittajien välille. Sanomalehden lukijoiden tyytyväisyys kasvoi, ja vähitellen Roe alkoi taistella amerikkalaisissa uutistoimistoissa vallitsevaa organisaatiokulttuuria vastaan. (Lambeth 1998: 19)

Charlotte Observer tukeutui Lambethin (1998: 19–20) mukaan samaan taktiikkaan uudistaessaan oman kampanjansa kattavuutta. Hän käytti paikallisia sanomalehtiä systemaattisesti äänestyspaikoilla. Lisäksi hän selvitti tietotekniikan avulla, missä

kaupunginosassa on korkein rikollisuus ja järjesti siellä ratkaisukeskeisiä keskustelutilaisuuksia.

Oman epäonnistumisen huomioiminen oli kansalaisjournalismin kannalta tärkeää ja rohkaisi journalisteja muutokseen. NYU:n professori Jay Rosen oli yksi liikkeen johtavista tutkijoista. Hän kutsui liikettä aluksi ”Julkisen elämän ja lehdistön projektiksi”, jonka tavoitteena oli luoda uusia journalistisia käytäntöjä. (Ahva 2010) Rosen kehottikin journalisteja sopeuttamaan heidän käytäntönsä John Deweyn pragmatistiseen teoriaan: ”Tekijät antavat puhujille puhuttavaa ja puhujat antavat tekijöille kielen, jolla kuvata heidän tekemisiään. Menestyäkseen kansalaisjournalismissa käytännön pitää inspiroida teoriaa, jotta teoria voi informoida käytäntöä.” (Lambeth 1998: 20)

Jon Roen ihmisten projekti on hyvin toimittajakeskeinen ja erottuu sitä kautta Puhurista. Olen tutkimuksessani kuitenkin valmis käyttämään toimittajan aikaani, jos se ajaa Puhuria eteenpäin ja kannustaa samalla muita sisällöntuottajia ja keskustelijoita.

2.2.4 Demokratian projekti

Ahvan (2010) mukaan monet mediatalot lähtivät kehittämään kansalaisjournalismia taloudellisista syistä. Kansalaisjournalismi oli tapa kohdata lukijat kansalaisina ja kuluttajina. Jos heidät on kytketty julkiseen elämään, he ostavat tai tilaavat sanomalehden helpommin. Varsinainen liiketoiminnan motivaattori oli se, että monet lehdet saivat rahoitusta ulkopuolisilta säätiöiltä.

Jay Rosenin mukaan kansalaisjournalismin ei pitänyt ikinä nähdä itseään ulkopuolisena tai kaiken yläpuolella olevana – julkisesta rahoituksesta huolimatta. Hänelle kansalaisjournalismi oli aina demokratian projekti. Kansalaisjournalismi oli valtavirran liikettä, koska se toimi mediayhtiöiden rakenteissa yhdessä kustantajien ja toimittajien kanssa. Rosen uskoi, että lehdistöllä on kyllä keinoja edistää julkisuutta ja demokratiaa. Kansalaisjournalismilla uskottiin olevan potentiaalia, sillä se tunsu edellytykset, joiden mukaan journalistit toimivat. Sen demokraattinen suuntautuminen vain vaati toimittajia uudistumaan (Ahva 2010)

Kansalaisjournalismia on vuosien saatossa kehitelty useilla käytännön kokeilla. 1990-luvun alun johtohahmo oli päätoimittaja Jack Swift, jonka johdolla syntyi United Beyond 2 000

-liike. Liikkeen tarkoituksena oli herättää julkista keskustelua ja saada kansalaiset työskentelemään yhdessä keskinäisten ongelmien eteen. (Rosen 1993: 6)

Arvioiden mukaan vuosituhannen vaihteessa yhdysvaltalaisissa sanomalehdissä tehtiin erilaisia hankkeita ja kokeiluita ainakin 600. Ne liittyivät paitsi vaaliuutisointiin myös eri teemoihin keskittyneisiin projekteihin, päivittäisten rutiineiden sekä kansalaisjournalismin organisaation kehittämiseen ja internetin hyödyntämiseen. (Ahva 2010)

Ensimmäinen ja tunnetuin kansalaisjournalistinen hanke oli juuri vaaliuutisointi. Hankkeen ajatuksena oli selvittää, mitkä asiat ovat äänestäjille tärkeitä. Merkittäviä asioita selvitettiin puhelintutkimuksin, äänestyspaikoilla ja kohderyhmien tapaamisissa. Lehdistön idea oli selvittää, miten ehdokkaiden ja heidän äänestäjiensä näkemykset kohtasivat jokapäiväisessä arjessa. (Ahva 2010)

Ensimmäisen aallon jälkeen sanomalehdet alkoivat kehittää tärkeitä yhteisöjen asioita kansalaisjournalismin avulla. Tunnetuimmat tällaiset hankkeet liittyivät etnisiin suhteisiin, koulunkäyntiin, kaupunkien talouteen ja liikenteeseen. Journalistiset käytännöt vaihtelivat, mutta päätehtävä oli vahvistaa julkista keskustelua ja antaa mahdollisuus ongelmanratkaisuun. (Ahva 2010)

1990-luvun puolivälistä lähtien kansalaisjournalismia yritettiin kehittää työpajoilla ja ottamalla se osaksi toimitusten päivittäisiä rutiineita. Toimitukset tekivät teema- sekä aluekohtaisia raportteja yhdessä lukijoiden kanssa, ja samaan aikaan lehdet kehittivät pysyvämpiä tapoja pysyä kosketuksissa yleisön kanssa. (Ahva 2010)

Internetin tullessa syntyivät uudet interaktiiviset kansalaistaidot. Kehitettiin erilaisia innovatiivisia kokeiluja, joissa teknologiaa käytetään avuksi julkisten asioiden esille nostamisessa. (Ahva 2010)

Laajin tutkimus kansalaisjournalismin vaikutuksista äänestäjiin tehtiin vuoden 1996 vaaleissa. Siinä tutkittiin printtilehtien ja lähetystoiminnan kansalaisjournalistisia käytäntöjä, tehtiin sisällönanalyysejä seitsemän viikkoa ennen vaaleja sekä paneelitutkimuksia yli tuhannen kansalaisen keskuudessa vaalien jälkeen. Esiin nousivat seuraavat havainnot:

- Sanomalehti on kansalaisjournalistisempaa kuin televisio.
- Monet tiedotusvälineet tekivät kuten lupasivat: sanomalehdissä oli enemmän kansalaisjournalistisempaa sisältöä.
- Kansalaiset, jotka käyttivät kansalaisjournalistista sisältöä, oppivat enemmän kampanjoinnista kuin he, jotka eivät käyttäneet. Poliittinen tietoisuus kasvoi.
- Epäluottamus mediaa kohtaan on korkealla.
- Niissä yhteisöissä, joissa sanomalehteä luettiin paljon, kansalaiset tiesivät enemmän ehdokkaiden ajamista asioista ja luottivat mediaan enemmän.
- Kansalaisjournalistinen sisältö ei kuitenkaan kasvattanut luottamusta hallitusta kohtaan. Kansalaiset eivät olleet innokkaita osallistumaan politiikkaan, vaikka seurasivatkin kampanjoita läheisesti (Lambeth 1998: 23–24).

Kansalaisjournalismin nimissä on Yhdysvalloissa tehty siis useita satoja kokeiluja. Ne ovat tuottaneet Heikkilän ja Kuneliuksen (1999b: 70–71) mukaan ainakin kolmenlaisia konkreettisia vaikutuksia:

- Useimmat hankkeet ovat saaneet aikaan uudenlaista vuoropuhelua niin yhteisön jäsenten kesken kuin heidän ja erilaisten virallisten edustajiensa välille.
- Keskusteluista on usein seurannut uusia ja yllättäviäkin määrittelyjä erilaisille ongelmille sekä ehdotuksia niiden ratkaisemiseksi.
- Osa projekteista on johtanut ihmisten järjestäytymiseen journalismin ulkopuolella. Kansalaiset ovat esimerkiksi ryhtyneet käytännön toimiin kaupunkien keskustojen elävöittämiseksi vähentääkseen asumattomissa kortteleissa rehottavaa rikollisuutta.

Kansalaistoimintaan perustuvan journalismin ajateltiin kuitenkin liittyvään kulttuuriseen muutokseen, joka vaikuttaa sekä lehden sisältöön että sen lukijasuhteeseen (Lambeth 1998: 24).

Puhurin kohdalla ei puhuta liiketoiminnasta tai rahoituksesta, sen vuoksi Jay Rosenin ajatukset kansalaisjournalismista mediayhtiöiden rakenteissa yhdessä kustantajien ja toimittajien kanssa kuulostavat mahtipontisilta. Puhurin toiminta-ajatukseen tuon kuitenkin Rosenin ajatuksen siitä, että kansalaiset tuntevat edellytykset, joissa journalistit toimivat. Rosen on myös kiteyttänyt sanasta sanaan asian, jota minä haluan Puhurin avulla ajaa:

”tarkoituksena on herättää julkista keskustelua ja saada kansalaiset työskentelemään yhdessä keskinäisten ongelmien eteen”.

Heikkilän ja Kuneliuksen listaamat kansalaisjournalismin tuloksena syntyneet konkreettiset vaikutukset ovat hyviä tavoitteita myös paikallisjournalismille ja Puhurille. Täytyy muistaa, että koko tutkimuksen taustalla on Kangasalan Sanomien ja sen lukijoiden välinen suhde.

2.2.4 Hajanainen ja rajallinen kansalaisjournalismi

Nyttemmin kansalaisjournalismi on ohittanut Yhdysvalloissa huippunsa. Liikkeen johdonmukaisuus on hävinnyt ja keskeiset hahmot sekä suuret tukijat ovat vetäytyneet. Vaikka uudet käytännöt olivat innovatiivisia, jättivät ne jälkeensä vain muuttumattomia uutistoimistoja. Laajemmat organisatoriset vaikutuksetkin ovat jääneet. (Ahva 2010)

Vain jotkut institutionaaliset kannattajat muistavat yhä kansalaisjournalismin. Yhdysvalloissa palkitaan yhä sellaisesta teknologisesta innovaatiosta, joka on kutsunut kansalaisia julkisten asioiden pariin. Liikkeestä on kuitenkin tullut hajanainen ja rajallinen. Lisäksi maasta puuttuu ammatillinen itseopiskelu, sillä kurseja ja seminaareja ei enää pidetä. Ammattia koettelevat taloudelliset ongelmat, kasvava kilpailu, uskottavuuskriisit ja sosiaalisen median suosio. Lisäksi nykyisen web 2.0 -ympäristön ympärille näyttää mahdottomalta luoda vertailukelpoista yhtenäistä ammatillista uudistusta. (Ahva 2010)

Kolme vuotta myöhemmin Ahvan listaamat ongelmat ovat yhä täällä heikentämässä paikallislehtien asemaa. Puitteet Puhurin kaltaiselle kansalaisjournalistiselle toiminnalle ovat siis olemassa.

2.3 KANSALAIJOURNALISMI SUOMESSA

Suomessa kansalaisjournalismista keskusteltiin ensimmäisen kerran 1990-luvun puolivälissä. Ilmiötä pidettiin varsin amerikkalaisena, joten sen vaikutuksia suomalaiseen journalismiin pidettiin vähäisinä. (Ahva 2010: 56) Sen katsottiinkin nousevan nimenomaan amerikkalaisista ongelmista: journalismin ja politiikan viihteellistymisestä, kansalaisten vieraantumisesta yhteiskunnallisista asioista, levikin laskusta jne. Koska meillä yleisön luottamus journalismiin

on ollut vankempaa, kansalaisjournalismin haasteiden ei katsottu liikkuttavan Suomea. (Heikkilä & Kunelius 1999: 102)

Nyt voitane todeta, että ongelmat eivät olleet pelkästään amerikkalaisia. Samoja ongelmia esiintyy Suomessa, sekä valtakunnallisesti että paikallisesti.

2.3.1 Syyt samat kuin Yhdysvalloissa

Kansalaisjournalismi ja muutamat muut sen aikaiset yhteiskunnalliset ilmiöt aiheuttivat journalisteissa 1990-luvun alkupuolella suurta hämmennystä. Kansalaisjournalismin syntyyn ovat vaikuttaneet myös journalismin ja erityisesti sanomalehdistön taloudelliset suhdanteet ja 1990-luvulla etenkin akateemisissa piireissä virinnyt kiinnostus osallistuvaa demokratiaa kohtaan. (Heikkilä 2001: 165)

Heikkilä (2001: 169–170) huomauttaa kuitenkin, että monet Yhdysvalloissa 1990-luvulla tunnistetut demokratian ongelmat eivät esiinny Suomessa samanlaisina kuin Yhdysvalloissa. Suomessa epäiltiin ensimmäisenä sitä, kuinka amerikkalaisesta kulttuurista lainattu idea voidaan yrittää istuttaa suomalaiseen kontekstiin (Ahva 2010: 56) Täällä erilaisten kampanjakoneistojen ote politiikan ja journalismin käytännöistä ei ole edes vaalien yhteydessä muodostunut kovin tiukaksi. Kansalaisten yhteiskunnallisesta aktiivisuudesta kannetaan toki meilläkin huolta, mutta syytä sen puuttumiseen on haettu enemmän puoluelaitoksen kyvyttömyydestä uusiutua kuin siitä, että politiikan toimijat olisivat kilvan ryhtyneet julkisuuden manipulaattoreiksi. (Heikkilä 2001: 169–170) Ahvan (2010: 56) mukaan meidän kannattaa kuitenkin kysyä, mitä kansalaisjournalismi paljastaa pohjoismaisesta kulttuurista.

Ajatus kansalaisjournalismista saapui Suomeen laman aikana, jolloin huoli lukijakunnan heikkenemisestä ja tilaajakannan vähenemisestä oli todellinen. Ihmiset luopuivat kestotilauksistaan, ja Yhdysvaltojen tapaan Suomessakin journalismi paini taloudellisten haasteiden kanssa. Kansalaisjournalismin saapuessa Suomeen journalististakin toimintaa ohjasivat taloudelliset perusteet. (Ahva 2010: 56)

Kuten Yhdysvalloissa niin myös Suomessa poliittisen passiivisuuden ja äänestysinnon laskun myötä demokratia oli pulassa. Tutkijat olivat kiinnostuneempia journalismin roolista muuttuvissa demokraattisissa oloissa ja sivuuttivat täysin ensimmäiset kansalaisjournalistiset ajatukset. Ensimmäisiä yhteisiä hankkeita lehtitalojen kanssa he perustivat kuitenkin jo 1990-luvulla. (Ahva 2010: 57)

Kuten jo aiemmin totesin, edellisen laman vaikutukset ovat samankaltaiset tämänhetkisen taantuman kanssa. Huoli demokratiasta ei ole Puhuria luodessa päällimmäisenä mielessä, mutta sivusto antaa oman panoksensa lehtien levikkilaskun pysäyttämiseksi pyrkimällä tekemään Kangasalan Sanomista kiinnostavamman ja läheisemmän.

2.3.2 Toimittajien kielteinen suhtautuminen

Kansalaisjournalismin käsite on edustanut Suomessa kaikkia niitä asioita, joihin toimittajat suhtautuvat kielteisesti. Kansalaisjournalismi on Heikkilän (2001: 171) mukaan yhdistetty milloin neuvostojournalismiin, milloin journalismin viihteellisyyteen. Suomessa on usein esitetty oletus, että kansalaisjournalismi liittyisi nimenomaan paikallislehtien toimintaan. Etenkin suurten lehtien päätoimittajien lausumana tässä luonnehdinnassa on nähtävissä paitsi kansalaisjournalismin myös paikallislehtien vähättelyä.

Toimittajien ensimmäiset reaktiot olivatkin Ahvan (200: 57) mukaan varovaisempia kuin tutkijoiden. Kansalaisjournalismia pidettiin tee-se-itse-journalismina, joka vaarantaa perinteisen laatujournalismin. Journalistien ammatillinen kulttuuri oli kuitenkin jo ruvennut arvioimaan kriittisesti omia käytäntöjään, kuten arjesta irtaantumista ja riippuvuutta institutionaalisista lähteistä. Niinpä ensimmäisiä kansalaisjournalistisia hankkeita alettiin harjoittaa yliopistoissa. Kyseessä olivat käytännön kokeilut, joissa koko prosessi nähtiin tutkimustuloksena. Pääajatuksena oli muodostaa keskusteluryhmiä ja käyttää niitä journalistisina lähteinä.

Alun kokemukset osoittivat, että kansalaiset ovat tuottavia ja toimivaltaisia osallistujia. Samalla huomattiin, että uusia kirjoittamisen lajityyppejä oli kehitettävä. Jotkut kansalaisjournalistiset menetelmät saivat nopeasti jalansijaa, ja lehtitalot alkoivat kehittää omia lähestymistapoja. (Ahva 2010: 57)

Puuttumatta sen enempää kansalaisjournalismin tai paikallislehtien vähättelyyn totean vain, että en näe kansalaisjournalismin vaarantavan laatujournalismia. Jopa paikallislehden (verkko)sivuilla nämä kaksi sisältötyyppiä on helppo pitää toisistaan erillään. Puhuriin ei liity toimittajien omien käytäntöjen arviointi, vaan puhdas pyrkimys tehdä journalismia eri tavalla ja saavuttaa entistä parempia tuloksia.

2.3.3 Olemassa olevaa ei edes haluta haastaa

Kansalaisjournalismia tehdessä lähdetään yleensä siitä, että ihmisten arkinen kokemus on tärkeä tapa tietää ja sen vuoksi merkittävä rakennusaines (kansalais)journalismin tavassa uutisoida. Ilman tällaisia arkeen ankkuroituvia tietoja ja mielipiteitä journalismin tuotosten ajatellaan olevan jopa epäedustavia. (Heikkilä 2001: 172)

Heikkilän (2001: 174) mukaan toimittajien ja viestinten asettuminen kansalaisten käyttöön tarkoittaa, että kansalaisilta itseltäänkin voidaan journalismissa vaatia perusteluja, toisten näkökulmien huomioon ottamista, kohtuullisuutta ja halua arvioida esitettyjä vaihtoehtoja. Oikeus vaatia kansalaisilta perusteluja toimii myös vasta-argumenttina sille, että kansalaisjournalismissa jouduttaisiin antamaan tuki mille tahansa kansan nimissä esitetylle vaatimukselle.

Lehtitalojen omat lukijoihin pohjautuvat käytännöt ovat kuitenkin ajautuneet kauemmas kansalaisjournalismin ytimestä, eli demokratiasta, sanoo Ahva (2010: 57–58). Nykyinen suomalainen kansalaisjournalismi voidaan kuvata valtavirran toimintana, joka ei yritäkään haastaa olemassa olevia rakenteita. Sen sijaan se oletetaan osaksi journalistista kulttuuria.

Aion antaa Puhurille tilaa haastaa myös nykyjournalismin käytäntöjä, jos joku sellaiseen Puhurin kautta ryhtyy. En edelleenkään allekirjoita sitä näkemystä, että kansalaisjournalismin nimissä lehti joutuu antamaan tukensa pöljillekin ideoille. Puhuriin jokainen kirjoittaa omalla nimellään ja kantaa itse vastuun sanomisistaan. Pöljätkin ideat voivat herättää sivuston käyttäjien keskuudessa paljon keskustelua. Perustelut, toisten näkökulmat ja muiden huomiointi kuuluvat elämän kaikille osa-alueille. Niiden vaatiminen alusta lähtien saattaa karkoittaa osan kirjoittajista pois. Uskallan olla tätä mieltä, sillä Puhuriin ei ole tarkoitus

tuottaa vain asiantuntevia uutisia, vaan sivusto on avoin kaikenlaiselle sisällölle – myös huonommin perustelluille mielipiteille.

2.4 KANSALAIJOURNALISMI TÄNÄÄN

Laura Ahvan (2010: 58) mukaan kansalaisjournalismi on hajallaan, mutta sen käytännöt ja teoria ovat yhä täysin käyttökelpoisia. Kansalaisjournalismin on todettu olevan hengissä, mutta lapsen kengissä. Mobilisaatio eri mahdollisuuksineen on osa kansalaisjournalismia ja tuo yhtäläillä kansalaisten äänen kuuluviin.

2.4.1 Vastustusta satelee

Tutkijat ovat Ahvan (2010: 58–59) mukaan eri mieltä siitä, missä määrin kansalaisjournalistisia käytäntöjä amerikkalaisissa lehtitaloissa käytetään. Ahva siteeraa Leonard Wittia, jonka mielestä syyt kansalaisjournalismin vaisuuteen johtuvat siitä, että käytännöt eivät ole kansalaisille tuttuja. Kansalaisjournalistit ovat etsineet asiaan ratkaisuja 15 vuotta, mutta turhaan – toimittajat ovat liian itsepäisiä, muutosvastaisia ja ylimielisiä.

Witt joka tapauksessa uskoo, että kansalaisjournalistisia käytäntöjä voidaan kehittää. Niitä sovelletaan yhä lehdistössä ja kansalliset tiedotusvälineet New York Timesin tapaan ovat vaikuttaneet kansalaisjournalismiin. Tällä hetkellä kansalaisjournalistiset käytännöt ovat kuitenkin alisteisia toimituksissa vallitseville rutiineille, eivätkä siten kuulu organisaation periaatteisiin. Jotkut rutiinit ovat säilyneet, mutta samalla niihin on sekoitettu uusia ilmiöitä, kuten interaktiivisuutta. (Ahva 2010: 59)

Käytännössä kansalaisjournalismi on törmännyt sanomalehtiteollisuuden vastahakoisuuteen: yrityskulttuurin kasvavaan kilpailuun ja tehokkuuden paineisiin. Tämä on ollut merkittävä takaisku kansalaisjournalismille, joka on ollut alusta asti riippuvainen yritysten yhteistyöstä. Tulevaisuudessa kansalaisjournalismia sysätään yhä enemmän kansalaisten vastuulle – sen mahdollisuudet ovat riippumattomissa kansalaisaloitteissa, jotka puolestaan rohkaisevat lehtitaloja ottamaan kansalaisia mukaan journalistiseen työprosessiin ja julkiseen ongelman ratkaisuun. Web-sivustot ovat yksi väylä rakentaa tällaisia kansalaisten toteuttamia

journalismin perusteita, mutta niistä huolimatta uusien käytäntöjen etsimisessä ja toteuttamisessa on paljon haasteita. (Ahva 2010:59)

Puhurin etu on sen vapaus: sen tekemisen käytännöt eivät ole alisteisia toimituksen rutiineille, kun en itsekään tällä hetkellä työskentele Kangasalan Sanomien toimituksessa. Toisin sanoen jokainen tekee kansalaisjournalismia kotoa käsin omissa puitteissaan. Pienimuotoisuus ja paikallisuus säästävät Puhurin myös yrityskulttuurin luoman kilpailun ja tehokkuuden paineilta. Minulla ja aktiivisilla kansalaisilla on (rahasta) vapaat kädet tehdä Puhuria vain itse asettamiemme paineiden alla.

2.4.2 Kuitenkin elossa

Ahva (2010: 60) viittaa työssään myös myönteisempiin näkymiin, joiden mukaan kansalaisjournalismin voi jo katsoa olevan osa suurempien sanomalehtien arkea. Euroopan monissa oppilaitoksissa kansalaisjournalismi kuuluu opetusohjelmaan. Opiskelijoiden on vain valmistumisen jälkeen vaikea löytää työpaikkaa, jossa he voisivat oppimaansa hyödyntää.

Ahvan (2010: 60) mukaan kansalaisjournalistinen verkosto on kuitenkin elossa ja raportoi yhä enemmän klassisen journalismin käytännöistä. Käytännöt luokitellaan kolmeen ryhmään, jotka kaikki on kehitetty vuosituhannen vaihteessa: Kansalaisille tärkeät aiheet, näistä aiheista raportointi kansalaisten näkökulmasta ja kansalaispalautteen kysyminen. On tärkeää, että journalistien valinnoista ja päätöksistä keskustellaan aiempaa avoimemmin ja kriittisemmin, sillä journalistisia periaatteita ja käytäntöjä on voitava arvioida julkisesti.

Tulevaisuudessakin kansalaisjournalismilta vaaditaan resurssien hallintaa ja toimittajien sitoutumista prosessiin. Käytännön toteuttamisen ongelma on kuitenkin resurssien puute. Ahva (2010: 60) esittelee työssään kolme skenaariota siitä, miten kansalaisjournalismia tulisi tulevaisuudessa toteuttaa: Kansalaistoimintaa tulee toteuttaa suhteessa sen kattavuuteen, rahoitusta pitää hakea ulkopuolisilta rahastoilta ja kansalaisjournalismi ujuttaa osaksi yleisradiotoimintaa.

Kansalaisjournalismin voi yhdistää myös yleisönosastoon. Wahl-Jorgensen väittää, että yleisönosastoihin liittyvä kirjeperinne voitaisiin hyvin pitää kansalaisjournalistisena

käytäntönä, kun vain toimittajat aktivoisivat yleisöä kirjoittamaan. Häinkin suhtautuu tähän kuitenkin skeptisesti, juuri taloudellisten ongelmien ja tehokkuuden maksimoinnin vuoksi. (Ahva 2010: 61)

Belgiassa osallistuvaan demokratiaan kuuluu myös journalismin tukeminen. Tähän kuuluvat yhteistyössä toteutetut kirjoitusprosessit koululaisten, paikallisten tv-asemien ja toimituskuntien kesken. Carpentier ei laita näitä menettelytapoja suoraan kansalaisjournalistisiin kehyksiin, mutta kunnioittaa vaihtelevia osallistumiseen ja yhteistyöhön kannustavia käytäntöjä. (Ahva 2010: 61)

Suomessa kansalaisjournalismia saa toistaiseksi opiskella omatoimisesti. Kangasalan Sanomat on onneksi valmis katsomaan, mitä kansalaisjournalismi voisi sille tarjota. Paikallislehtimaailmassa kansalaisjournalistinen verkosto ei juuri näy, vaikka sen käytännöt koskevatkin erityisen voimakkaasti juuri paikallislehtiä.

Sisällöntuoton takaamiseksi pohdin myös koululaisten ottamista Puhuriin mukaan. Kuten Carpentier totesi, se ei ole kansalaisjournalismia puhtaimmillaan, mutta voisi toimia alkuunpanevana voimna ja kannustaa nuoria tulevia paikallislehden lukijoita sisällöntuotantoon.

2.5 KANSALAIJOURNALISMI VERKOSSA – OSALLISTUMISEN MONET KASVOT

Tutkijat ovat yhtä mieltä siitä, että uusi teknologia, erityisesti internet, antaa mielenkiintoisia mahdollisuuksia tulevaisuuden kansalaisjournalismille ja sen käytännöille. Ahvan (2010: 62) mukaan internetin aikakausi oikeastaan vaatii meitä viemään kansalaisjournalismin käytännöt verkkoon. Netissä tapahtuvaan journalistiseen toimintaan on viitattu muun muassa osallistumisella, kansalaisuudella, vaihtoehtoisuudella ja verkostoituneella journalismilla – käsitteellinen maasto on sekava ja käsitteet tarkoittavat jokaiselle vähän eri asioita.

Suunnitellessani Puhuria en enää edes mieti, voidaanko verkkoa hyödyntää kansalaisjournalismia tehtäessä. Pidän itsestään selvänä, että voidaan, keinot vain on selvitettävä. Loppuluku pohjautuu vahvasti Ahvan ajatuksiin ja hänen eri versioihinsa

kansalaisjournalismista. Käyn ne kaikki läpi, sillä jokaisesta löytyy piirteitä, jotka sopivat myös Puhuriin. Sivusto kun on toimintamuodoltaan melko laaja.

2.5.1 Tiedotusvälineet yhdistävät ihmisiä

Ahva (2010: 62) esittelee, kuinka tiedotusvälineet yhdistävät ihmisiä. Nämä ovat lähettämisen malli ja interaktiivinen malli. Lähettämällä viitataan valtakuntaan, jossa mediasisältöjä toimitetaan suurelle yleisölle. Niin sanottu perinteinen uutisjournalismi on siis lähettämistä – kansalaisten osallistuminen on vähäistä, mutta journalistien ammattitaito korkea. Perinteinen uutisjournalismi käsitetään siis yksisuuntaiseksi, kansalaiset voivat ilmaista näkemyksensä hallitusti lukijapalstoilla.

Interaktiivisessa mallissa kansalaisilla on hieman suurempi rooli. Interaktiivisuudella voi tarkoittaa vuorovaikutusta, mikä tarkoittaa, että tiedonkulkua tapahtuu moneen suuntaan. Kansalaisten osallistuminen ja heidän yhteydenpitonsa toimittajiin on tehnyt heistä aktiivisempia kommentoijia, jopa sisällön luoja. Tässä mallissa journalistien ammattitaidolla on vielä suuri merkitys, ja kansalaisjournalismia valvotaan ammatillisesti. Parhaimmillaan kansalaisten panos tarkoittaa kumppanuutta: Kansalaiset päättävät keskustelun aiheet yhdessä toimittajien kanssa, ja kansalaisten ideoita ja keskusteluja käytetään journalistisena lähteenä. Ammattijournalistit jalostavat näistä journalistisia tekstejä. (Ahva 2010: 63)

Osallistuva journalismi voidaan määritellä amatöörien osallistumiseksi uutisten tuotantoon ammatillisen median puitteissa. Tämä on online-median muoto, jossa lukijoiden halutaan tuottavan journalismia. Osallistuva journalismi ei ole yhtä keskustelevaa kuin kansalaisjournalismi. Se ammentaa eri lähteistä ja sen ihanne on, että online-maailmassa ammattilaisten ja aktiivisten kansalaisten välille saataisiin tasapaino. (Ahva 2010: 63)

Kuten kansalaisjournalismi, myös osallistuva journalismi sopii interaktiivisen median malliin. Osallistuvassa journalismissa kansalaisten osallistuminen on kuitenkin vielä ratkaisevampaa, sillä kansalaisjournalismissa heidän panoksensa voi riittää alkusysäykseksi journalistisille tapahtumille. Vaikka ammatillinen valvonta kuuluu osallistuvaan journalismiin, on se lievempää kuin kansalaisjournalismissa, sillä joskus kansalaiset voivat julkaista kommenttejaan verkossa ilman suodatusta. Kuitenkin editointi ja perinteinen portinvartijuus

ovat tyypillisiä osallistavalle journalismille. Kansalaisten aktiivisuus on osallistavassa journalismissa tyypillisesti yleisön lähettämiä kommentteja tai sisältöä, ja monet suuretkin uutistoimistot soveltavat osallistavan journalismin keinoja uutisia tehdessään. (Ahva 2010: 63–64)

Paikallislehti on aivan yhtä yksisuuntaista kuin mikä tahansa muukin journalismi. Lukijoiden ääni kuuluu lukijapalstoilla. Lehden kiinnostavuuden parantamiseksi Puhuri tarjoaa monta erilaista mahdollisuutta osallistua. Olen itse valmis käyttämään ammattitaitoani ja aikaani interaktiivisen mallin parissa, mutta Puhuri on avoin myös osallistavalle, amatöörien, journalismille. Osallistuvaa journalismia painotin aktiivisille alusta lähtien.

2.5.2 Kansalaisten journalismi

Kansalaisten journalismia käytetään usein synonyymina osallistavalle journalismille, mutta Ahvan (2010: 64) mukaan ne on tarpeen erottaa. Kansalaisten journalismilla Ahva viittaa verkossa tapahtuvaan toimintaan, jolla kerätään sisältöä, visioidaan ja julkistaan uutisia, jotka ovat kansalaisten, yhteisöjen tai voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden tuottamia. Käytössä ei siis ole palkattua henkilökuntaa tai journalismin ammattilaisia. Kansalaisten journalismi on ottanut paikkansa sosiaalisessa mediassa, mikä rohkaisee monia käyttäjiä kommunikoidaan keskenään. Näin mediasta on tulossa yhä sosiaalisempaa, osallistujia on monenlaisia, ja he esiintyvät monissa eri rooleissa. Taustalla ei ole kustantajan valvontaa tai ammatillista editointia. Kansalaisten journalististen sivustojen elinvoimaisuus riippuu siitä, kuinka aktiivisesti kansalaiset jakavat ajatuksiaan ja kokemuksiaan.

Melissa Wallin (2012: 2) mukaan kansalaisten journalismia voidaan kutsua niin ikään ruohonjuuritason journalismiksi, verkkojournalismiksi, asukasjournalismiksi, tee-se-itse-journalismiksi, hyperlokaaliksi journalismiksi, osallistavaksi journalismiksi tai käyttäjien luomaksi sisällöksi. Kaikkia edellä mainittuja määritelmiä yhdistää se, että sisältöä tuottavat tavalliset ihmiset, eivät ammattilaiset.

Tyypillisimmillään kansalaisten journalismi on jatkuvaa sisällöntuotantoa, esimerkiksi blogeja tai hyperpaikallisia uutisia. Myös satunnaiset videot ja valokuvat, jopa

käsittelemättömät voivat olla kansalaisten journalismia. Toisten mielestä kansalaisten journalismiksi riittää uutisten kommentointi niille tarkoitetuilla foorumeilla. (Wall: 2012: 2)

Kansalaisten journalismin jatkuva tuotanto ja monipuolistuminen saavat minutkin uskomaan Puhurin toimimiseen. Koska kansalaisten journalismi sisältää monia eri sisällön muotoja, en halua rajata Puhurinkaan sisältöä tietynlaiseksi. Itse pidän eniten Wallin käsitteestä hyperpaikallinen, sillä tiivis paikallisuus on yksi Puhurin ominaispiirteistä.

Wall (2012: 4) muistuttaa, että koska kansalaisten journalismi ei ole ammattilaisten tuottamaa, törmätään sen yhteydessä kysymyksiin totuudellisuudesta ja luotettavuudesta. Kun raportointi ei tuo elantoa, voivat kansalaisreportterit olla vähemmän luotettavia ja vähemmän johdonmukaisia kuin ammattilaiset. Lisäksi kansalaisten tuottama sisältö voi olla niin käsittelemätöntä, että sitä on vaikea ymmärtää.

Kuitenkin Wall (2012: 4) huomauttaa, että kurinalaisuuden puute voidaan nähdä kansalaisten journalismin hyveenä. Se on lähempänä tavallisten ihmisten ääntä – he voivat nyt puhua itse. Kansalaisten on kuitenkin pitänyt hyväksyä kansalaisten journalismin työkalut, ja heillä pitää olla tahto lähettää omia viestejään. Näin ollen kansalaiset voivat viestiä myös ilman seurauksia – kansalaisten journalismin kaikkia riskejä ei vielä täysin ymmärretä. Globaali järjestelmä voi esimerkiksi tuoda toisinajattelijat viranomaisten tietoisuuteen.

Täysin käsittelemätön ja vaikeasti ymmärrettävä teksti ei pääse minun käsieni läpi Puhuri-sivustolle, mutta muiden Wallin listaamien uhkien (totuudellisuus, luotettavuus) en usko muotoutuvan ongelmaksi. Pitää muistaa, että Puhuri koskee pientä ja tiivistä aluetta, jossa valheellisuudesta jää helposti kiinni ja saa leiman otsaansa. Tekstejä muokatessa pitää kuitenkin huomioida juuri kansalaisten oma ääni, jota ei Puhurin sisällöstä saa hukata.

Ahva (2010: 65) heittää ilmoille kysymyksen siitä, onko kansalaisten journalismi journalismia lainkaan. Täyttääkseen journalismin määritteen tuotetun sisällön tulee koostua haastatteluista, kuvamateriaalista, raportoinnista ja asioiden analysoinnista. Kuitenkin myös henkilökohtaisia blogeja ja sosiaaliseen verkostoitumiseen tarkoitettuja sivuja on nimetty kansalaisten journalistiksi. Internetissä on monta tapaa luoda sosiaalisia verkostoja, mutta niillä ei ole välttämättä mitään tekemistä uutistuotannon tai journalismin kanssa. Ahva (2010: 65) suositteleeikin käytettäväksi näistä termiä kansalaisten media – ei journalismi.

2.5.3. Yhteinen tavoite – keskustelu

Edellä kuvattuja journalismin malleja on harvoin olemassa puhtaasti sellaisenaan. Käytännöt osallistuvan ja kansalaisten journalismin kesken ovat sekoittuneet perinteiseen ja kansalaisjournalismiin. Ahva (2010: 65) huomauttaa, että kaikilla näillä on kuitenkin samat tavoitteet. Hän on itse määritellyt kansalaisjournalismin ammatillisen journalismin muodoksi, joka pyrkii edistämään osallistumista ja julkista keskustelua ja pitämään kansalaiset toimimassa julkisuudessa. Kansalaisten journalismin hän on asettanut ammatillisen journalismin ulkopuolelle, mikä asettaa arvioinnille eri lähtökohdat. Osallistuva journalismi on puolestaan ammattimaista journalismia, mutta muistuttaa kansalaisjournalismia. Se kehottaa ammattilaisia suuntaamaan kansalaisten luokse osana heidän työtään, eikä määritä journalistien roolia vain tietojen toimittajaksi.

Uudet web-pohjaiset käytännöt eivät Ahvan (2010: 65–66) mukaan kuitenkaan vaadi samanlaista demokraattista asennetta kuin kansalaisjournalismi. Vaikka osallistuvan ja kansalaisten journalismin tavoitteena on lisätä aktiivisuutta ja julkisuuteen osallistumista, ei niillä ole samanlaista teoreettista tukijalkaa, joka journalismilla esimerkiksi on. Osallistuvaa ja kansalaisten journalismia tarjoavat sivustot mahdollistavat online-keskustelun ja dialogin. Kansalaisten journalismi antaa aikaa ja tilaa muotoilla näkemyksiä ja julkaista ne vapaasti, mutta se ei ole kansalaisten journalismin idea.

Uusi teknologia on tehnyt helpommaksi julkaista mielipiteitä ja saada kansalaisten ääni kuuluviin. Sen vuoksi näillä teknologian muodoilla on mahdollisuus saada uusia näkökulmia ja lähteitä. Kansalaisten journalismiin, erityisesti blogeihin, on suunnattu suuria odotuksia siitä, että kansalaiset ja yleisö voisivat vaikuttaa valtamediassa. Blogien uutisoinnista on kuitenkin vain vähän todisteita, eikä kansalaisten journalismi ole ammattimaista journalismia, vaikka se siltä näyttääkin. (Ahva 2010: 66)

Osallistava ja kansalaisten journalismi ovat joka tapauksessa luoneet korkeita odotuksia uutisjournalismin demokratisoimiseksi. Ahva uskookin (2010: 67), että niiden avulla voidaan kehittää journalistista kattavuutta, laajentaa julkista keskustelua ja auttaa lukijaa osallistumaan ja antamaan palautetta.

Uudet journalismin muodot näyttävät Ahvan (2010: 67) mielestä pyrkivän samaan osallistamiseen kuin kansalaisjournalismikin. Erityisesti ne tavoittelevat lukijoiden aktiivisuutta, journalistisia yhteisöjä, teknologian avulla. Niillä on kuitenkin samat ongelmat kuin kansalaisjournalismilla: Miten säilyttää puhujien ja lähteiden monimuotoisuus, jos keskusteluun osallistuu vain muutama aktiivinen? Kaikki kolme journalismin muotoa ovat sen haasteen edessä, että kuinka löytää ideoita, arvoja ja yhteisöllisyyttä enemmän kuin erimielisyyttä.

Käsite	Kuvaus	Synonyymit
Kansalaisjournalismi	<ul style="list-style-type: none"> • pääkäsite • ammattilaisen tekemää • tavoitteena julkinen keskustelu ja kansalaisten osallistuminen • hyödyntää kansalaisten omia kokemuksia 	
Osallistuva journalismi	<ul style="list-style-type: none"> • amatöörit osallistuvat uutisten tuottamiseen • online-median muoto • ei keskustelevaa • tavoittelee ammattilaisten ja amatöörien välistä tasapainoa 	
Kansalaisten journalismi	<ul style="list-style-type: none"> • tapahtuu verkossa • tekijöinä kansalaiset, yhteisöt ja voittoa tavoittelemat järjestöt • sisällön kerääminen, visiointi, uutisten julkistaminen • blogit, hyperpaikalliset uutiset, satunnaiset videot ja valokuvat 	<ul style="list-style-type: none"> • ruohonjuuritason journalismi • verkkojournalismi • asukasjournalismi • tee-se-itse-journalismi • hyperlokaali journalismi • osallistava journalismi • käyttäjien luoma sisältö • kansalaisten

		vertaisviestintä <ul style="list-style-type: none"> • kansalaisten media • kansanjournalismi
Yleisön journalismi	<ul style="list-style-type: none"> • Ari Heinosen ehdotus kansalaisjournalismin toiseksi vaiheeksi • enemmän sananvaltaa yleisölle • tavoitteena yleisösuhteen parantaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • kansalaisten journalismi • osallistuva journalismi

Taulukko 2: Kansalaisjournalismin käsiteviidakko

2.5.4 Kansalaisjournalismille on tilaa

Koska kaikkien luetellun kolmen journalismimuodon välillä on eroja, Ahva (2010: 67) väittää, että kansalaisjournalismille on tilaa. Sen juuret ovat vanhassa mediassa, ja kansalaisten ja osallistavan journalismin uudessa, ja niiden tutkimuksen pitäisikin kulkea samaan suuntaan. Nykytilanteessa on kaikesta huolimatta tärkeää huomioida myös sanomalehti ja sen käytännöt, jotta vältettäisiin uuden median demokraattisen potentiaalın ylikorostamista ja osoitettaisiin, että monia vanhoja tapoja voi soveltaa uudesta teknologiasta huolimatta.

Ahvan (2010: 67) mielestä kansalaisjournalismin tulevaisuutta ei voi pitää erillään viimeaikaisesta kehityksestä. Päinvastoin, internetin interaktiivisuus, verkostot ja yhteisöjen rakentamisen potentiaali ovat mielenkiintoisia kumppaneita kansalaisjournalismin kehittämisessä.

Esa Sirkkunen (2004: 10–11) on jakanut suomalaiset kansalaisverkkohankkeet kolmeen ryhmään niiden keskeisten pyrkimysten perusteella.

- 1) Kansalaisverkkohankkeita voidaan hahmottaa yksittäisen kansalaisen oikeuksien, resurssien ja palveluiden näkökulmasta.
- 2) Niiden päämääräksi voidaan asettaa yhteisöjen ja alueiden kehittäminen.

- 3) Tavoitteena voi olla vahvistaa kansalaisten osallistumis-, julkaisu- ja ilmaisumahdollisuuksia sekä kehittää avoimeen ja vastavuoroiseen kansalaiskeskusteluun tähtäviä käytäntöjä.

Puhurissa on kyse kahdesta jälkimmäisestä. Sen avulla pyritään alueen elinvoimaisuuden lisäämiseen tai myönteisen alueellisen identiteetin kehittämiseen. Kansalainen nähdään aktiivisena toimijana alueensa verkostoissa. (Sirkkunen 2004: 10). Lisäksi tavoitteena on joukkoviestinnän sekä julkisuuden rakenteiden ja käytäntöjen muovaaminen kansalaislähtöisemmiksi. Kansalaiset nähdään toimijoina, aktiivisesti sisältöjä tuottavina, julkiseen keskusteluun ja paikalliseen päätöksentekoon osallistuvina yksilöinä, ryhminä tai yhteisöinä. (Sirkkunen 2004: 10)

3. Demokratia ja julkisuus journalismissa

3.1 MISTÄ JULKISUUDESSA ON KYSE?

John Dewey (1927/2006: 44) erottaa julkisen keskustelun yksityisestä sillä, että kun keskustelun seuraukset ulottuvat siihen osallistuvia laajemmalle, ja kun niillä on vaikutusta monien muidenkin hyvinvointiin, tulee keskustelusta luonteeltaan julkinen teko. Näin ollen yksityisen ja julkisen rajanveto riippuu tärkeän (rajoittavan tai edistävän) toiminnan seurausten vaikutusalueesta (Dewey 1927/2006: 46). Tällä perusteella Puhurikin on julkista toimintaa.

Deweyn mukaan on olemassa selkeä kriteeri, jonka nojalla kansalaisten järjestäytyneet julkinen toiminta on erotettavissa muista yhteisöllisen elämän muodoista. Siinä missä ihmiset ystäväystävät vain ystäväystymisen ilosta, niin ystäväysten toiminnasta tulee julkista, kun ystäväyden seuraukset koskettavat muitakin ja ulottuvat ystävien ulkopuolelle. (Dewey 1927/2006: 56–57). Julkisen toiminnan seurausten sääntelemiseksi tarvitaan elimiä ja sääntöjä, ja julkisen toiminnan ulkoinen tunnusmerkki onkin julkisia tehtäviä hoitavien viranomaisten ja luottamushenkilöiden olemassaolo. Dewey kuitenkin huomauttaa, että kansalaisten julkisen toiminnan järjestäytyminen tapahtuu heidän intresseistään huolehtivien viranomaisten välityksellä. (Dewey 1927/2006: 57)

Puhurin julkisuus poikkeaa Deweyn määritelmästä siinä, että Puhuria eivät tee vain ystävykset, vaan toisilleen tuntemattomat kansalaiset. Tehtävää valvovana viranomaisena tai luottamushenkilönä toimin minä, mutta kuten Dewey kirjoittaa – toiminta lähtee aktiivisten intresseistä vain minun välitykselläni.

3.1.1 Suureksi yhteisöksi – miten?

Dewey esittää teoksessaan älyllisen pulman (1927/2006: 166). Hänen mukaansa on tutkittava, millä ehdoin Suuri Yhteiskunta voisi muuttua Suureksi Yhteisöksi. Kun tälle luodaan edellytykset, kehittää se itse uudet tarvitsemansa muodot.

Demokratia edellyttää ryhmiltä ryhmän jäsenten kehitysmahdollisuuksien vapauttamista sopuoinnussa ryhmän yhteisten intressien kanssa (Dewey 1927/2006: 167). Se vaatii ryhmän jäsenten olemista joustavasti ja aukottomasti vuorovaikutuksessa keskenään. Kunnan kansalainen kokee, että hänen toimintansa yhteisössä rikastuttavat toisia. Eheän ja kokonaisen persoonallisuuden täyteys on saavutettavissa, sillä erilaisten ryhmien vaikutukset ja vastavaikutukset vahvistavat toisiaan ja niiden arvot ovat keskenään sopuoinnussa. (Dewey 1927/2006: 167) Puhurissa ryhmän jäsenten intressinä on heitä yhdistävä alueellisuus.

3.1.2 Julkisten termien sekasorto

Jürgen Habermasin (1962/2004: 21) mielestä termeillä ”julkinen” ja ”julkisuus” on monia merkityksiä, joita käytetään varsin sekavasti. Niiden hallinnan tarvetta osoittaa muun muassa termien pesiytyminen joukkoviestintäkielen syövyttämään arkikieleen sekä se, että niille ei ole keksitty tarkempia vastineita.

”Julkinen mielipide” tai ”asioista perillä oleva julkisuus” ovat Habermasin (1962/2004: 22) merkityksiä, jotka kytkeytyvät yhteen ”julkison”, ”asiajulkisuuden” ja ”julkistamisen” kanssa. Toimija tässä julkisuudessa on julkiso eli julkisesti keskusteleva joukko. Julkinen mielipide on tulosta tästä keskustelusta. Puhurissa julkison muodostavat siis sivustolle kirjoittavat aktiiviset kansalaiset.

Joukkoviestinnän asiajulkisuus eli publisiteetti on Habermasin (1962/2004: 22) mielestä muuttanut merkitystään. Julkisen mielipiteen palvelijasta se on muuttunut termiksi kaikelle sille, mikä vetää julkisen tai yleisen mielipiteen huomiota puoleensa. Suhdetoiminta on tähdätty tuottamaan tällaista *publicityä*. Julkisuus itsessään voidaan nähdä alueeksi, jolloin se on yksityisen vastakohta. Usein se näyttää yksinkertaisesti julkisen tai yleisen mielipiteen piiriltä, joka on suoraan vastakkainen julkiselle vallalle. Tilanteista riippuen ”julkisuuden eliminä” voidaan pitää viestimiä, kuten lehdistöä, joka palvelee viestintää kansalaispiirissä.

Julkisuusperiaatteen tehtävänmuutos juontuu julkisuuspiirin rakennemuutoksesta. Tämän osoittaa selvimmin julkisuuden ensisijaisimman elimen eli lehdistön muutos. Yhtäältä sen kaupallistamiskehitys on madaltanut kynnystä, joka erottaa ihmisten keskinäisen kanssakäymisen tavarankierrosta: ennen julkisuutta ja yksityispiiriä yksityisyyden alueella

selvästi erottanut raja on hämärtynyt. Lisäksi julkisuus on lakannut olemasta yksinomaan yksityisyyden alueen osa. (Habermas 1962/2004: 267)

Paikallisesta julkisuudesta vastaa tätä nykyään siis paikallislehdet lähes yksin. Puhurin tarkoitus on, että julkisuutta pääsevät luomaan muutkin kuin ammattijournalistit, tässä tapauksessa tavalliset kansalaiset. Kuten Habermas kirjoittaa, yksityisen ja julkisuuden raja on hämärtynyt, ja julkiselle alueelle on kaikkien nykyään helpompi astua.

3.2 OSALLISTUVA DEMOKRATIA

Osallistuvan demokratian ideat ovat klassisia politiikan tutkimuksen teemoja, vaikka osallistuvan demokratian käsitettä ryhdyttiin käyttämään vasta 1960-luvulla. Teorian kannattajien tavoitteena on kansalaisten poliittinen aktivointi sekä poliittisen päätöksenteon avaaminen laajojen kansanryhmien saataville. Osallistuvan demokratian teoreetikoille on tyypillistä, että valtion ja kansalaisyhteiskunnan käsite halutaan yhdistää. Ideaalissa osallistuvassa demokratiassa kansalaiset eivät ole hallittuja alamaisia vaan aktiivisia päätöksentekijöitä. (Cunningham 2002: 123–127)

3.2.1 Tilausta demokraattiselle journalismille

Aidosti demokraattiselle journalismille olisi ollut Pohjois-Amerikassa tilausta jo kauan aikaa sitten. Hutschinin komissio velvoitti uudistusmielisiä vapaaseen ja vastuulliseen lehdistöön jo vuonna 1947. Idealisteilla, jotka haluavat olla kansalaisten ulottuvilla, on oltava sanottavaa ja taito sanoa se hyvin, oli Jurgen Habermaskin jo todennut. Habermas on vuodesta 1960 liitetty ajatukseen vääristymättömästä viestinnästä, joka oli hänen ideaalinsa demokraattisessa yhteiskunnassa. (Lambeth: 1998: 15)

Journalismi ei ole Lambethin (1998: 15–16) mukaan vielääkään sellaista, millaista kansalaiset, teoretikot tai demokraattiset toimittajat haluaisivat sen olevan. Media on edelleen poliitikkojen ja talouden manipuloitavissa, ja tavoittelee omaa etuaan. Osallistumalla Puhuriin Kangasalan Sanomat erottuu tästä manipuloitavissa olemisesta, vaikkakin taustalla – totta kai – ovat lehden omat edut.

3.2.2 Toteutettu kansalaisuus

Kansalaisuus on hyvinvointivaltioajattelussa kytkeytynyt valtioon kahdella tavalla: Sen on katsottu edellyttävän riittävää taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista tasa-arvoa. Lisäksi valtion sääntelemät käytännöt ovat merkinneet, että yhteiskunnan jäsenet toteuttavat kansalaisuuttaan toimimalla valtion luomissa tai sen tukemissa rakenteissa paitsi äänestämällä ja ammatillisesti myös osallistumalla vapaa-aikanaan erilaisten järjestöjen toimintaan. Muodollinen osallistuminen on nähty hyvinvointivaltiossa ajoittain niin tärkeäksi, että kansalaisten päätöstä olla osallistumatta on pidetty moraalisesti tuomittavana. (Heikkilä 2001: 27)

Amerikkalaisperäisessä kommunitaristisessa ajattelussa on painotettu viime vuosina kansalaisten velvollisuuksia. Sen mukaan kansalaisten toiminnan tulee lähteä paikallisyhteisöistä ja sen tarpeista, eikä suinkaan valtiosta. (Heikkilä 2001: 28)

Kansalaisjournalismi on vain yksi osallistuvan demokratian muoto. Todettakoonkin, että internet-foorumit asettuvat suppeaan osallistuvan demokratian määritelmään kahtiajakoisesti. Ne ovat rakentellisia ratkaisuja osallistuvalla demokratialle, eli kansalaiset voivat kokoontua foorumeihin väittelemään poliittisista asioista. Niissä ei kuitenkaan ole mahdollisuutta äänestää tai päättää poliittisista ratkaisuista. (Häyhtiö 2010: 42)

3.3 SANOMALEHTIEN TEHTÄVÄ DEMOKRATIASSA

Habermas on tutkinut laajasti yleistä mielipidettä, mutta nykyisessä joukkoviestinnän tutkimuksessa julkisuuden ja yleisen mielipiteen läheinen suhde on katkennut tyystin. (Malmberg 2012: 15) Malmberg esittelee varsin laajasti yleisen mielipiteen, demokratian ja viestinnän suhdetta. Lopuksi hän toteaa, että ”yleisen mielipiteen on taattava, että demokraattinen päätöksenteko tosiasiallisesti tuottaa kansakunnan yleisen edun mukaisen lopputuloksen. – Jotta ihmiset voivat toimia omien etujensa mukaisesti rationaalisella tavalla, heillä on oltava oikeaa tietoa. – Popularisoitua tiedettäkin tärkeämpää on poliittinen ja muu journalismi, joka mahdollistaa selvillä pysymisen maailman tapahtumista.” (Malmberg 2012: 19–20) Puhuri antaa tilaa yleiselle mielipiteelle ja mahdollistaa sen tuomisen esiin. Sivuston tarkoituksena onkin näin ollen lähentää julkisuuden ja yleisen mielipiteen suhdetta.

3.3.1 Journalismin pitäisi parantaa demokratiaa

Kansalaisjournalismin isäksikin tituleerattu Jay Rosen totesi jo vuonna 1993, että journalismin on sisäistettävä uusia kulttuurisia arvoja. Hänen mukaansa journalismin perimmäinen tarkoitus on parantaa demokratiaa. Demokratia puolestaan tarvitsee aktiivisia sitoutuneita kansalaisia, jotka haluavat ottaa kantaa asioihin. Demokratia, sen paremmin kuin journalismikaan, ei voi suhtautua välinpitämättömästi julkiseen elämään, joka joko vetää kansalaisia puoleensa tai hylkii heitä. Rosen näki, että journalismin tarkoitus on rohkaista kansalaisia osallistumaan ja parantaa julkista elämää. (Rosen 1993: 3)

Rosenin mielestä sanomalehtien tuli toimia koneina yhteisöllisyyden keskiössä. Sitä vastoin lukijat ovat kadonneet, ja sitä myötä yhteisöllisyys. Kansalaiset ovat hävinneet julkisista keskusteluista. Uutishuoneista on tullut kyynisyyden pesiä, ja ihmiset vieraantuvat julkisista instituutioista, jotka kerran vaalivat kansalaisuutta. (Clarke 1993: v)

Tämä tarkoittaa Rosenin (1993: 3) mukaan sitä, että päivälehdistön on uudistettava filosofiaansa. Perinteisten päivän tapahtumien raportoinnin sekä julkisten asioiden analysoinnin rinnalle on tuotava yksi yhtä tärkeä tehtävä: Toimittajien on tuettava kansalaisaktiivisuutta aktiivisesti. Heidän on parannettava keskustelua ja luotava sellainen ilmapiiri, jossa asiat ansaitsevat kansalaisten ajan ja huomion. Rosenin mielestä tämä on lehdistön vastuuta laajennettuna – sen tukea julkiselle elämälle.

Rosen (1993: 9) huomauttaa kuitenkin, että lehdistö ei voi yksin kantaa näin laajaa vastuuta – sillä ei riitä vaikutusvalta ja resurssit huolehtimaan kansalaisten osallistumisesta. Rosen peräänkuuluttaakin yhteistyötä muiden virastojen, säätiöiden, yliopistojen ja kansalaisryhmien kanssa.

Tällaiseksi keskiössä toimivaksi koneeksi Kangasalan Sanomatkin haluavat Puhurin luoman yhteisöllisyyden avulla asettua. Vieraantuminen paikallislehdestä halutaan katkaista. Kangasalan Sanomat on paikallislehtenä valmis uudistamaan omaa filosofiaansa ja suhtautumista lukijoihinsa. Samaa aktiivisuutta odotan Puhuriin osallistuvilta paikallisilta kansalaisilta.

3.4 MEDIAJULKISUUS

Ajatus mediaesityksistä jonakin tilaan ja nimenomaisesti julkiseksi miellettyyn tilaan rinnastuvana on tuttu. Journalistisiin lajityyppeihin viitataan areenoina tai foorumeina, joilla käydään julkista keskustelua ja joissa yhteiskunnan julkinen elämä ilmenee. (Ridell 2004: 4) Puhuri on fyysisestikin keskustelulle avoin tila.

3.4.1 Onko kansalaisille kahvilassa tilaa?

Mediaesitysten tilaluonne on Ridellin (2004: 4–5) mukaan noussut esiin monen joukkoviestintää ja journalismia tarkastelevan suuntauksen yhteydessä. Journalistisen julkisuuden tilaluonne on esillä myös kansalaisjournalismissa, jossa suhtaudutaan kriittisesti valtajournalismin tapoihin sekä vartioida journalismin esityksellisen tilan puhtautta että organisoida siellä tapahtuvaa viestintää. Kansalaisjournalismin tutkijat vertaavat journalismin julkisuustilaa kahvilaan, jossa toimittajat hääriävät sekä portinvartijoina että vahtimestareina, ja jossa muiden kuin kanta-asiakkaiden osana on katsella kuppilan ikkunasta sisään.

Vaikka kansalaisjournalismin edustajat tähdentävät journalismin luonnetta tilana, jossa julkista keskustelua käydään, ovat hekin toistaiseksi jättäneet julkisuuden tilaluonteen vähälle huomiolle. Tilan osalta kansalaisjournalistisessa tarkasteluissa ei juuri mennä kahvilametaforaa pidemmälle, eikä sitäkään tavata puntaroida tilan ja vuorovaikutuksen suhteen kannalta. (Ridell 2004: 17) Heikkilä ja Kunelius (1997: 9) ovat kirjoittaneet, että journalismi ylläpitää sitä tilaa ja luo niitä tilanteita, joissa julkista keskustelua käydään. Se havainnollistaa osuvasti myös kansalaisjournalismin suhtautumista tilaan jonakin valmiina ja annettuna rakenteena, jonka sisällä julkinen viestintä toteutuu (Ridell 2004: 17).

Ridellin (2004: 18) mukaan voidaan tietysti ajatella, että kysymys tilasta on kansalaisjournalismin määrittelyissä mukana epäsuorasti ja samalla dynaamisesti sen journalistisesti välittyneen toiminnan kautta, jossa julkisen keskustelun tilanteita luodaan. Toimittajakunnan uudenlainen aktiivisuus julkisen vuorovaikutuksen järjestäjänä voi pitkällä aikavälillä purkaa elitistisiä rakenteita ja lisätä osapuolten kohtaamista journalismin esityksellisessä tilassa. Tämä vahvistaisi julkisuuden keskustelevuutta ja synnyttäisi uudenlaisia journalistisia lajityyppejä. Toistuessaan riittävän usein aineiston keskustelullinen

tuottaminen ja pyrkimys rakentaa jutut sen pohjalta dialogisesti alkaisivat muokata journalismin julkisuustilaa vuorovaikutteiseen suuntaan. Puhurin aikataulu saattaa olla liian lyhyt tällaiseen elitististen rakenteiden purkamiseen, mutta parhaimmillaan se saattaisi lisätä osapuolten kohtaamisia nopeastikin.

Heikkiläkin (2001: 21–22) huomauttaa, että journalismi on esitetty kansalaisten saavuttamattomissa olevana, sillä kriitikoiden mielestä journalismin ammatti-ideologiaan kuuluu haluttomuus keskustella omista käytännöistä. Journalismiprofessioon kuuluu usko omaan asiantuntemukseen ja siihen, että oma instituutio palvelee ”yhteistä hyvää”.

Viime vuosina kysymys mediajulkisuuden tilaluonteesta on ollut esillä, kun internetin keskustelufoorumeita on verrattu sanomalehteen keskusteluareenana. Lisäksi se on noussut näkyviin joukkoviestinnän vastaanottotutkimuksissa, joissa sanomalehtien lukijat saattavat toivoa, että viestimissä olisi enemmän julkisia keskustelusuhteita eri sosiaalisissa asemissa olevien toimijoiden välille. Taustalla on havainto lokeroituneesta mediajulkisuudesta, jossa vallakkat toimittajat ja kansalaiset sijoitetaan toisistaan erilleen ja median tilassa vielä eriarvoisiin paikkoihin. (Ridell 2004: 5) Tästä Puhuri pyrkii pois, vaikkakin kansalaisjournalismissa toimittaja esiintyy aina omassa roolissaan. Haluan kuitenkin murtaa lokerikkoja ja antaa eri toimijoiden puhua.

3.4.2 Ne uutisoivat meille

Uutisjournalismin esitystavatkin tukevat järjestelmällisesti valtaapitäviä ja sivuuttavia vaihtoehtoisia näkökulmia. Ridell (1994: 106–110) on kirjoittanut, että esitystapojen on katsottu luovan pysyvää rakennetta, jossa ”ne” (edustavat ja tietävät tahot) toimivat ja ”me” (yleisö) katsomme. Tässä asetelmassa journalismi asettuu lähemmäksi niitä kuin meitä, sillä se valikoi eliitin edustajia uutisten lähteiksi, antaa näiden esittää näkemyksensä ja editoi heidän puheensa vaikeasti kyseenalaistettavaan muotoon (Heikkilä 2001: 21)

Tarkasteltaessa median esityksellisiä tiloja rakennettuna ympäristönä, huomiota kiinnittää Ridellin (2004: 10) mukaan se, että ne ovat vähintäänkin yhtä suljettuja, elleivät jopa suljetumpia kuin fyysiset mediatorit ja muu kaupallinen tai hallinnollinen kaupunkitila.

Mediatilojen rajoja vartioidaan tiukasti, ja niihin päästettyjen toimijoiden puheoikeutta ja keskinäisiä viestintäsuhteita hallinnoidaan tiiviisti.

Ridell (2004: 8) huomauttaakin, että lähestyttäessä mediajulkisuutta tilan materiaalisuuden näkökulmasta huomio suuntautuu mediatilojen luonteeseen tilallisina rakenteina. Kysymykseksi nousee, millaisia mediatilat ovat tiloina, ja miten niiden rakenne puitteistaa ja suuntaa tiloissa tapahtuvaa viestintää. Millaisilla kriteereillä ja aiheilla mediatiloihin päästään? Onko – ja kenen on – oikeutettua vaatia tärkeinä pitämiensä kysymysten käsittelyä niissä? Nämä kysymykset nostavat keskiöön toimittajien roolin mediatiloissa tapahtuvan viestinnän ja vuorovaikutuksen välittäjinä, järjestäjinä ja esittäjinä.

Puhuria tehtäessä ei puolestaan tarvitse keskustella kriteereistä tai uutisaiheista. Minulla, sen paremmin kuin Kangasalan Sanomillakaan, ei ole tarvetta ohjailta Puhurissa tapahtuvaa viestintää. Tästä syystä meidän roolimme hankkeessa jää pienemmäksi, kuin mitä Ridell edellä kirjoittaa.

3.4.3 Typistävätkö journalismin säännöt – vai mahdollistavatko?

Vaikka julkisen vuorovaikutuksen koordinointi ei nouse esiin toimittajakunnan ammatillisissa ja eettisissä julkilausumissa, on siihen kiinnitetty huomiota journalismia ammattikäytäntönä tarkastelevassa kotimaisessa tutkimuksessa. Toimittajakunnalle hahmottuu rooli mediajulkisuuden tilan tuottajina ja median julkisuustiloissa tapahtuvan viestinnän järjestäjinä. (Ridell 2004: 15) Yksi minun tehtävistäni Puhurissa on juuri julkisen vuorovaikutuksen koordinointi.

Heikki Luostarinen (1994: 33) kirjoittaa journalistisen taidon olevan interdiskursiivista taitoa, taitoa saada erityiskielet ja eri puhettavat samaan julkisuustilaan. Asettaessaan samaan julkisuustilaan tutkijoita, poliitikkoja jne. journalisti joutuu noudattamaan tiettyjä sääntöjä, jotka eivät aina toimi ristiriidattomasti eri puheyhteisöjen omien normien kanssa. Puhuri tuo samaan tilaan myös kansalaiset, mikä lisää ristiriitoja eri puheyhteisöjen kesken.

Journalismin säännöt voi nähdä rajoittavana tekijänä, mutta interdiskursiivisesta näkökulmasta ne ovat mahdollistavia. Se, mikä on yhdessä mielessä yksinkertaistamista ja

typistämistä on toisessa mielessä keskusteluyhteyden avaamista. Journalismi luo tematisaatioita, joissa eri puhetavoista mahtuu mukaan vain tiettyjä argumentteja ja ilmaisutapoja. Säännöt tunnetaan kuitenkin yleisesti ja keskusteluun osallistuvat ovat niistä selvillä. (Luostarinen 1994: 33)

Luostarinen (1994: 34–35) huomauttaa, että kuvatun kaltaisessa työssä toimittajalta vaaditaan erityisiä interdiskursiivisia taitoja, joiden toteuttaminen on luultua vaikeampaa. Puheyhteisöjen erityiset kielet on vaikea kääntää yleiskielelle. Lisäksi yhteiskunnallisten kiistojen ja ongelmien tematisaatiot eivät ole yhteiskunnallisesta vallasta riippumattomia, jolloin valtasuhteet vaikuttavat tematisaatioiden muotoutumiseen ja niiden rajauksiin. Lopuksi erityisen journalistisen ongelman muodostavat sellaiset yhteiskunnalliset toimijat, jotka haluavat pysytellä journalistisen julkisuuden ulkopuolella.

Puhuri ja sen avulla tehtävä tutkimus paljastaa minulle omat interdiskursiiviset taitoni, joita varmasti joudun käyttämään tuodessani tavallisia paikallislehden lukijoita lähemmäksi paikallisia päättäjiä.

3.4.4 Kansalaisjournalismi haastaa toimituskäytännöt

Kun toimittajien interdiskursiivinen taito on sommitella diskursseista diskursseja, niin kansalaisjournalismi haluaa ulottaa journalistisen ammattitaidon kriteerien määrittelyn journalististen esitysten ulkopuolelle. Tällöin haasteena on kehittää toimituskäytäntöjä, joissa kansalaiset otetaan vakavasti julkisina toimijoina ja joissa heidän agendansa sisällytetään jutunteon prosesseihin. Kansalaisjournalistisissa kokeiluissa eri aiheiden ympärille kootut yleisöraadit tai kansalaisten keskusteluryhmät ovat metodi, jota halutaan tarjota jutunteon menetelmäksi myös valtajournalismille. (Ridell 2004: 17)

Toiseksi toimittajan työ ei rajoitu jutun kirjoittamiseen käydyistä keskusteluista, vaan hänen on huolehdittava keskustelun jatkamisesta vaatimalla vastauksia kansalaisten esittämiin kysymyksiin ja vetämällä muita ajateltavissa olevia asianosaisia mukaan julkiseen keskusteluun. (Heikkilä 2001: 174) Tältä pohjalta kolmanneksi haasteeksi nousee journalististen esitysten rakentaminen tavalla, joka ei hukkaa niiden aineksena olevien

keskustelujen moninaisuutta, moniäänisyyttä ja dialogisuutta, ja joka mahdollistaa vuorovaikutteisen suhteen myös esityksen ja yleisön välillä. (Ridell 2004: 17)

Journalistinen ammattipätevyys ymmärretään sääntöjen hallinnaksi. Luostarinen (1994: 35) huomauttaa, että tekniseen muodonantoon saattaa liittyä hyvin korkeaa ammattitaitoa, mutta toimintasäännöt siitä, kuinka journalistinen julkisuus työskentelee ja rakentaa esityksiä, ovat kuitenkin yksinkertaisia. Ihmiset pystyvät vaivattomasti tuottamaan aidon kaltaisia journalistisia esityksiä. Tähän minäkin Puhurin kohdalla luotan.

Journalismin säännöt ovat lähes yhtä laajalti tunnettuja kuin liikennesäännöt. Ne eivät kuitenkaan määrää lopputulosta, sen tekevät toimijoiden suhteet ja se, miten eri ryhmät pystyvät käyttämään niitä hyväkseen ja muuttamaan niitä. (Luostarinen 1994: 35–36)

3.4.5 Journalismin professiota problematisoiva kansalaisjournalismi

Journalismin lajityypin erityinen voima on sen yksinkertaisuus ja avoimuus sekä kyky käsitellä samassa julkisuustilassa monenlaisia aiheita, aineksia, intressejä ja puhetapoja. Ammattitaito alkaa vasta perussääntöjen tiedostavasta osaamisesta, lisäksi tarvitaan kykyä ymmärtää, tulkita, kontekstisoida ja yhdistellä erilaisia yhteiskunnallisia diskursseja. (Luostarinen 1994: 36)

Kansalaisjournalismi on yksi radikaalimmin perinteistä journalistista professioymmärrystä problematisoinut suuntaus. Kansalaisjournalismia voi pitää kommunikatiivisen käänteen ilmentymänä joukkoviestinnän tutkimuksen kentällä, sillä sen teoreettis-metodisen ja empiirisen mielenkiinnon kohteet olennoituvat kysymyksessä journalistisen julkisuuden keskusteleavuudesta ja toimittajien roolista tuon julkisuuden tuottajina. Toiminnallisen luonteensa vuoksi kansalaisjournalismi menee lisäksi kommunikatiivisuudessa usein pidemmälle kuin vuorovaikutteisuuutta korostava suunnitteluteoria. (Ridell 2004: 16)

Kansalaisjournalismissa julkisuus nähdään lähtökohtaisesti tilaksi, jossa käydään julkista keskustelua. Toimittajan on toimittava tuon keskustelun virittäjänä, järjestäjänä ja esittäjänä. Lisäksi hänen on pidettävä huolta keskustelun jatkumisesta ja sen laadullisesta kehittymisestä. (Heikkilä ja Kunelius 1997: 9)

Kansalaisjournalismin voi sanoa muotoilevan toimittajakunnalle perinteisestä poikkeavaa ammattiroolia, jossa työnkuvan keskiössä on – vuorovaikutteisen suunnittelun tapaan – tiedon välittämisen sijasta julkisen keskustelun virittäminen, järjestäminen ja koordinointi. Samalla keskustelun ensisijaistaminen problematisoi journalismissa vakintuneen ymmärryksen tiedon olemuksellisesta esineluonteesta, sekä määrittelee sen kollektiivisissa vuorovaikutusprosesseissa muotoutuvaksi ja jatkuvasti muokkautuvaksi ilmiöksi. Näin ollen journalistisia esityksiä voidaan tarkastella julkisen tietämisen ja tiedon julkisen tuottamisen paikkoina. Huomio kohdistuu siihen, millaisena areenana journalismi, ja koko media, itse toimii asioiden julkiselle käsittelylle ja niihin osallistumiselle. (Ridell 2004: 17)

4 Muita käsitteitä

4.1 OSALLISTUMINEN, OSALLISUUS

Kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet on turvattu lainsäädännössämme, lähtökohdat on kirjattu perustuslakiin, ja kuntalakiin on koottu kunnalliseen päätöksentekoon osallistumista koskevat yleiset säännökset (Kohonen & Tiala 2002: 5) Suomen perustuslaissa säädetään hallinnon kansanvaltaisuudesta ja oikeusvaltioperiaatteesta. Säännöksen mukaan kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen. Lisäksi perustuslain mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksenteokoon. Osallistuminen yhteiskunnalliseen päätöksentekoon on kansalaisten perusoikeus. (Sutela 2002: 23)

4.1.1 Missä luuraa halu vaikuttaa?

Kansalaisten kiinnostus politiikkaan on kuitenkin vähentynyt, samoin luottamus poliittis-hallinnollisiin instituutioihin (Bäcklund, Häkli, Schulman 2002: 18). Suhtautuminen edustuksellista demokratiaa kohtaan on tullut kriittisemmäksi (Kohonen & Tiala 2002: 5). Hallinnon ja politiikantutkimuksen näkökulmasta kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia täytyy parantaa juuri tästä syystä. Äänestysvilkkaus on viime vuosina heikentynyt voimakkaasti, puolueilla on vaikeuksia löytää ehdokkaita vaaleissa, ja kansalaiset ovat jakautumassa aktiivisiin ja passiivisiin osallistujiin. Samalla perinteiset instituutiot ovat muuttaneet muotoaan niin, että osallistuminen palvelujen kehittämiseen on entistä vaativampaa. (Bäcklund & kump. 2002: 18) Samat ongelmat jylläävät sekä valtiollisella että paikallisella tasolla. Puhuri haluaa tarttua niihin, ei pelkästään kuntatasolla, vaan paikallisten kylien ja lähiöiden tasolla.

Anttiroiko (2003: 11) muotoilee saman asian kirjoittaen, kuinka runsaasta kansalaisosallistumista koskevasta keskustelusta huolimatta muodollisten osallistumis- ja vaikuttamiskeinojen sovittaminen ihmisten luontaisiin vaikuttamispyrkimyksiin ja toimintamalleihin sekä laajemmin tietoyhteiskunnan oloihin on edennyt hitaasti. Anttiroiko epäilee taustalla olevan oikeutettuakin pelkoa siitä, että nopea siirtymä suoraan ja

osallistuvaan demokratiaan lisää politiikan ja yhteiskuntaelämän ennustamattomuutta ja pinnallistumista sekä heikentää mahdollisesti myös poliittisen prosessin ja sen tuottamien päätösten laatua.

Bäcklundin ja kumppaneiden (2002: 18–19) mukaan näistä lähtökohdista onkin luontevaa olettaa, että paljolti äänestämiseen rajoittuva osallistuminen vaatii täydennykseksi erilaisia aktiivisia ja välittömiä vaikutuskanavia. Tällainen voi olla vaikkapa Puhurinkin kaltainen webblogi. Tapio Häyhtiö (2010: 37) puhuu osallistavasta hallintokulttuurista, jolla viitataan 1990-luvulta lähtien länsimaisissa poliittisissa järjestelmissä heränneeseen kiinnostukseen kansalaisten osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi. Tämän seurauksena politiikan instituutioissa on laadittu erilaisia kansalaisten poliittista aktiivisuutta ja osallistumista edistämään pyrkiviä ohjelmia ja hankkeita. Osallistamishankkeita ovat innostaneet informaatio- ja viestintäteknologian kehitys, joka mahdollistaa sekä demokraattisen keskustelun ideaaliperiaatteiden soveltamisen käytäntöön että tehokkaita osallistumisen prosesseja. Hankkeita motivoi kansalaisten ja julkisen vallan yhteinen näkemys siitä, että demokratiaa ja poliittista päätöksentekoa tulee uudistaa. Juuri informaatio- ja viestintäteknologian kehityksen varaan minäkin Puhuria suunnitellessani laskin – osallistumisen ja keskustelun pitäisi nykyään olla helppoa.

Osallistumisen perusteita ja muotoja voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Keskeiset kysymykset koskevat osallistumisen edustavuutta ja vaikuttavuutta: Merkitseekö osallistuminen aktiivisuuden kasaantumista vai voidaanko uusilla keinoilla edistää entistä laajempaa osallistumista ja vaikuttavuutta? Palveleeko osallistuminen kuntaa ja sen hallintoa vain lisätiedon hankintakanavana, vai saavatko kuntalaiset myös todellista vaikutusvaltaa kunnallisten päätöksentekijöiden rinnalla? (Bäcklund & kump. 2002: 18–19) Edellä mainitut ajatukset palvelevat sekä Puhuria että paikallista osallistumista.

Kohosen ja Tiialan (2002: 6) mukaan kansalaisten osallistumiseen vaikuttaa kaksi olennaista asiaa. Ensimmäinen edellytys on omakohtainen kiinnostus osallistua ja vaikuttaa. Toisena edellytyksenä ovat tarjolla olevat mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa.

4.1.2 Osallistuminen vai osallisuus?

Osallisuus ja osallistuminen ovat käsitteitä, jotka ovat tuttuja, mutta kuitenkin niissä on jotain uutta, juuri tälle ajalle ominaista. Osallistuminen sisältää ajatuksen kansalaisesta aktiivisena osallistujana (heidän Puhuriinkin halutaan osallistuvan), joka haluaa ja osaa toimia aloitteentekijänä itselleen tärkeissä yhteiskunnallisissa asioissa (Kohonen & Tiiala 2002: 6). Osallistuminen viittaa yleensä kansalaisosallistumiseen (Anttiroiko 2003: 14) ja liittyy konkreettisemmin kansalaisten oikeuksiin ja velvollisuuksiin itseään ja lähipiiriään koskevassa päätöksenteossa. Keskustelu näistä teemoista virittyy tilanteessa, jossa vakiintuneen edustuksellisen demokratian rinnalle on noussut uusia osallistumisen muotoja. Nämä vaihtelevat järjestäytyneistä kansalaisliikkeistä suoraan toimintaan. (Bäcklund & kumppanit 2002: 7) Anttiroiko (2003: 14) huomauttaa, että sosiaalinen ulottuvuus on rakennettu sisään osallistumisen käsitteeseen, sillä osallistuminen on mahdollista vain silloin, kun toiminnassa on mukana useita ihmisiä. Täytyy kuitenkin muistaa, että Puhurin toiminnassa ihmisillä voi olla eri roolit. Osallistumista on paitsi sisällön tuottaminen myös sen kuluttaminen ja kommentointi.

Osallisuuden käsite viittaa kuulumiseen yhteiskuntaan tai yhteisöön sekä kysymykseen poliittisten yhteisöjen toimintatavoista. (Bäcklund & kumppanit 2002: 7) Osallisuus on vahvasti kokemuksellista ja jaettava, eli kyseessä on viime kädessä identiteettiin ankkuroitu kokemus tai tunne jäsenyydestä yhteisössä ja mahdollisuudesta olla vaikuttavasti ja rakentavasti mukana yhteisöllisissä tai laajemmissa yhteiskunnallisissa prosesseissa (Anttiroiko 2003: 16). Lisäksi osallisuus voi liittyä edustuksellisen demokratian kehittämiseen tai se voi olla omaehtoista kansalaistoimintaa, kansalaisaktivismia tai järjestötoimintaa. Osallisuudessa voidaan erotella myös erilaisia rooleja. Osallisuudelle ei kuitenkaan löydy yksiselitteistä määritelmää, vaan joukko erilaisia tulkintoja. (Kohonen & Tiiala 2002: 6)

Yksi yhteisöllisyyden muoto on myös Puhurin kohdalla alusta lähtien vahvasti korostettu paikallisuus. Pelkkä sama asuinseutu voi auttaa yhdistämään identiteettejä ja luoda vahvoja yhteisiä kokemuksia. Samassa porukassa voi vaikuttaa myös yhteiskunnallisiin asioihin. Lisäksi Puhuri tarjoaa mahdollisuuden sekä demokratian kehittämiseen (vaikka ajatus onkin mahtipontinen) että omaehtoiseen kansalaistoimintaan. Kuten jo aiemmin on tullut ilmi, keinoja ja rooleja, joilla osallistua, on useita.

Osallisuushanke on syventänyt Salmikankaan (2002: 17) mukaan osallisuuden käsitettä ja samalla mahdollistanut laajan kirjon erilaisia osallisuusmuotoja. Osallisuus ei kuitenkaan

löydy hetkessä, vaan sen määrittämiselle tulee antaa aikaa, valtaa, vastuuta ja luottamusta. Näin kansalaisista tulee yhä enemmän oman osallistumisena tekijöitä, eli he eivät enää ole vain suunnittelun tai osallistumisen kohteina. He kontrolloivat omaa kohtaloaan ja vaikuttavat omaa elämäänsä koskeviin asioihin ja päätöksiin.

Samaan viittaa Lehtonen (2013: 10) kirjoittaessaan, että kansalaisosallistumisen käsitettä käytetään monissa eri tarkoituksissa. Käsitteellä voidaan tarkoittaa lukuisia erilaisia toimintoja, esimerkiksi edustuksellisen demokratian mukaista äänestämistä vaaleissa, mahdollisuutta mielipiteen ilmaisuun tai mahdollisuutta pyrkiä vaikuttamaan kaupunkien suunnitteluun ja päätöksentekoon. Termiä kansalaisosallistuminen käytetään monissa eri tarkoituksissa, minkä vuoksi sitä on hankala määritellä. Käsitteellä voidaan tarkoittaa lukuisia eri toimintoja. Yhteistä kaikille tavoille käyttää käsitettä on se, että se helposti korostaa kansalaisosallistumista toimintana, jolla on vain positiivisia vaikutuksia. (Lehtonen 2013: 12)

Puhurin mahdollisuudet ovat varmasti oman mielipiteen ilmaisussa, ehkä myös vaikutusmahdollisuuksissa. Varmaa kuitenkin on, että sen tavoitteet ovat pelkästään positiivisia kyläläisten ja heidän yhteisöllisyytensä kannalta.

4.1.3 Osallisuus yhteydessä yksilön ja yhteiskunnan suhteeseen

Osallistumiseen ja osallisuuteen liittyy Bäcklundin & kumppaneiden (2002: 9) mukaan yhteiskunnallisia teemoja – päälimmäisenä sosiaalisten ryhmien ja yhteisöjen muodostuminen sekä näiden väliset suhteet. Kirjoittajien mielestä on ilmeistä, että osallisuuteen liittyy paljon ryhmien välisiä kuiluja ja rajalinjoja, jotka vaikeuttavat keskinäistä ymmärtämistä. Yleisimmillään osallisuus koskettelee yksilön asemaa ja suhdetta yhteiskuntaan – kulttuuriin ja vallitseviin arvoihin, paikalliseen yhdyskuntaan, sen politiikkaan ja hallintoon.

Vaikka puhunkin Puhurin kohdalla koko ajan paikallisuudesta ja sen luomasta yhteisöllisyydestä, voi paikallisuus myös repiä tekijöitä. Yhteistyö eri kylien (mm. Ruutana, Suinula, Lihasula) välillä voi osoittautua vaikeaksi ja kilpailuasema etujen ajamista merkittävämmäksi. Yhtälailta Puhurilla on mahdollisuus yhdistää eri kylien asukkaat ajamaan yhteistä etua.

Pekala-Sjöblomin ja Sjöblomin (2002: 11) mukaan kuntalaisten yksilöominaisuuksilla onkin ratkaiseva merkitys heidän osallistumisaktiivisuuteensa sekä vieraantumiseen kunnallisesta päätöksenteosta. Selittävänä tekijänä on usein ns. hyväosaisuus, jolla viitataan lähinnä korkeaan koulutustasoon ja ammattiasemaan. Kuntalaisten osallistumisaktiivisuudella ja -arvioilla on selvä yhteys paitsi kuntalaisten mielipiteisiin kunnallisesta päätöksenteosta myös muun muassa kuntalaisten palvelutyytyväisyyteen ja tyytyväisyyteen omaan elämäänsä.

Suoran osallistumisen muodot ovatkin herättäneet kiinnostusta. Suora osallistuminen merkitsee tiivistetysti sitä, että kansalainen yksin tai osana suurempaa ryhmää pääsee tavalla tai toisella vaikuttamaan kunnallisen politiikan ja hallinnon sisältöön. (Bäcklund & kumppanit 2002: 20) Vaikka tässä tutkimuksessa päätavoitteena ei olekaan suora vaikuttaminen juuri kunnalliseen politiikkaan tai hallintoon, on kyse ennen kaikkea suorasta osallistumisesta ja sen merkittävyydestä. Bäcklundin ja kumppaneiden (2002: 20) mukaan yksi syy suoran osallistumisen tärkeyteen on se, että kansalaisten omatoimisuus luo sosiaalista pääomaa.

4.1.4 Halu vaikuttaa ratkaisee

Suomessa kansalaisten paikallisia osallistumisen menetelmiä on kehitetty paljon kunta-kohtaisesti, kirjoittaa Pauliina Lehtonen (2013: 25). Tämä juontaa juurensa suomalaiselle hallintojärjestelmälle tyypillisestä suhteellisen vahvasta kunnallisesta itsehallinnosta, jossa kunta on vastuussa kaupunkirakenteen ylläpitoon liittyvien toimintojen järjestämisestä. Hyvinvointivaltioretoriikan pohjalta rakentuneessa hallinnossa kansalaisten osallistumismahdollisuuksien lisäämistä on perusteltu näkökulmasta, jonka mukaan kunnallishallinnon tehtävänä on ylläpitää asukkaidensa hyvinvointia. (Bäcklund & Mäntysalo 2010) Puhurissa kunta ei ole mukana, mutta kunnan paikallislehti sen sijaan on. Kunnan päättäjät ovat tavoitettavissa lehden kautta.

Osallistumisen kehittäminen on haasteellista. Ratkaiseva tekijä onkin Bäcklundin ja kumppaneiden (2002: 32–33) mukaan eri toimijoiden halu kehittää kuntalaisten osallistumista. Kuntalaisilta on kysyttävä, onko osallistumisen takana halu vaikuttaa yhteisiin asioihin, vai halu puolustaa omaa asiaa. Puhuri tarjoaa mahdollisuuden molempiin. Eri osallistumiskeinot tekevät mahdollisiksi erilaisia osallistumisen sisältöjä. Asioiden käsittely edellyttää kuitenkin aina yksittäisten kannanottojen yhdistämistä eli yhteisen tavoitetilän

määrittämistä. Osallistumista ei voida ajatella aktiivisten kansalaisten pyrkimyksenä ajaa vain omia etujaan. Toisaalta ei voida edellyttää kansalaisten osallistumista vain yleiseen keskusteluun, vaan osallistumista on perusteltava yhteisen ja yksityisen edun yhdistämisen kannalta. Tuomalla eri yksittäiset näkökohdat laajasti esiin ja keskustelemalla niistä voidaan saavuttaa myös laajasti hyväksytyjä päätöksiä. Käytännössä osallistuminen tuottaa usein myös muita etuja yksittäisille osallistujille.

4.2 YHTEISÖLLISYYS

John Dewey kirjoittaa (1927: 168), että yhteisö on siellä, missä yhteisen toiminnan seuraukset herättävät siihen osallistuvissa ihmisissä arvostusta. Yhteisen toiminnan tulee toteutua niin hyvin, että se herättää ihmisissä voimakkaan halun ylläpitää sitä. Selvä tietoisuus yhteisöllisestä elämästä kaikkine puolineen on yhtä kuin demokratian idea. Puhurin odotetaan täyttävän nämä ehdot ja muodostavan sitä kautta yhteisön.

Yhteisön syntyedellytys on yhdessä toimiminen. Yhteenliittyminen sellaisenaan on Deweyn (1927: 170) mukaan kuitenkin fyysikaalista ja orgaanista, kun taas yhteisöllinen elämä puolestaan on moraalista. Yhdessä toimimista ei tarvitse selittää, sillä ihmiset yhtyvät toimiessaan yhtä suoranaisesti ja tiedostamatta kuin atomit. Yhteisen toiminnan määrä ei yksin riitä luomaan yhteisöä. ”Me” ja ”meidän” ovat olemassa vasta, kun yhteisen toiminnan seuraukset havaitaan ja ne joutuvat mielihalujen ja ponnistusten kohteiksi. (Dewey 1927: 170) Ihmisten yhteenliittymät voivat olla alkuperältään orgaanisia, mutta ne kehittyvät yhdyskunniksi vasta, kun niiden toiminnan seurauksia aletaan arvostaa ja tavoitella (Dewey 1927: 170–171).

4.2.1 Epävarmuus synnyttää yhteisöllisyyttä

Mikko Saastamoinen yhdistää yhteisöllisyyden ajan epävarmuuteen (Saastamoinen 2002: 81). Hänen mukaansa ihmiset turvaavat epävarmuudessa toisiin ihmisiin, joten tässäkin uudenlaisen epävarmuuden ajassa ratkaisuksi moneen pulmaan esitetään yhteistoimintaa, eli yhteisöllisyyttä. (Saastamoinen 2002: 81–82) Tämän ajan epävarmuus syntyyneen paljolti kuntien taloudellisesta tilanteesta ja jatkuvista säästöpainista.

Yhteiskuntatieteilijä Manuel Castells (esim. 1997) on esittänyt, että uusi paikallisuuden ja siihen liittyvän yhteisöidentiteetin korostus on ilmentymää ja kulttuurista vastarintaa globalisaatiolle sekä sen synnyttämälle hallitsemattomuuden tunteelle kulttuurimme poliittisella, paikallisella ja eettis-moraalisella tasolla.

Saastamoisen (2002: 88) mukaan yhteisöllisyys on osa aikalaiskeskusteluamme. Se on vastausten hakemista globalisaation (ehkä jopa paikallishallinnon) synnyttämiin ongelmiin, jotka jossain muodossa koskettavat meitä jokaista. Jopa työ on Saastamoisen mielestä yhteisön jatkuvuuden turvaamista luontaistaloudessa, ja se liittyy suoranaiseen tarpeiden tyydyttämiseen.

Gerard Delanty (2000) on sanonut, että yhteisöllisyyden ideologiassa, eli kommunitarismissa, on kyse yrityksestä rakentaa uusi kansalaisuuden ideaali, jossa painopiste on mikrotason yhteisöllisyydessä ja sen synnyttämässä moraalisisessa sidoksessa. Kommunitarismissa keskiöön nousee yhteisö, joka moraalisisena kehyksenä synnyttää yksilöidentiteetin ja joka yhteisön arvoihin ja tavoitteisiin sitoutumisen kautta synnyttää yhteiskunnan olemassaolon mahdollisuuden (Saastamoinen 2002:82). Puhuri puolestaan on yksilölähtöinen. Yksilöt rakentavat yhteisön omiin tarpeisiinsa.

Sosiologi Zygmunt Bauman (2001) kuvaa yhteisöä tilaksi, joka on aina menneisyydessä tai tulevaisuudessa, mutta ei koskaan tässä hetkessä. Yhteisössä on hänen mukaansa kysymys ontologisen varmuuden, pysyvyyden ja turvallisuuden tilasta. Yhteisö on kadotettu paratiisi, jonka menetyksestä ihmisen ahneuden vuoksi kertovat niin antiikin kuin raamatunkin alkukertomukset. Baumanin kuvaama rooli on Puhurille aika suuri, mutta hanke on onnistunut jos se on sisällöllään antanut yhtään turvallisuuden tunnetta käyttäjilleen.

Yhteisöllä on monenlaisia määritelmiä. Saastamoinen (2002: 86) esittelee Baumanin perinteisen ideaalisen yhteisön, jonka tunnusmerkkejä ovat erottuvuus muista ihmisryhmistä, pienuus, joka ilmenee jatkuvissa vuorovaikutussuhteissa sekä itseriittoisuus elämänpuitteiden tarjoamisessa. Baumanin (2001) mukaan erottuvuus voidaan ymmärtää pyrkimyksenä jakaa ihmiset ”meihin” ja ”heihin”. Pienuus taas merkitsee kommunikaatiota vain meidän kesken, johon ulkopuolisilla ei ole syytä osallistua. Yhteisön itseriittoisuus taas merkitsee pyrkimystä täydelliseen eristäytymiseen ulkopuolisista. Eristäytyminen sen sijaan ei ole Puhurin

tarkoitus, mutta jako meihin (pohjoisen Kangasalan asukkaat) ja heihin (muut kangasalalaiset) syntynee jo pelkästään paikallisin perustein.

4.2.2 Yhteisöllisyys on siirtynyt verkkoon

Pauliina Lehtonen (2011: 202) kirjoittaa yhteisöllisyydestä artikkelissaan Kylä kaupungissa: yhteisö kansalaisvaikuttamisen välineenä. Lehtosen mukaan viimeaikaiset keskustelut yhteisöllisen toiminnan luonteesta ovat mediatutkimuksessa liittyneet erityisesti viestintäteknologiaan ja sosiaaliseen mediaan. Niiden eri sovelluksissa yhteisöt saavat merkityksensä verkostoitumalla sosiaalisesti ja toimimalla yhdessä. Verkkoyhteisöjen lisääntyminen on synnyttänyt mosaiikkimaisia sosiaalisia verkostoja, jotka ovat herättäneet keskustelua yhteisö-käsitteen sisällöstä ja ajankohtaisuudesta. Samalla on keskusteltu perinteisten, vahvoihin sosiaalisiin suhteisiin pohjautuvien yhteisöjen merkityksestä yhteiskunnallisiin ongelmiin reagoimisessa (Saastamoinen 2002). Juuri näihin piirteisiin Puhurinkin onnistuminen perustuu.

Lehtosen (2011: 202) mukaan yhteisöjen tunnuspiirteet ovat perinteisesti korostaneet tunteita yhteisestä historiasta, kulttuurista ja arvoista (kuten paikallisuudesta). Uusitalon (2008: 184) mukaan mediavälitteisessä yhteiskunnassa yhteisöjen kokema yhteenkuuluvuus on ennemminkin liitetty yhteisiin intresseihin, tietoihin ja taitoihin. Verkkoyhteisöjä luonnehtivat yhteiset kiinnostuksen kohteet ja samanhenkisyyden kokeminen verkkomediassa. Lehtonen (2011: 203) tosin huomauttaa, että yhteiseksi koetun historian tai kulttuurin voi yhä katsoa yhteisöjä ylläpitäväksi voimaksi, mikä tulee näkyviin esimerkiksi alkuperäisen kotimaansa ulkopuolella elävissä kulttuurisissa yhteisöissä. Lehtosen Annikinkadusta kertovassa artikkelissa mediajulkisuus tarjosi väylän tehdä julkiseksi yhteisön korttelille luomia merkityksiä ja hakea yleisön tukea kansalaisvaikuttamisen eri vaiheissa. Media toimi siis välillisesti yhtenä yhteisön julkisen olemuksen muokkaamisen tilana.

4.3. JOUKKOISTAMINEN

4.3.1 Mitä joukkoistaminen on

Joukkoistamisen käsitteen (engl. crowdsourcing) lanseerasi vuonna 2006 amerikkalainen Jeff Howe. Sitä on yritetty suomentaa monin tavoin: joukkoistamisen lisäksi on puhuttu yleisöosallisuudesta, joukkouttamisesta tai talkoistamisesta. (MCI Press)

Sanastokeskus TSK käyttää crowdsourcing-termistä myös suomennoksia yleisön osallistaminen, joukolle ulkoistaminen. Se huomauttaakin, että käsitteen *crowdsourcing* suomenkielinen vastine ei ole vakiintunut. *Joukkouttamista* on ehdotettu internetin keskustelupalstoilla, Wikipediassa käsitteeseen on viitattu termillä *yleisöosallisuus*. Sosiaalisen median sanastoon yleisöosallisuus on merkitty lähikäsitteeksi, sillä termin muoto viittaa eri näkökulmaan (yleisön olemiseen osallisena) kuin tämän sanaston määritelmässä käytetty näkökulma (tehtävän antaminen yleisön suoritettavaksi). Termi *joukkoulokoistaminen* voi olla harhaanjohtava. Ilmaisut *yleisön osallistuminen* tai *joukolle ulkoistaminen* eivät ole termimäisiä, mutta niitä voi käyttää käsitettä selitettäessä.

Jeff Howe (2006) määrittelee joukkoistamisen seuraavasti: Työ, jonka tavallisesti tekevät työntekijät, teetetäänkin ulkoisella, määrittelemättömällä ihmisjoukolla, jotka on kutsuttu mukaan avoimella kutsulla.

Myös Puhuri toimii joukkoistamalla, vaikkakin tällaiseen pienen väen paikalliseen tekemiseen sopisikin paremmin suomennettu ilmaus talkoistaminen tai yleisöosallisuus. Yksinkertaisuudessaan määrittelemätön ryhmä haluttiin tekemään ja auttamaan paikallisuutisten teossa.

4.3.2 Joukkoistaminen viestinnässä

Journalismikritiikin vuosikirjassa 2012 Kari A. Hintikka (2012: 25) kirjoittaa, että joukkoistamista, eli joukkoviestimien yleisön osallistamista, on ehditty pitää jo kuluneena ideana, vaikka se ei ole kunnolla edes rantautunut Suomeen. Internetin vaikutuksesta joukkoviestintä muuttuu, sillä kuluttajilla on käytössään edullinen tuotanto- ja jakelurakenne, he tekevät töitä palkatta ja heitä on enemmän kuin palkkajournalisteja. Tuotanto ja jakelurakentella viitataan tässä webin suomiin mahdollisuuksiin, joiden minäkin arvelen olevan kaikkien käytössä ja helpottamassa Puhuriin osallistumista.

Hintikan (2012: 26) mukaan suomalaisilla joukkoviestimillä on ollut vaikeuksia sopeutua joukkoistamisen aiheuttamaan murrokseen: uusiin toimintamalleihin, työn uudelleen organisointiin sekä tuotanto- ja jakelurakenteiden murrokseen koko yhteiskunnassa. Tietoverkkojen tuomaa muutosta ovat kiihdyttäneet useat tekijät: tietotekniikan halpeneminen, helppokäyttöisyys, maksuttomat internet-sovellukset, uudet kollaboratiiviset työkalut sekä internetissä jakamisen edullisuus. Hintikan mukaan ei ole sattumaa, että joukkoviestimet hyödyntävät nykyään kollektiivisesti ja palkatta tuotettua Wikipediaa kriisitilanteissa, tosin Wikipedian perustaja Jimmy Wales on joukkoistamisen äänekkäimpiä kritisoijia. Kyseinen nettisivusto on yksi tunnetuimmista joukkoistamisen ja vertaistuotannon hyödyntäjistä. (MCI Press)

Työn uudelleenorganisointi etenee monella rintamalla samanaikaisesti. Lopputulos on joukkoviestimien kannalta se, että yhä useampi ihminen voi tuottaa ja jakaa internetissä ammattijournalismia vastaavia sisältöjä tekstistä videoihin nopeammin ja edullisemmin kuin joukkoviestimet. Isompi murros kuin yleisön tekemät uutiset on se, että tietoverkkojen avulla yksittäiset, laajat ja perinteistä ammattitaitoa edellyttävät tehtäväkokonaisuudet voidaan osittaa mikrotehtäviksi vaikkapa televisionkatselun lomaan. (Hintikka 2012: 26)

Hintikka (2012: 27) kirjoittaa, että joukkoistamisen voima perustuu moneen tekijään. Yleisöä on uutisten tapahtumapaikoilla todennäköisesti useammin kuin ammattijournalisteja. Monella on mukanaan mobiililaitte, jolla dokumentoida tapahtumia ja lähettää reaaliaikaisia päivityksiä. Lisäksi internet tehostaa joukkoälyä, mistä kumpuaa usein parempia ratkaisuja kuin yksittäisiltä asiantuntijoilta.

MCI Press -artikkelin mukaan mediatalojen kunnianhimoisimmat sekä onnistuneimmat projektit ovat liittyneet datajournalismiin. Se vaatii tekijältään tietojenkäsittelytaitoja, ohjelmointiosaamista sekä visuaalista näkemystä. Myös Hintikka (2012: 27) viittaa datajournalismiin kirjoittaessaan, kuinka datajournalismissa joukkoviestimen rooli voisi olla toimia aineistontarjoajana tai toiminnan koordinoijana.

Massamedian aika on loppumassa ja elämme verkostoituneen median aikakautta (mm. Adrienne Russel 2011). Kiitos älypuhelimien ihmisestä tulee sattumalta tiedonvälittäjä, toimittaja tai kuvaaja. Uutisia on tuotettu ja otettu vastaan vuosisata samalla tavalla, mutta nyt on muutoksen aika. Joukkoistamisen ja teknologian myötä journalistisen työn yksinoikeus ei

ole enää pelkästään mediataloilla, vaan eri jakelukanavien myötä uutisia ja tietoa voi jakaa kuka tahansa. (MCI Press) Kuten MCI Press -artikkelissa todetaan, liittojen, yhdistysten ja yhteisöjen julkaisemissa lehdissä alan asiantuntijoiden ja harrastajien kirjoittamia artikkeleita on käytetty jo pitkään, mutta nyt tuolle toiminnalle on keksitty uusi nimi.

Hintikka (2012: 29) muistuttaa, että joukkoviestintä ei ole poikkeuksellinen toimiala, jonka tuotanto- ja jakelumallit säilyisivät taloudellisesti kannattavana siinä muodossa, kuin ne olivat ennen tietoverkkoja. Joukkoistaminen ei sovi kaikkeen journalismiin, eikä kaiken aikaa, mutta oikein toteutettuna ja ammattimaisesti koordinoituna se tarjoaa monipuolisen työkalupakin yleisön mukaan ottamiseen ja sitouttamiseen.

4.4 VERKKOVIESTINTÄ

Esa Sirkkunen kirjoittaa artikkelissaan Vertaismedia haastaa perinteisen joukkoviestinnän (2006:142) (teoksessa Verkkoviestintäkirja, toim. Pekka Aula, Janne Matikainen & Mikko Villi), että verkkomedian yhtenä erityispiirteenä suhteessa perinteisiin joukkoviestimiin on juhlittu sitä, että yleisö vastaa itse suurelta osin sen sisällöntuotannosta. Pietilä ja Ridell (2008:27) huomauttavat, että ajatus yleisöstä sisällöntuottajana tuntuukin erityisen itsestään selvältä juuri verkkoympäristössä, jossa kuka tahansa voi astua tuottamaan sisältöä. Tämän uskon olevan myös Puhurin valtti.

4.4.1 Verkon monitasoiset osallistujat

Pietilän ja Ridellin mukaan (2008:27) puheella yleisöstä sisällöntuottajana viitataan verkkoympäristössä siihen, että kun perinteinen joukkoviestintä pitää keskitetyn ja teollisen rakenteensa vuoksi yllä jakoa sisällön ammattituottajiin yhtäällä ja yleisönä toimiviin vastaanottajiin toisilla, niin hajautunut verkkomedia mahdollistaa tämän rakenteellisen eron purkautumisen. Paikallisuutisten lukijoista voi yhtäkkiä tulla osaltaan niiden tekijöitä.

Yleisöjä tutkineet Ridell ja Pietilä huomauttavat (2008: 29), että yleisöys toimintamuotona eroaa sisältöjen tuottamisesta. Jos yleisönä toimineet ihmiset alkavat seuraavana hetkenä tuottaa sisältöä, he siirtyvät yleisöydelle ominaisesta toimintamuodosta toisenlaiseen –

tuottajuudelle ominaiseen – toimintamuotoon. Puhurissa yleisöys ja sisällöntuotanto eivät sulje toisiaan pois, vaan sen puitteissa yksi ihminen voi olla molempia: tuottaja ja kuluttaja.

Sisällöntuottajana ja yleisönä toimimisen ero on päivänselvä, mutta yleisöstä puhutaan silti sisällöntuottajina. Ridell ja Pietilä (2008: 29) epäilevät syyn olevan perinteisen joukkoviestinnän mieleen iskostamassa jyrkässä jaossa ammattituottajiin ja yleisöön sekä toisaalta arkinen käsitys yleisöstä omanlaisenaan reaali muodostumana. Näin voi ajatella, että tämän muodostuman piiristä sisällöntuottajiksi astuneet ovat siirtyneet väliaikaisesti pois omalta paikaltaan tai alkaneet toimia paikallaan aiemmasta poikkeavaan tapaan. Yleisöön kuuluvina he ovat harrastelijoita, amatöörejä, maallikoita verrattuna heihin, jotka ammattinsa puolesta lukeutuvat oikeiden tuottajien luokkaan. Puhurin kohdalla he saavatkin näyttää maallikoilta. Uskon sen madaltavan muidenkin osallistumiskynnystä ja lisäävän sekä juttujen lukijoita että kommentoijia.

Verkossa tapahtuu kuitenkin vuorovaikutusta sisällöntuottajien ja yleisön välillä. Matikainen (2012: 145–146) huomauttaa, että verkossa osallistuminen voidaan jakaa eri tasoihin: informaation vastaanottamiseen, kuulemiseen ja aktiiviseen osallistumiseen. Informaation vastaanottaminen on yksisuuntaista, kuuleminen on kaksisuuntainen suhde, jossa myös sisällöntuottajat ottavat informaatiota vastaan. Aktiivinen osallistuminen puolestaan kuvaa tilannetta, jossa osapuolilla on kumppanuussuhde. Puhurissa kansalaiset voivat halutessaan osallistua millä tasolla tahansa.

4.4.2 Uudenlaista demokratiaa sosiaalisessa mediassa

Lehtosen (2013: 19) mukaan 2000-luvun puolenvälin jälkeen blogit ja sosiaalisen median kehitys nostivat keskustelun kansalaisten (poliittisesta) mediakäytöstä ja verkko-osallistumisesta uudelleen ajankohtaiseksi. Nykyään keskustelu teknologian demokraattisista vaikutuksista on kytkeytynyt sosiaaliseen mediaan, jossa verkostoituminen, vertaisviestinnän kasvu sekä sisältöjen jakaminen ovat vauhdittaneet kansalaisten aktiivisuutta toimia ja ottaa kantaa julkisesti. Näin ollen myös blogi-pohjainen Puhuri tuntui luontevalta vaihtoehdolta verkkoympäristöksi.

Sosiaalinen media on noussut perinteisen mediajulkisuuden rinnalle, ja sitä pidetäänkin usein vaihtoehtoisena julkisuuden muotona perinteiselle mediajulkisuudelle. Sosiaalinen media on – päinvastoin kuin perinteinen – hajaantunutta, vuorovaikutteista ja avointa. Nämä piirteet ovat asettaneet suuria odotuksia siitä, olisiko sosiaalisella medially (tai sen kautta) mahdollisuus luoda uudenlaista demokratiaa. Internetin ja erityisesti sosiaalisen median myötä käsitykset julkisuuden luonteesta ja rajoista ovat muuttuneet. (Matikainen 2012: 133)

Matikaisen (2012: 133–134) mukaan sosiaalisen median rooli uudenaaisena julkisuutena ja demokraattisen keskustelun paikkana liittyy jo melko pitkään käytyyn keskusteluun verkon mahdollisuuksista demokratian edistäjänä. Internetiin on kohdistettu suuria odotuksia demokratian rikastuttajana, mutta myös pessimististä pelkoa. Empiirisillä kokeilla on saatu tukea molemmille. Pessimistinen pelko on henkilökohtainen kauhuskenaarioni Puhurin vaikutuksista, ennen kaikkea lähden tekemään demokratian rikastuttajaa.

5 Tutkimus käytännössä – tutkimus teoriassa

Teoria-luvuissa käsitellyjä asioita lähdin tutkimaan pohjoisen Kangasalan kylien keskuudessa toteutetussa toimintatutkimuksessa. Olli Kariniemi (2010: 150) kuvaa toimintatutkimusta kirjoittaen, että sen tavoitteena on saada aikaan muutoksia sosiaalisissa toiminnoissa, mutta samalla myös tutkia näitä muutoksia. Sen tarkoituksena on auttaa ihmisiä tutkimaan todellisuutta.

Kariniemen (2010: 149) mukaan toimintatutkimuksessa pyritään käytännön toiminnan ja teoreettisen tutkimuksen vuorovaikutukseen. Toimintatutkimus on aina osallistuvaa ja käytäntöihin kohdistuvaa. Vaikutukset ja muutokset syntyvät toiminnan kautta ja sen muokkaamina.

Kuula (1999: 218) kirjoittaa, että toimintatutkimusta kuvataan nykyisin esittämällä lista tutkimuskäyttöön liittyvistä piirteistä, jotka ovat sille oleellisia. Yksi keskeisimmistä erityispiirteistä on se, että tutkittavat eivät ole passiivisena kohteena, vaan aktiivisina osallisina muutos- ja tutkimusprosessissa. Koska myös tutkija osallistuu aktiivisesti muutosprosessiin, on hänen ja tutkittavien suhteen perustana yhteistyö ja yhteinen osallistuminen.

Toimintatutkimusta voi kutsua muutosta yrittäväksi tutkimusstrategiaksi, jossa mahdollisuudet muutoksen onnistumiseen ovat aina olemassa. Kokeilemista ja toimintaa on pidetty toimintatutkimuksen tärkeänä elementtinä. Sitä ei kuitenkaan nähdä välineeksi, jonka avulla tuloksia saadaan aikaan automaattisesti. Tutkimus voi näin ollen olla onnistunut, vaikka muutoksia ei saataisikaan aikaan. (Kuula 1999: 174)

Näistä lähtökohdista lähdin tekemään kansalaisjournalistista verkkosivua, jonka Puhuri-nimestä ei alussa toki ollut mitään tietoa. Ajatuksenani oli siis selvittää, onko kansalaisjournalistiselle sivustolle tilausta, onko sille käyttäjiä ja minkälaiseksi sen tekeminen muodostuu. Lisäksi halusin selvittää, onko verkko toimintaympäristönä jo niin tuttu, että sen käyttö mahdollistaa sisällöntuottamisen ja jakamisen helposti. Kangasalan Sanomien kautta minua kiinnosti, lisääkö lukijoiden tuottama sisältö lehden kiinnostavuutta ja läheisyyttä.

Tässä luvussa kerron Puhurin eri vaiheista. Syksyn 2013 ja alkuvuoden 2014 aikana tekemämme Puhuri-sivusto on nähtävissä osoitteessa: <http://www.kangasalansanomat.fi/blogi/puhuri/>

5.1 PUHURIN ENSIASKELEET

Käytännön tutkimuksen valmistelu alkoi heti syyskuun 2013 alussa. Valmistelu on pitkälti ajatustyötä sekä tietojen etsimistä. Aloitin etsimällä Kangasalan kunnan verkkosivuilta tietoa lähialueen kylistä. Pohjoiseen Kangasalaan kuuluu kolme suurta kylää: Ruutana, Suinula sekä Lihasula. Asukkaita näissä kylissä on yhteensä 3 733. Vuonna 2010 asukkaita oli 3 679, joten alue on hieman muuttovoittoista – osin varmasti Tampereeseen nähden hyvän sijaintinsa ansiosta.

Sittemmin laajensin Puhurin koskemaan koko pohjoista Kangasalaa. Maantieteellisesti rajasin alueen Ruutanasta kunnan pohjoisosiin asti sekä Vesijärven läntiseen puoleen. Syy tähän olivat vanhat, suullisena perimätietona kulkevien, pienempien kylien nimet sekä ihmisten epäuskoinen kysely siitä, että ”emmekö me kuulukaan mukaan”. Näin uskoin saavani mukaan myös enemmän aktiivisia tekijöitä.

Ensimmäisessä vaiheessa syyskuun alussa otin yhteyttä Ruutanen asukasyhdistykseen, Havisevan kyläyhdistykseen, Havisevan koulun vanhempiin sekä Lihasulan kyläyhdistykseen. Esittelin hankkeeni ja kerroin etsiväni aktiivisia tekijöitä tuottamaan sisältöä verkkoon.

Lisäksi kontaktoin yksityisiä henkilöitä. Yhteisöjen toimijoilta sain heidän tuttaviansa sähköpostiosoitteita, ja lähestyin kaikkia syyskuun puolessavälissä sähköpostitse. Viestissä esittelin itseni ja ajatukseni tulevasta kansalaisjournalistisesta ideasta. Näiltä yksityishenkilöiltä en saanut vastauksia postiini, kuten en kaikilta eri yhdistyksiltäkään. Näin ollen en ensimmäistä tapaamista järjestäessäni tiennyt lainkaan, kuinka paljon hanke oli herättänyt mielenkiintoa.

Syyskuun 27. päivä ilmestyi myös Kangasalan Sanomissa ensimmäinen hankkeeseen liittyvä artikkeli (liite 1). Artikkelissa kerroin, mitä olen tekemässä, miksi ja millaisin tavoittein. Samalla kerroin, missä tapaamme seuraavana maanantaina saadaksemme hankkeen alkuun.

5.1.1 Ensimmäinen tapaaminen

Ensimmäiseksi tapaamispäiväksi valikoitui lopulta maanantai syyskuun 30. päivä. Tapaamispaikkaa valitessa tärkeää oli toimia juuri hankkeeseen osallistuvilla kylillä, eikä suinkaan esimerkiksi Kangasalan Sanomien tiloissa. Ensimmäisen tapaamisen järjestinkin Ruutanan koululla.

Valmistauduin tapaamiseen kahdella PowerPoint-esityksellä: Ensimmäisessä kerroin tarkemmin, mistä kansalaisjournalismissa on kyse, ja miten lähdemme sitä Kangasalla toeuttamaan. Toiseen esitykseen olin jo kasannut käytännön neuvoja ja vinkkejä sekä kuvaajille että kirjoittajille ja kerroin hankkeen käytännön asioista. Olin tulostanut esityksiä onneksi muutaman kappaleen, sillä niiden näyttämiseksi koneille olisi tarvinnut kirjautua sisään tunnuksilla.

Ensimmäiseen tapaamiseen tuli viisi aktiivista kansalaista, heistä nuorin oli 12-vuotias. Tapaamisessa ilahdutti erityisesti se, että paikalle tulleet kokivat kansalaisjournalistisen sivun tarpeelliseksi. Sen sisältö ja muoto herättivät alusta asti keskustelua. Erityisen ilahduttavaa oli se, että keksittäessä hankkeelle nimeä osallistujat halusivat rajata sivun pelkästään pohjoisen Kangasalan kylien keskinäiseksi asiaksi. Jos Kangasalan muut kylät haluaisivat tämän innoittamana ruveta tekemään kansalaisjournalismia, niin heidän tulisi perustaa oma sivunsa ja nimetä se haluamallaan tavalla.

Verkkosivun nimeksi tuli Puhuri. Symbolisesti se viittaa pohjoisesta käyvään tuuleen, joka ei kuitenkaan vielä aiheuta tuhoja. Se on aikaansaava ja halutessaan voimakas.

Tapaamisessa syntyi myös uusia ideoita Puhuri-sivuston sisällöksi. Kyläläiset kaipaivat epävirallista palveluhakemistoa, josta löytyisi kylältä saatavat palvelut. Lisäksi he halusivat Naapuriapu-palstaa, jonka kautta voisi tarjoutua lapsenvahdiksi, koiranulkoiluttajaksi tai

vaikkapa lumitöitä tekemään. Sittemmin huomasimme, että näiden toteuttaminen niin, että ne eivät syö ilmoitustuloja itse Kangasalan Sanomilta, on haastavaa.

Ensimmäisessä tapaamisessa päätettiin perustaa Facebook-ryhmä, jossa Puhurin tekijät voisivat yhdessä ideoida ja vaihtaa ajatuksia tekemästään kansalaisjournalismista. Tosin osallistujista nuorin ei vielä Facebookissa ollut, joten häneen pidin yhteyttä sähköpostitse. Ensimmäiset tekstit yritettiin saada verkkoon jo parin viikon aikana, jonka jälkeen Puhuri-sivustoa päästään markkinoimaan muille. Lisäksi päätettiin, että jokainen tapaamiseen osallistunut aktiivinen yrittäisi saada matkan varrella yhden tekijän mukaan – näin kansalaisjournalisteja olisi jo kymmenen kappaletta.

Puhurin Facebook-ryhmään liittyi viikossa jo viitisentoista jäsentä. Saimme mukaamme paikallisen valokuvaajan Tapani Mannisen, joka lupasi antaa kuvia käyttöömme sivuston ulkoasun parantamiseksi. Ulkoasusta huolehtiminen puolestaan oli Kangasalan Sanomissa harjottelua suorittavan av-viestinnän opiskelijan Joni Virtasen vastuulla.

Viikon kuluttua ensimmäisestä tapaamisesta sain ensimmäiset jutut kansalaisjournalisteilta. Toinen niistä tuli henkilöltä, joka ei edes ollut tapaamisessamme. Puskaradio oli siis jo nyt tehnyt tehtävänsä.

5.1.2 Puhuri puhaltamaan

www.kangasalansanomat.fi/blogit/puhuri -sivusto avautui lopullisessa mallissaan viimein marraskuun 2013 alussa. (Tämä vaihe kesti auttamatta liian kauan.) Sivustoa täytettiin aluksi paitsi aktiivisilta kansalaisilta tulleilla kahdella uutisella myös Kangasalan Sanomien omien toimittajien kirjoittamilla jutuilla, jotka liittyivät hankkeessa mukana oleviin kyliin. Näin sivustoa saatiin alkuvaiheessa aktiivisemmin päivitettyä.

Junat pysähtyisivät myös Ruutanassa? Ei niin mahdoton ajatus

tammikuu 17th, 2014 | Posted by [katjasirvio](#) in [Uncategorized](#) - [0 Comments](#)

Kuva1: Puhurin etusivu

Jo tässä vaiheessa minulle oli paljastunut, että varsinaista tekstitulvaa Puhuriin ei ollut luvassa. Ensimmäisessä tapaamisessa viljellyt ideat eivät olleet toteutua, ja luvattujen uutisten perään joutui kyselemään useampaan kertaan. Saman huomasivat aktiiviset osallistujatkin:

”Ihmeen vähän ihmiset siihen osallistuiva, harmi. Varmaankin ihmiset, jotka siitä tiesivät lukivat kyllä, mutta eivät jostain syystä mitään kirjoittaneet.”

(Vastaaja 2)

Vielä marraskuun puolessa välissäkään Puhurissa ei ollut tapahtunut mitään. Pidimme toisen palaverin tiistaina 12. marraskuuta. Paikalle tulivat samat aktiiviset kuin ensimmäiselläkin kerralla yhtä lukuunottamatta. Into ja puheet olivat suuria ja ideoita lenteli, mutta kiireiset perheenäidit viettävät kiireisten perheenäitien elämää. Minulle itselleni jäi tapaamisesta sellainen tunne, että aktiiviset kansalaisetkin odottavat valmista sanaa, jota he itse voivat levittää.

Eräs alusta asti mukana ollut kyläläinen vastasikin loppukyselyssä:

”Olisi tarvinnut tehdä enemmän, mutta kaippa se selitys on nämä kuuluisat ruuhkavuodet eli lapset yms.vie yllättävän paljon aikaa. Ja olen kyllä aktiivisesti

mukana Havisevan vanhempainyhdistyksessä sekä Harjulan Hallassa.”
(Vastaaja 2)

Puhurin ulkoinen viestintä herätti paljon keskustelua. Alusta asti mukana olleidenkin oli omien sanojensa mukaan vaikea kertoa, mikä Puhuri on. Niinpä kirjoitin siitä vielä lehtijutun Kangasalan Sanomiin (liite 2). Lisäksi lupauduin esittelemään Puhuria tulossa oleviin joulumyyjäisiin.

Joulun jälkeen tilanne ei juuri muuttunut. Facebookin Puhuri-ryhmässä ei kannustuksesta huolimattani syntynyt liikehdintää. Sain vain pari hyvää paikallista juttuvinkkiä. Tammikuun alussa lähdin tekemään loppurutistusta, ja kyselin Facebook-ryhmässä jutunaiheita, joita voitaisiin yhdessä ideoida. Esimerkkeinä mainitsin Siitamantien kevyeenliikenteen väylän, joka kyläläisten aktiivisuudella saatiin kunnassa ajettua läpi, Ruutana-Asema-tien, jota kunnassa suunnitellaan sekä 9-tien taakse jäävän alueen, joka uhkaa jäädä jopa Kangasalan kunnan johdolta huomioimatta.

Eräs ryhmäläinen vastasi huutooni ehdottomalla rautatieliikenteeseen liittyvää aihetta:

”Lähijunat jotka pörräävät ohi – kuinka moni muu kuin allekirjoittanut katselee sivusta ja ihmettelee miksi aina pitää lähteä autolla (sinne Tampereelle ja eteenpäin)? Olisiko enemmän ihmisiä, jotka haluaisivat seisakkeet takaisin... Voisiko asiaa edes kokeilla vaikka joku kesä, kun junaliikenne nyt ei tunnu olevan rataosalla niin vilkasta.” (FB1)

Tämä kommentti herätti kaipaamaani keskustelua. Aihetta olivat muutkin pohtineet:

”Olen kysynyt VR:ltä seisakkeen käytöstä ja sain vastauksenkin, että suunnitelmissa on... Olikohan 10 vuoden päästä aikataulussa...” (FB2)

”Isäni työelämässään oli veturinkuljettaja usean vuosikymmenen ajan. Junan pysähtymiseen Ruutanan ja Suinulan kohdalla ei periaatteessa tarvittaisi kuin päätös ja ehkä mahdollinen lippuautomaatti. Kaikki muu turvallisuuteen liittyvä kuulemma ainakin pintapuolisesti löytyisi esim. alikulkumahdollisuus jne... Kannatan asian esille tuomista!” (FB3)

Sain keskusteluun osallistuvilta jopa valmiin linkin Tampereen kaupunkiseudun lähijunaliikenteen kehittämiselvitykseen, jossa lähikuntien raideliikenteen tulevaisuutta on selvitetty. Näiden tietojen pohjalta kirjoitin Puhuriin uutisen ”Junat pysähtyisivät myös Ruutanassa? Ei niin mahdoton ajatus”. Myös tekstin toteutusvaiheessa sain pyytäessäni tarkennuksia.

”Ruutanassa ei käsittääkseni ollut oikeaa asemaa, seisake vain, tosin paljon käytetty. Se oli nykyisen ”Ruutan Seisake” -nimisen nuorisotilan kohdalla Mäntytiellä. --- Jussilan seisake oli Pysäkkitien kohdalla. Siinä oli vartioimaton tatoristeys. Ruutan ja Suinulan välissä oli vielä Kallion seisake, jossa paikallisjunat pysähtyivät tarvittaessa. --- Suinula oli oikea asema ratapihoineen ja lastauslaitureineen, jotka purettiin pois kun VR lakkasi Kangasalla ihmisiä kuljettamasta.” (FB4)

The screenshot shows a Facebook post by Tapani Mäntinen. The post title is "Junat pysähtyisivät myös Ruutanassa? Ei niin mahdoton ajatus" and it was posted on January 17, 2014. The post content discusses the possibility of stopping commuter trains in Ruutanassa and mentions the "Ruutan Seisake" (Ruutan Station) and "Suinula". It also mentions the "Kallion seisake" (Kallio Station) and the "Pysäkkitie" (Station Street). The post includes a quote from Harri Honkon and mentions the "Tiina Kuosmanen" project. The post also includes a link to a report on Suinula. On the right side of the post, there is a Facebook share button and an RSS feed link.

Kuva 2: Juttu junaliikenteestä Ruutanassa.

Jutun julkaisu kirvoitti Facebookissa vain muutaman tykkäyksen. Tämä oli kuitenkin vaatimattomimmillaan sitä, mitä olisin halunnut ihmisten kanssa tehdä.

5.2. AJATUKSIA SIITÄ, MIKÄ MENI PIELEEN

Tässä luvussa pohdin sitä, mikä Puhurin käytännön toteutuksessa meni mahdollisesti pieleen ja mitä mukana aktiivisesti olleet siitä ajattelivat.

Lähetin loppukyselyn (liite 1) Kangasalan Sanomien Tuula Ruusumalle sekä viidelle alusta asti mukana olleelle kansalaiselle. Ensimmäinen viestini ei aiheuttanut kansalaisissa mitään liikehdintää, muistutuksen jälkeen sain kaksi vastausta. Toisen muistutuksen jälkeen kaksi selitteli kiirettään (mutta lähetti toki vastauksen) ja yksi ilmoitti, että hänellä ei ole vastaamiseen aikaa.

Yksi vastaaja ei vaivautunut käyttämään kyselylomaketta vaan kirjoitti ajatuksiaan sähköpostin viestikenttään, ja yksi yritti vastata, mutta en saanut hänen lähettämäänsä liitetiedostoa auki, eikä uutta tiedostoa eri muodossa kuulunut.

5.2.1 Käynnistettiinkö Puhuri tarvittavalla volyyymilla?

Verkkotorilla-projektissa mukana ollut Maarit Mäkinen (2000: 39) kirjoittaa, että olennaisinta yhteisöhankeiden käynnistysvaiheessa on ollut inhimillisen verkoston luominen yhteisön keskuuteen sekä tämän verkoston varustaminen asianmukaisilla taidoilla ja välineillä. Kyseessä on pitkä prosessi, joka sitoo resursseja käynnistysvaiheen jälkeenkin. Mäkinen on tiivistänyt verkkojulkaisemisen käynnistämisen vaiheet viiteen vaiheeseen:

- 1) Verkostoituminen ja toiminta-ajatuksen määrittely
- 2) Teknisen infrastruktuurin luominen
- 3) Sisällöntuotannon infrastruktuurin suunnittelu ja systematisointi
- 4) Testaus ja käynnistys
- 5) Verkostoituminen ja asukkaiden osallistuminen

Puhurin kanssa edettiin lähes Maarit Mäkisen teesien mukaan. Painotin alusta asti verkostoitumisen tärkeyttä ja kontaktoinkin alueen seuroja, järjestöjä sekä yksityisiä henkilöitä. Toiminta-ajatuksen määrittelimme yhdessä Kangasalan Sanomien kanssa.

Tekninen infrastruktuuri syntyi matkan varrella. Yksi syy siihen oli Kangasalan Sanomissa loppuvuoden 2013 työskennellyt av-viestinnän harjoittelija, joka vastasi Puhurin ulkoasusta. Jälkeenpäin ajateltuna teknisen infrastruktuurin olisi ollut hyvä olla valmis jo ensimmäisessä tapaamisessa, jolloin ihmiset olisivat heti nähneet, millaiseen ympäristöön tekstiä tuotetaan. Lisäksi ensimmäisten tekstien päätyminen verkkoon kesti liian kauan, koska alusta ei ollut heti kunnossa.

Myös sisällöntuotannon infrastruktuurin suunnittelussa ja systematisoinnissa epäonnistuin. Ensimmäinen ajatukseni oli, että valmista julkaistavaa materiaalia vastaan halukkaat saisivat henkilökohtaiset tunnukset, joiden avulla voisivat itse julkaista materiaalinsa Puhurin alustalla. Matkan varrella se osoittautui huonoksi, ehkä jopa pelottavaksi ajatukseksi, ja olin valmis muuttamaan käytäntöä niin, että minä itse laitan materiaalit verkkoon. Se työllistäisi minua hieman enemmän, mutta samalla kaikki julkaistava materiaali kulkisi minun käsieni läpi ja voisin sitä itse valvoa.

Varsinaista testausvaihetta meillä ei Puhurin kanssa ollutkaan, vaan lähdimme tekemään heti valmista ja julkisesti nähtävillä olevaa verkkosivustoa. Matkan varrella vanhat uutiset muun muassa Siitamantien kevyenliikenteenväylästä aiheuttivatkin kiusallisia tilanteita. Säännöllinen uutisvirta olisi ehdottomasti pitänyt saada kuntoon, ennen kuin sivustoa esiteltiin julkisuudessa.

”Olen näissä asioissa pienen pilotoinnin kannattaja – harvoin mikään on toimivaa ihan noin vain heittämällä.”(Vastaja 1)

Verkostoituminen jatkui koko ajan, ja Puhurin Facebook-ryhmäänkin liittyi (ja liittyi yhä) väkeä hiljalleen.

5.2.2 Verkko itsessään ei ollut ongelma

Verkkoyhteisöjen kehittyminen -tutkimusprojektin aikana saatujen kokemusten perusteella kansalaislähtöisen verkkojulkisuuden vahvistuminen ja lisääntyminen edellyttävät toimenpiteitä, jotka ovat tiivistettävissä viiteen teesiin (Hokka & kump. 2004: 231–232):

- 1) Kansalaiset mukaan keskusteluun ja pelisäännöt selviksi. Kansalaisosallistumisen suhde edustuksellisen demokratian käytäntöihin on epäselvä.
- 2) Verkkoa pitää kehittää yhdessä muiden välineiden kanssa, sillä verkkokeskustelu ei synny tyhjästä. On syytä pohtia, miten verkkokeskustelut liittyvät tai miten niitä voitaisiin liittää muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan.
- 3) Yhteistyöllä eteenpäin. Kansalaisten osallistuminen ja kaksisuuntainen viestintä eivät tapahdu itsestään, vaan niihin tarvitaan mielekkäitä kanavia, joita pitää aktiivisesti luoda.
- 4) Kansalaislähtöinen verkkojulkisuus vaatii työtä. Tekninen vaikeus vaatii koulutusta, ja aktiivinen kansalaistoiminta sinällään kaipaa myönteistä julkista huomiota ja tukea.
- 5) Verkon pitäisi helpottaa eikä vaikeuttaa toimintaa.

Koko verkkojulkisuus oli Puhurissa ongelma. Keskustelua kansalaisten välillä ja heidän kanssaan kyllä oli, mutta ainoastaan kasvokkain. Yksi ongelma oli se, että alusta lähtien mukana olleet aktiiviset kansalaiset ovat sen ikäisiä, että heidän verkonkäyttötaitonsa vaihtelevat suuresti. Osa puhui sujuvasti RSS-syötteistä, osa pelästyi WordPress-alustan käyttöä. Tämä tuli yllätyksenä paitsi minulle myös Kangasalan Sanomille.

”Ajattelin, että kansalaiset ovat valistuneita erilaisten laitteiden käyttäjiä ja pystyvät kyllä hallitsemaan tarvittavan tekniikan.” (Tuula Ruusumaa, Kangasalan Sanomat)

Verkko oli ainut väline, jota Puhurin toteutukseen käytettiin. Sen käyttöä helpotettiin ja monipuolistettiin heti alkuvaiheessa, kun päätimme tehdä Puhurille oman Facebook-ryhmän. Kenties Puhurin hankalan määritelmän vuoksi keskustelu Facebookissakin jäi vaisuksi.

”Eiköhän ihmiset uskalla puhua nimellään puolittujen kanssa.” (Vastaaja 2)

*”Matalan kynnyksen uutisointia ja journalismia kun facebook valmentaa...”
(Vastaaja 1)*

Hokan ja kumppaneiden mukaan verkkokeskustelu ei synny itsestään, mutta minusta tuntui hankkeen aikana, että se ei synny myöskään niin, että minä yksin yritän keskustella. Facebookin uskottiin olevan kaikille mielekäs kanava, koska suurimmalla osalla profiili siellä on. Useamman lähteen (esim. Kiravo 2013) mukaan Facebookissa on noin kaksi miljoonaa suomalaista.

Tekniseen koulutukseen asti emme missään vaiheessa päässeet, sillä ensimmäiset tekstit Puhuriin laittoi Kangasalan Sanomien av-viestinnän harjoittelija, ja sittemmin lupasin hoitaa sisällön julkaisun itse. Tekniikka itse ei siis voinut olla ongelma, sillä halutessaan aktiiviset kirjoittajat pääsivät pelkällä sähköpostin lähetyksellä. Tekniikkakin koettiin vastauksissa kuitenkin ongelmaksi:

”Nyt ne teki, joille tekniset laitteet muutenkin tuttuja ja juttua tulee.”(Vastaaaja 3)

Julkisuutta Puhuri sai paitsi kahteen otteeseen Kangasalan Sanomien sivuilla myös joulumyyjäisissä, joissa itse esittelin sivustoa. Lisäksi aktiiviset kansalaiset levittivät sanaa:

”Puhuin kyllä asiasta monelle, että sana leviäisi.”(Vastaaaja 1)

”Itse yritin, mutta kun ei täältä Ruutanasta oikein kukaan suuremmin innostunut niin tavoite jäi täällä mielestäni vaisuksi.” (Vastaaaja 3)

Kaikki saamamme tuki ja julkisuus oli siis myönteistä, mutta sitä oli liian vähän.

5.2.3 Olivatko ongelmat samoja kuin muilla?

Verkkoyhteisöjen kehittyminen -projektissa tekijät törmäsivät käytännön ongelmiin. Digitaalinen tekniikka koettiin epäkäytännölliseksi ja kalliiksi. Lisäksi tekniikan kehittäjien ja kansalaisten välillä oli kommunikointivaikeuksia. Vapaaehtoistyön ”yleiset vaikeudetkin” vaivasivat. (Sirkkunen, Kotilainen 2004: 6) Sirkkunen ja Kotilainen toteavatkin johtopäätöksensä, ”että kansalaislähtöisiä verkkoprojekteja toteutettaessa tulee panna erityistä

painoa viestintätarpeiden herättelylle ja tiedostamiselle yhteisöissä sekä tavoitteiden pohtimiselle yhdessä projektin kaikkien osallisten kanssa.

Lisäksi Sirkkunen ja Kotilainen (2004: 6) huomauttavat, että verkkoprojekteissa tarvitaan lisäksi toimivaa ja helppokäyttöistä tekniikkaa, sujuvaa pääsyä verkkoon ja mediapedagogista tukea varsinkin alkuvaiheessa.

Naapurit.net-sivusto törmäsi nimenomaan teknisiin ongelmiin. Osa palvelimella olleista sivuista ja varmuuskopioista katosi juuri, kun alueen asukkaat olivat alkaneet ottaa niitä omikseen ja tekijät päässeet hyvään vauhtiin. Vaurioiden korjauksessa kului runsaasti aikaa. Sivuston resurssit olivat vaatimattomat, eikä koordinaattorilla ollut tarpeeksi aikaa yhteisöjen kanssa työskentelyyn. Tiiviimpi työskentely olisi ollut toivottavaa etenkin projektin alkuvaiheessa, mutta myös jatkossa yhteishengen ylläpitämiseksi. Lisäksi sivustot ja niillä julkaiseminen tuotti joillekin ongelmia, ja jatkuvaa koulutusta olisi tarvittu. (Kumara 2004: 85–87)

Kuten sanottua, tekniikkaan liittyviä ongelmia Puhurissa ei ollut, ellei joku jättänyt materiaalia tuottamatta sen pelossa. Sen sijaan allekirjoitan kokemukset tiiviimmästä työskentelystä sekä vapaaehtoistyön ”yleisistä vaikeuksista”.

”Ei kai vapaaehtoisuudessa ole oikeesti koskaan riittävän aktiivinen, mutta enempi toimijaporukka olisi ollut paikallaan.”(Vastaaja 1)

”Varmasti olisi tarvittu enemmän potkimista myös lehden puolelta. Mutta toisaalta koko jutun ideana oli saada ihmiset tekemään ja toimimaan, ja siksi tietystikään heidän puolestaan tekeminen ei voi olla idea.” (Tuula Ruusumaa, Kangasalan Sanomat)

”Minulla ei valitettavasti irronnut enempää aikaa – eikä enää mielenkiintoakaan.” (Vastaaja 3)

”Olisin halunnut osallistua enemmän ihmisten aktivointiin, mutta omat paukut eivät siihen riittäneet. Esimerkiksi juurikin joulukuu on meidän talon kiireisin kuukausi.” (Tuula Ruusumaa, Kangasalan Sanomat)

Itse olisin voinut työskennellä alkuvaiheessa tiiviimmin, jos resurssit olisivat antaneet myöten. Oma panokseni ainakin puskaradiossa jäi vähäiseksi. Lisäksi huomasin, että ihmisille pitää antaa suoria ehdotuksia siitä, mistä he voisivat kirjoittaa ja miten. Kehotus ”kirjoita jotain jostain kiinnostavasta” ei riitä. Lisäksi harvalukuinen aktiivisten joukkomme ei ollut kovin yhtenäinen, joskaan se ei tapellut. Useammat, säännöllisemmät tapaamiset, joihin jokainen olisi voinut tuoda asiasta kiinnostuneen kaverin mukaan, olisivat voineet viedä asiaa eteenpäin.

Aamulehden lähiötoimittaja-kokeilussa rohkaisevaa oli kansalaisten innostunut panos. Journalismin kansalaisvetoisuuden kehittämisen kannalta esiin nousi joukko pulmia – kiinnostavampana se, että tavallisten hervantalaisten asioista tehdyt jutut jäivät muun uutisvirran jalkoihin. Suurin ratkaisematon ongelma oli kokeilussa se, että aktiiviset kansalaiset ovat vain viipale lähiön asukkaista. Nuorilta ei kysymyksiä tai palautetta juuri saatu. (Heikkilä & Kunelius 1999: 106–107)

Tamperelaisen budjettiraadin kohdalla Heikkilä & Kunelius (1999: 109) myöntävät, että eivät ensimmäisellä kerralla onnistuneet ”kurottamaan arvokeskustelun yleisyydestä paikallisiin, konkreettisiin budjettivalintoihin asti”. Raatilaiset saivat äänensä kuuluviin ja heidän oma käsityksensä puhutuista asioista oli tapaamisen aikana muuttunut. Ryhmäläiset osallistuivat keskusteluun erilaiselta pohjalta, ja kansalaisjournalismin ideoiden kannalta on hyvä huomioida, että ryhmässä ei syntynyt neuvottelua siitä, millainen kokemus kelpasi puheen perustaksi.

Puhurin aktiiviset eivät löytäneet kylältään ongelmia. Korostin useassa vaiheessa sitä, että parhaassa tapauksessa voimme nyt tarttua kyläläisten asioihin ja ongelmiin heidän näkökulmastaan, mutta mitään, mihin puuttua tällä tavoin, ei tullut esiin. Tapaamisissa ei yrityksistäni huolimatta tullut esiin yhteisiä asioita, joita olisimme voineet ajaa. Budjettikeskustelun tasoisista ajatuksista saattoi vain haaveilla. Yhdestä 12-vuotiaasta osallistujasta huolimatta nuoret jäivät täysin paitsioon. Yksi nuori ei osannut ajatella kaikkia koskevia asioita.

”Oma käsitykseni ihmisten valmiudesta kansalaistoimittamiseen romuttui täysin. Vilpittömästi uskoin, että nykyaikainen tekniikka olisi poistanut kaikki esteet, jotka olivat 2000-luvun alussa. Olin kuitenkin väärässä, ihmisten elämä on huomattavasti sirpaleisempaa ja kiireisempää kuin tuolloin, eikä heillä ole sitä vertaa aikaa perehtyä tällaiseen.” (Tuula Ruusumaa, Kangasalan Sanomat)

”Kylän kehittäminen on tärkeää, mutta tämä ei tuonut minulle mitään mullistavaa tai eteenpäin vievää.” (Vastaaja 3)

Savon Sanomien Kansalaiset-kokeilussa positiivista antia olivat keskustelut, mutta niiden työstäminen jutuiksi ja julkisen keskustelun pitäminen hengissä kehittämällä jatkojuttuja oli hankalaa. Heikkilän ja Kuneliuksen (1999: 112) mukaan jutun kirjoittamisen ongelmissa oli kyse omaksutuista oletuksista ja toimituskäytäntöjen jäykkyydestä.

Näin pitkälle me emme Puhurin kanssa päässeet, mutta jälkepäin ajateltuna yksi keino tuottaa sivulle sisältöä olisi ollut yhden yhteisen keskusteluillan järjestäminen ja jutun teko sen annin perusteella. Samalla tietoisuus Puhurista olisi lisääntynyt ja kansalaiset olisivat päässeet ääneen. Tämäkin tapaaminen olisi vaatinut pohjustuksen aiheesta sekä jonkun konkreettisen ongelman tai aihepiirin, johon puuttua. Sitä ei ollut.

5.2.4 Osallistujien ikä

Johdanto-luvussa kirjoitan, kuinka Esa Väliiverrosen mukaan median kuluttajista on tullut aktiivisia sisällöntuottajia. Ari Heinonen on huomauttanut, että nykyään kenellä tahansa on käytössään välineitä, joiden avulla passiivisista vastaanottajista voi tulla maailmanlaajuisia julkaisijoita. Internet takaa kansalaisten pääsyn yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, ja erityisesti 15–30-vuotiaille käyttäjille tärkeää on verkkouniversalismi.

Yhtä 12-vuotiasta lukuun ottamatta Puhuria olivat tekemässä yli 35-vuotiaat naiset. Osallistujista yksikään ei siis kuulu tuohon ikähaarukkaan, joka arvostaa verkkouniversalismia. Ajatus epäitsekkästä toimimisesta, yhteisten hyvien asioiden ajamisesta, ei pulpahtanut tekijöiden kesken pintaan missään vaiheessa.

Osallistujien tietotekniset taidot vaihtelivat suuresti, tosin kukaan ei missään vaiheessa epäillyt selviänsä wordpress-blogialustan kanssa. Omien tekstien julkaiseminen paikallisesti – maailmanlaajuisuudesta puhumattakaan – oli iso kynnyks monelle osallistujalle. Oma facebook-seinä on riittävän julkinen.

Vaikka välineet julkaisemiseen ja levittämiseen lähes joka kodista löytyvät, niin luulen, että niiden käyttäjien välillä on yhä sukupolvien välinen kuilu. Puhuriin osallistuneet ovat juuri sitä väliinputoajien ikäluokkaa, joka ei nuoruudessaan ole tottunut verkkoa ja tietokoneita käyttämään, mutta joilta sujuvaa käyttöä tänäpäivänä vaaditaan.

Puhurin tarjoamaa väylää ei kukaan nähnyt mahdollisuutena vaikuttaa paikallisiin asioihin. Internet ja sen blogit nähtiin keinona viettää vapaa-aikaa ja jakaa tietoa, mutta niiden mahdolliseen vaikuttavuuteen ei osattu tarttua.

Puhurissakin on taustavaikuttajana paikallislehti, ja paikallislehtien lukijat ja kuluttajat ovat eri ikäryhmää kuin he, jotka ovat tottuneet tuottamaan ja jakamaan aktiivisesti sisältöä. Paikallislehti on juuri Puhuriin osallistuneiden ja sitä vanhempien kuluttamaa, verkkouniversalismi, omien tekstien julkaiseminen ja vaikutusmahdollisuudet koskettavat nuoria.

Sisällöntuottajista ja -kuluttajista puhuttaessa puhutaan yhä kahdesta eri ikäryhmästä.

5.2.5 Ei ongelmia

Kansalaisjournalismin yksi lähtökohta ovat kansalaisten ongelmat, joiden ratkaisu otetaan jutunteon lähtökohdaksi. Kansalaisjournalistisissa hankkeissa kansalaiset ovat tuoneet esiin itseään koskettavia huolenaiheita omista näkökulmistaan. Arjen ongelmien lisäksi esiin voi nostaa poliittisia huolia, varsinkin nyt kun suhtautuminen edustuksellista demokratiaa kohtaan on muuttunut kriittisemmäksi. Kansalaisjournalistisia hankkeita on motivoinut sekä kansalaisten että julkisen vallan näkemys siitä, että demokratiaa ja poliittista päätöksentekoa tulee uudistaa.

Verkkouniversalismiin puolestaan liittyy halu vaikuttaa asioihin, yhteisen hyvän eteen työskenteleminen sekä muiden auttaminen. Verkko tarjoaa mahdollisuuden nostaa julkiseen keskusteluun ääniä, jotka jäävät mediassa helposti marginaaliin. Verkko ja kansalaisjournalismi antavat äänen myös äänettömille.

Puhurin tekijöiden keskuudesta ei ongelmia kuitenkaan löytynyt. Tein alusta lähtien selväksi, että nyt meillä on mahdollisuus vaikuttaa kyläläisiin liittyviin asioihin, tuoda ne tietoisuuteen ja mahdollisesti korjata ne. Mitään tällaista ei kuitenkaan ilmennyt.

Matkan varrella tekijät keskittyivät enemmän uutisoitavien aiheiden etsimiseen ja ideointiin kuin demokratiaan ja mahdollisten ongelmien ratkaisuun. He eivät nähneet Puhuria lainkaan vaikuttamiskanavana, vaan puskaradion tyyppisenä väylänä tiedonvälitykseen.

Lisäksi osallistuneiden joukossa oli oletettavasti heitä, joiden ääni kuuluu kovimmin muissakin järjestöissä ja kanavissa. Äänettömien luokse en löytänyt, eivätkä he löytäneet Puhurin luokse. Arvoitukseksi jäikin, että miten äänettömille voi kansalaisjournalistissa hankkeissa antaa mahdollisuuden kertoa asioistaan, jos kukaan ei heitä löydä.

5.2.6 Journalistisiin käytäntöihin tottuminen

Yksisuuntainen journalismi olettaa, että toimittajan ja asiantuntijan on informoitava ja kasvatettava yleisöä. Mediaa ja ammattilaisia on pidetty portinvartijoina, eikä yleisöllä ole nähty sananvaltaa. Journalistiset käytännöt ovat saaneet kritiikkiä sekä tekijöiltä itseltään että eri instituutioilta. Kansalaisille käytännöt eivät kuitenkaan ole tuttuja, mikä voi olla yksi syy kansalaisjournalismin vaisuuteen.

Kansalaisjournalismin ajatuksena on sekoittaa journalismin tekijöiden ja niiden yleisöjen rooleja. Osallistuminen kansalaisjournalismiin tapahtuu kansalaisen ja julkisen elämän välillä, ei vain kansalaisen ja journalismin välillä. Julkinen elämä nähdään kuitenkin kahvilana, jonne on vaikea tulla toimittajien vahtivien silmien ohi.

Monesta lähteestä selviää, että journalismi ei palvele käyttäjiään niin hyvin, kuin se voisi. Puhuria tehdessä huomasin kuitenkin pohtivani, että ovatko (paikallis)lehden lukijat

asemaansa tyytyneitä vai jopa tyytyväisiä. Lehden toimintatapoja ei osattu kyseenalaistaa tai kritisoida. Puhuriakin tehtäessä niihin jopa turvauduttiin. Jossain vaiheessa minusta tuntui, että Puhurilla olisi kyllä käyttäjiä, kunhan joku (minä tai joku muu toimittaja) huolehtisi siihen tulevasta sisällöstä.

Toimittajien ja lukijoiden ero istuu lukijoissa tiiviisti, sen huomasi myös Puhuriin osallistuneista aktiiveista. Kirjoittamista ja tekstien julkaisua arkailtiin, koska omiin kykyihin ei luotettu ja lopputuloksen amatöörimäisyyttä pelättiin. Tekijät eivät osanneet kaivata muiden tekstejä ja ääntä, vaan yrittivät teettää tekstejä toimittajalla.

Ridell puhuu julkisuudesta kahvila-metaforalla, johon muihin kuin kanta-asiakkaiden on vaikea tulla. Itse mieltäisin, että haluavatko sinne kaikki edes päästä. Lukijoiden katsotaan olevan tyytymättömiä median toimintaan, mutta ovatko he? Eikö tarvetta journalististen työtapojen parantamiseen ole, vai ovatko journalismin käytännöt juurtuneet lukijoihin niin syväälle, että niitä ei edes osata kyseenalaistaa?

Itse en Puhurin perusteella olisi niin huolissani siitä, miten lukijat suhtautuvat journalististen työtapojen käytäntöihin ja toimivuuteen.

5.2.7 Konkreettinen veturi puuttui

Esimerkkejä kansalaisjournalismista -luvussa kerrotaan, kuinka kansalaisjournalistiset hankkeet on eripuolilla käynnistetty konkreettisin tavoittein. Hankkeen käynnistäjä on esittänyt asian (kuten kunnan ajankohtainen tilanne ja tulevaisuuden haasteet), jota kansalaisjournalistit alkavat pohtia. Yhdysvalloissa kansalaisjournalismi lähti liikkeelle yhdestä teemasta – vaaliuutisoinnista.

Kansalaisjournalismista sanotaankin, että se on tietoinen tavoitteistaan ja syistä niiden taustalla. Nykyään kansalaisjournalismissa keskustellaan kansalaisille tärkeistä aiheista, raportoidaan niistä ja kysellään kansalaispalautetta. Tällainenkin keskustelu tarvitsee kuitenkin vetäjän. Puhurissakin käytetty joukkoistaminen vaatii oikeanlaisen toteutuksen ja ammattimaisen koordinoinnin.

Jälkeenpäin mietin, että lähdinkö itse vetämään Puhuria liian laajoin ja epäselvin tavoittein. Heti alussa olisi pitänyt määritellä yhteinen ongelma ja asia, jota lähteä ajamaan, näin kaikki alun aktiiviset olisi saatu työhön mukaan, ja työllä olisi ollut yhteinen konkreettinen tavoite. Matkalla mukaan olisi verkostoitunut tarpeen mukaan uusia aktiivisia tekijöitä.

Tavoitteet ”yhteisöllisyys”, ”läheisyys” ja ”kiinnostavuus” lienevät liian ympäröiväisiä ja abstrakteja käsitteitä, jotta ihmiset olisivat ajatelleet niitä tavoittelemisen arvoisina asioina. Se, minkä minä näin konkreettisenä edessäni, olikin muille mukanaoleville epäselvää.

5.2.8 Loppukyselyn muuta antia

Loppukyselyyn tulleista vastauksista kävi ilmi se, että Puhurista jaettiin vastaajien mielestä liian vähän tietoa.

”Enemmän olisi pitänyt jalkautua tapahtumiin kertomaan ja sitä kautta otettava napakka ote.” (Vastaaja 3)

”En tiedä, millä Ruutanan ja Suinulan väen saisi aktiivisemmin mukaan. Pitäisköhän pitää kesällä jonkun Hallan (paikallinen urheiluseura Harjulan Halla) kesätapahtuman yhteydessä uusi info... (Vastaaja 2)

Puskaradio ei yksistään toiminut, eivätkä myöskään sähköpostilistat. Harmillista on se, että edes palstatila paikallislehdessä ei tavoittanut yleisöä. Se ei tavoittanut edes kaikkia alusta asti mukana olleita:

”Itseltä taisi mennä ohi, mutta oliko Kangasalan Sanomissa kunnon juttua Puhurista? Sellanen ehkä.” (Vastaaja 2)

Juttuja oli Sanomissa kaksikin (liitteet 2 ja 3), ensimmäinen julkaistiin lukijapostina, toinen uutisena.

Aktiivisuutta peräänkuulutettiin, mutta kukaan ei oikein tiennyt, miten kyläläisiä olisi pitänyt aktivoida – tai miten he itse olisivat aktivoituneet.

”Se vain jäi jotenkin.” (Vastaja 3)

Tosin Tuula Ruusumaa epäili, olisiko aktiivisuuskaan pelastanut Puhuria.

”Aktiivisuus, aktiivisuus ja vielä kerran aktiivisuus. Mutta olisiko sekään riittänyt? Nyt jotenkin tuntuu, että ei olisi riittänyt.”(Tuula Ruusumaa, Kangasalan Sanomat)

”Pieni epävarmuus tietysti jäi kytämään, että olisiko oma aktiivisuus ja esimerkiksi kirjoittajien tiivis kouluttaminen kansalaisjournalisteiksi jotenkin vienyt asiaa eteenpäin.” (Tuula Ruusumaa, Kangasalan Sanomat)

Liian vähän väkeä ja liian lyhyt aikaväli – ne koettiin Puhurin suureksi ongelmaksi.

”...mutta uskoakseni aikajänne oli vähän lyhkäinen? Asiat ei näissä foorumeissa koskaan kovin helposti leviä kulovalkean tavoin eli tämä sellaista work in progress -tyylistä vielä... Puhuri on edelleen mielestäni hyvä juttu, mutta kovin nuori.” (Vastaja 1)

”Erilaisia foorumeja on paljon ja ihmiset syttyy hitaasti (ollaani Hämeessä...) itse en ajattele suoralta kädeltä vaisuksi näin lyhyen ajan perusteella.” (Vastaja 1)

”...meitä innokkaita lienee vain liian vähän.” (Vastaja 1)

Lohduttavimman analyysin meille toimittajille Puhurista teki kuitenkin Ruusumaa, joka kirjoitti vastauksessaan:

”Lisäksi se kirkasti minulle sen ajatuksen, joka monilta tätä toimialaa tuntemattomilta hyvin usein unohtuu: toimittajan työ on ihan oikea ammatti ja sen tekeminen vapaa-aikaan huvikseen ei ole mitään ihan kevyttä työtä. Se vaatii aikaa ja perehtymistä, koska jokainen ymmärtää, että omalla nimellä julkisuuteen ei haluta tuupata mitä tahansa. Facebook on sen kaltainen

kansalaisjournalistinen väline, johon ihmisten aika ja mielenkiinto nykyään riittää. Jutun rakentaminen tekstimuotoon on kuitenkin aivan eri asia.” (Tuula Ruusumaa, Kangasalan Sanomat)

6. PÄÄSTIINKÖ TAVOITTEISIIN?

Pääsinkö Puhurin kanssa lopulta asettamiini tavoitteisiin? Jaoin tutkielmassani esitetyt tavoitteet kolmeen sen mukaan, mitä aihealuetta ne koskivat. Lisäksi tein jokaisesta aihealueesta oman taulukon, jossa tavoitteeseen esitetään tiivistetty vastaus. Nämä kolme aihealuetta ovat: Käytäntöön liittyvät tavoitteet, kansalaisjournalismiin liittyvät tavoitteet sekä Kangasalan Sanomiin liittyvät tavoitteet.

6.1 Puhurin käytäntöön liittyvät tavoitteet

Puhurin idea oli aktiivisten kyläläisten mielestä hyvä. He innostuivat kovasti yhteisestä tiedotuskanavasta, joka yhdistäisi alueen ihmiset ja jakaisi tietoa oman kylän ulkopuolelle. Uutisvirran lisäksi Puhuriin suunniteltiin naapuriapu-palstaa, jolla halukkaat voisivat ilmoittautua vaikkapa siivousavuksi tai koiran ulkoiluttajaksi. Naapuriapu-palstalta voisi myös etsiä apua omiin askareisiinsa. Lisäksi Puhuriin olisi haluttu eräänlaista alueellista ”palveluhakemistoa”, josta löytyisi kylien täytekkujen tekijät, pikkunikkarit ja ihan oikeat yrittäjätkin. Palveluhakemiston ongelmaksi muodostui matkan varrella se, että se ei saanut viedä ilmoitustuloja itse Kangasalan Sanomilta.

Puhurin sivuille päätyi lopulta vain kaksi itse kyläläisten kirjoittamaa uutista. Kirjoittajista toinen ei käynyt järjestämissäni tapaamisissa, vaan oli saanut tiedon Puhurista puskaradion kautta ja oli minuun puhelimitse yhteydessä. Loppu uutisvirta täyttyi Kangasalan Sanomien toimittajien sekä minun kirjoittamista teksteistä. Toimittajien tekemien juttujen julkaisu saattoi olla virhe, joka sai ihmiset odottamaan valmista, muiden tuottamaa tekstiä. Lisäksi se saattoi nostaa tavallisten ihmisten kirjoituskynnyksen liian korkeaksi: heidän tekstinsä olisi asettunut samaan ympäristöön ammattilaisten kirjoittamien tekstien kanssa.

Tekijöitä Puhuriin löytyi lopulta liian vähän. Kuten jo aiemmin (luvussa 5.2.4) toteen, Puhuriin mukaan lähteneet aktiiviset olivat aktiivisia muillakin tahoilla ja elivät lisäksi ruuhkavuosiaan. Mukana olleiden aktiivisten kiinnostus kohdistui enemmän heidän kotiseutunsa asioiden parantamiseen kuin niistä kirjoittamiseen ja tiedottamiseen. Tekijöiden sijaan aktiiviset olivat Puhurin kuluttajia.

Puhuriin osallistuvat tarvitsivat ennen kaikkea tsemppaamista ja eteenpäin potkimista. Luvattuja juttuja joutui pyytämään pariinkin kertaan. Juttujen ideoinnissa he tarvitsivat apua ja suoranaista kehotusta (”No, olisiko SE jutun paikka? Kirjoittaisitko?”) Samaan aikaan kaikkein hurjimpia sisällöllisiä ideoita piti toppuutella, koska hankkessa ei oltu päästy kunnolla vielä alkuun.

Puhuri-sivulle ei ehtinyt hankkeen aikana muotoutua selkeää käyttäjäkuntaa. Facebook-ryhmä puolestaan on varsin monimuotoinen – mukana on ihmisiä Tampereelta asti. Toukokuun 2014alussa facebook-ryhmään kuului 47 jäsentä.

Käyttäjien teknisistä taidoistakin kirjoitin jo aiemmin (luvussa 5.2.1). Tekniset taidot eivät lopulta joutuneet koetukselle, sillä alussa tekstien julkaisusta vastasi Kangasalan Sanomien av-viestinnän harjoittelija myöhemmin minä itse. Suunnittelupalaverit kuitenkin paljastivat, että osallistujien tekniset taidot vaihtelivat suuresti. Sähköpostin ja sosiaalisen median (facebookin) käytössä ei kuitenkaan ilmennyt ongelmia.

Mitä Puhurilta odotetaan?	Paikallista palveluhakemistoa, naapuriapu-palstaa, toimittajien tekemää valmista työtä.
Löytyykö sille tekijöitä? Ketkä?	Kiinnostuneet olivat aktiivisia perheenäitejä, mutta heistäkään ei ollut tuottamaan sisältöä.
Minkälaista tukea ja apua tekijät tarvitsevat?	Juttuideoita, tekstien pyytämistä, kirjoittamaan tsemppaamista.
Minkälaiseksi sivun käyttäjäkunta muodostuu?	Sivustolle ei ehtinyt muodostua aktiivista käyttäjäkuntaa.
Riittävätkö tekijöiden tekniset taidot?	Lopulta niitä ei vaadittu. Tekninen osaaminen vaihteli suuresti aktiivisten välillä.

Taulukko 3: Puhurin käytätöön liittyvät tavoitteet

6.2 Kansalaisjournalismiin liittyvät tavoitteet

Puhuri-hanke kesti niin vähän aikaa, että sen perusteella on vaikea tehdä tiukkoja päätelmiä kansalaisjournalismin kannattavuudesta 2010-luvulla. Mukana olleiden innosta päätellen kansalaisjournalismille löytyy yhä tilausta ja kuluttajia, mutta helpottuneista julkaisumahdollisuuksista huolimatta ei niinkään tekijöitä ja taitoja. Puhuriin osallistuneiden ikähaarukka oli kuitenkin kapea, ja sen vuoksi tekniset taidot vaihtelivat. Itseäni jäikin kovasti

kiinnostamaan, miten vastaavanlainen hanke onnistuisi selvästi nuorempien (15–30-vuotiaiden) kanssa.

Puskaradiosta ja sähköpostiliikenteestä huolimatta Puhuri ei saanut aktivoitua passiivisia kansalaisia. Sen sijaan jo valmiiksi aktiiviset yrittivät olla vieläkin aktiivisempia, ja sen vuoksi heidän tekemisensä oli hieman heikkoa.

Puhurin perustella uutisten, tai ylipäätään minkäänlaisten tekstien kirjoittaminen, ei käy kaikilta automaattisesti. Pelkästään kirjoittamisen aloittaminen oli vaikeaa ja omaa valmista tekstiä vähäteltiin. Mahdollisten haastattelujen lisääminen tähän voi tehdä tekstin tuottamisesta vieläkin hankalampaa. Mukana kulkevista älypuhelimista huolimatta myöskään kuvausintoa ei löytynyt. Useasta paikallisesta tapahtumasta olisi ollut helppo uutisoida kuvakollaasein, mutta tekijöitä tällaiseenkaan ei löytynyt.

Alueen elinvoimaisuuden ja myönteisen identiteetin lisääntymisestä tai kehittymisestä ei Puhurin aikana saatu näyttöä. Hankkeen vaikutusalueen, erityisesti Ruutanen, vetovoima perustuu Tampereen läheisyyteen sekä Tamperetta huomattavasti edullisimpiin asuntoihin ja tontteihin. Nopeasti kasvava alue on hyvin pirstaloitunut, sillä välimatkaa Kangasalan keskustaan on lähes yhtä paljon kuin Tamperelle. 9-tien vuoksi luonteva liikkumissuunta on Tampereelle – siellä käydään sekä töissä että ostoksilla.

Hankkeen vaikutusalueelta puuttuvat myös suuret yhteiset järjestöt. Urheiluseura Harjulan Halla liikuttaa paikallisia, muut toimivat yhteisöt ovat kyläkoulujen vanhempainyhdistyksiä, jotka nekin jättävät luonnollisesti ulkopuolelle perheet, joilla ei ole kouluikäisiä lapsia.

Alue, jonka Puhuri käsittää, on myös maantieteellisesti iso ja pirstaleinen. Pientenkin kylien välimatka on suuri, eikä minulle hankkeen aikana selvinnyt, kuinka paljon kylät tekevät keskenään yhteistyötä. Tutkimuksen alussa luulin, että suurempi vaikutusalue tuottaisi enemmän sisältöä Puhuriin ja liikuttaisi isompia massoja. Työn loppupuolella aloin miettiä, että olisiko ihmisten kontaktointi ja hankkeen syventäminen onnistunut paremmin pienemmällä alueella – kuten esimerkiksi pelkästään Ruutanassa.

Joukkoviestinnästä ja julkisuuden käytännöistä ei tullut Puhurin aikana kansalaislähtöisempää. Puhurin tekijöihin oli iskostunut syvälle joukkoviestinnän käytännöt ja

tavat, ja niistä heidän oli selvästi vaikea irrottautua. Paineet kirjoittamiseen tulivat juuri siitä ajatuksesta, että kaiken pitää näyttää siltä, kuin se olisi alan ammattilaisten tekemää. Kannustuksesta huolimatta kansalaiset eivät osanneet ajatella, että Puhuria voitaisiin tehdä ja toteuttaa aivan eri tavalla kuin paikallislehtimaailmassa tehtäisiin ja toteutettaisiin.

Onko 2010-luku suotuisa kansalaisjournalismille?	Ei näyttöä. Tilausta on yhä, mutta taitoa ja tekijöitä ei niinkään.
Tuleeko passiivisista kansalaisista aktiivisia?	Valmiiksi aktiiviset yrittävät olla vieläkin aktiivisempia.
Voiko kuka tahansa luoda journalismia?	Ei. Kirjoittaminen ei suju luonnostaan kaikilta.
Lisääntykö alueen elinvoimaisuus?	Ei näyttöä.
Kehittykö alueen myönteinen identiteetti?	Ei näyttöä.
Tuleeko joukkoviestinnästä ja julkisuuden käytännöistä kansalaislähtoisempää?	Ei. Tutkimuksen aikana aktiivisista huokui pelko ja kunnioitus joukkoviestintää kohtaan.

Taulukko 4: Kansalaisjournalismiin liittyvät tavoitteet

6.3. Kangasalan Sanomiin liittyvät tavoitteet

Tuula Ruusumaa kommentoi Kangasalan Sanomiin liittyviä tavoitteita toukokuussa 2014. Alussa asettamiini tutkimuskysymyksiin vastaus on ei: Puhuri ei lähtenyt lentoon odotusten mukaisesti. Mitä tulee hankkeen lisäämään läheisyyteen, niin Ruusumaa iloitsi siitä, että Puhurissa mukana olleisiin kyläläisiin välit ovat nyt tuttavalliset.

Lisäsikö Puhuri Kangasalan Sanomien kiinnostavuutta tai läheisyyttä?	Ei.
Tuliko paikallislehti lähemmäksi Pohjois-Kangasalan kyliä, loiko se yhteenkuuluvuutta ja pääsivätkö lukijat paperilehden sivuille?	Ei.

Taulukko 5: Kangasalan Sanomien tavoitteet

6.4 Nälkää ja ideoita jäi

Tilausta ja käyttäjiä Puhurin kaltaiselle verkkosivustolle olisi, mutta tekijöitä on vaikea saada. Talkoohenki on suunnattu muihin asioihin, yhteisöllisyyttä luodaan helpommilla keinoilla.

Käyttäjät olisivat todennäköisesti yli 35-vuotiaita paikallislehden lukijoita, mutta tekemisen ja julkaisemisen tietotaito löytyy nuoremmilta.

Puhurin tekeminen jätti kuitenkin nälkää kansalaisjournalismin kehittämiseksi sekä minulle että Kangasalan Sanomille. Yhdessä Tuula Ruusumaan kanssa pohdimme, että selkeämmillä tavoitteilla sekä tekijäryhmän ikähaitarin laajentamisella Puhurikin olisi voinut käynnistyä tehokkaammin. Lisäksi aktiiviset tekijät kaipaavat yksityiskohtaisempaa ohjausta ja kehotusta kirjoittaa vaikkapa omista intohimon ja mielenkiinnon kohteista, jolloin sisällön tuottaminen ei tuntuisi niin velvoittavalta ja vaikealta.

Itse törmäsin tutkimusta viimeistellessäni monta kertaa ajatukseen ”näinhän tämä olisi pitänyt tehdä”. Oppimisen kannalta se lienee hyvä asia, mutta turhauttaa tällä hetkellä, kun olen henkisesti Puhurista jo irrottautunut. Toisaalta, Puhuriin tarttuminen tutkimuksen aikaan saaduilla opeilla ja aktiivisemmalla otteella vielä vähän houkuttelee. Usko kansalaisjournalismiin, sen tarpeellisuuteen ja hyötyihin ei horjunut missään kohtaa – päinvastoin.

Lisäksi Puhuri ja sen parissa vietetty ajatustyö synnytti Kangasalan Sanomissa jatkokehitysidean. Lehti aikoo syksyllä 2014 elävöittää verkkosivujaan lukijoiden tuottamalla materiaalilla. Kansalaiset saavat kirjoittaa omista intohimoisista kiinnostuksenkohteistaan. Testiryhmä on ollut suorastaan otettu siitä, että heitä on pyydetty kirjoittamaan ikään kuin asiantuntijan roolissa.

Kirjallisuuslähteet

Ahva, Laura (2010). *Making news with citizens. Public journalism and professional reflexivity in Finnish newspapers*. Academic Dissertation. Tampereen Yliopisto. Kopijyvä Oy, Tampere 2010.

Anttiroiko, Ari-Veikko (2003). *Kansalaisten osallistuminen, osallisuus ja vaikuttaminen tietoyhteiskunnassa*. Teoksessa (Bäcklund, Pia, toim.) *Tietoyhteiskunnan osallistuva kansalainen. Tapaus Nettimaunula*. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 5/2003. 11–31.

Bavard, Chiméne, Ruusunoksa Laura (2007). *Sinun, minun ja oikea kansalaisjournalismi*. Journalismikritiikin vuosikirja 2007. S157–164.

Bauman, Zygmunt (2001). *Community. Seeking safety in an Insecure world*. Cambridge: Polity press.

Bäcklund, Pia & Mäntysalo, Raine (2010) *Agonism and institutional ambiguity. Ideas on democracy and the role of participation in the development of planning theory and practice the case of Finland*.

Bäcklund Pia & Paavola Vesa (2003). *Rajatonta osallisuutta – asukas ja paikka tietoyhteiskunnassa*. Teoksessa (Bäcklund, Pia, toim.) *Tietoyhteiskunnan osallistuva kansalainen. Tapaus Nettimaunula*. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 5/2003. 51–62.

Bäcklund, Pia, Häkli Jouni & Schulman Harry (2002): *Osalliset ja osaajat. Kuntalaiset kaupungin suunnittelussa*. Oy Yliopistokustannus University Press Finland. Tampere.

Carey, James W. (2003). *Lehdistö ja julkinen keskustelu*. Tiedotustutkimus 2/2003, 26. vuosikerta. S. 6–17.

Castells, Manuel (1997). *The information age. Economy, Society and Culture – Vol II: Power of identity*. Cambridge, MA: Blackwell.

Delanty, Gerard (2000). *Citizenship in a global age. Society, Culture, Politics*. Buckingham: Open University Press.

Dewey, John (1927). *Julkinen toiminta ja sen ongelmat*. Southern Illinois University Press. Suomentanut: Mika Renvall. Vastapaino 2006. Tampere.

Habermas, Jürgen (1962). *Julkisuuden rakennemuutos. Tutkimus yhdestä kansalaisyhteiskunnan kategoriasta*. Suomennos: Veikko Pietilä. Vastapaino, Tampere, 2004.

Hakala, Salli (2003). *Kansalainen – ulkopuolinen. Julkisuuslaki voi murtaa modernin hallinnon toteemin*. Teoksessa Malmelin, Nando (toim.) *Välittämisen tiede. Viestinnän näkökulmia yhteiskuntaan, kulttuuriin ja kansalaisuuteen*. Helsingin yliopisto, viestinnän laitos. 228–245.

Heinonen, Ari; Mäkinen, Maarit; Ridell, Seija; Martikainen, Ari; Halttu, Mika; Sirkkunen, Esa (2000). *Verkkotorilla. Internet kansalaisviestinnän ja paikallisen julkisuuden tilana. Paikallisuus verkkomediassa -projektin loppuraportti*. Tiedotusopin laitos. Julkaisuja sarja C32/2000

Heinonen, Ari (2008). *Yleisön sanansijat sanomalehdessä*. Journalismin tutkimusyksikkö. Tiedotusopin laitos. Tampereen yliopisto.

Heinonen Ari & Domingo David (2009). *Blogit journalismin muutoksen merkkeinä*. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa (2009)*. Gaudeamus, Helsinki. 68–87.

Heikkilä, Heikki & Kunelius Risto (1999). *Pelkkä asenne ei riitä. Kansalaisjournalismi kehityshankkeena suomalaisissa sanomalehdissä*. Teoksessa Maasilta, Mari (toim.) *Journalismin muutoskaruselli*. Tiedotusopin laitos, Tampereen yliopisto. S. 102–121.

Heikkilä, Heikki & Kunelius Risto (1999b). *Journalismin uusi tyyli. Pelkistämätön erittely yhdysvaltalaisesta kansalaisjournalismista*. Teoksessa Lappalainen, Pertti (toim.) *Tyylikästä kansalaisaktiivisuutta*. Poliitiikan tutkimuksen laitos. Tampereen yliopisto. 67–86.

Heikkilä, Heikki (2001) *Ohut ja vankka journalismi. Kansalaisuus suomalaisen uutisjournalismin käytännöissä 1990-luvulla*. Tampereen yliopisto 2001.

Heikkilä, Heikki; Ahva, Laura; Siljamäki Jaana; Valtonen, Sanna (2012) *Kelluva kiinnostavuus*. Comet-tutkimuskeskus, Tampereen yliopisto 2012.

Heinonen, Ari (2008). *Yleisön sanansijat journalismissa*. Tampere: Journalismin tutkimusyksikkö.

Helle, Merja (2009). *Journalistisen työn muutos*. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa*. Gaudeamus Helsinki University Press. Oy Yliopistokustannus. 91–11.

Hintikka, Kari A (2012). *Puheenvuoro: Journalismi talkootyönä*. Teoksessa Johana Vehkoo (toim.) *Journalismikritiikin vuosikirja 2012*. Media ja viestintä 1/2012. Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus. 25–30.

Hokka, Jenni; Laine, Markus; Lehtonen, Pauliina & Minkkinen, Arto (2004). *Mansefoorumi kansalaistoiminnan virittäjänä*. Teoksessa Sirkkunen Esa & Sirku Kotilainen (2004): *Toimijaksi tietoverkoissa. Raportti kansalaislähtöisen verkkoviestinnän mahdollisuuksista*. Journalismin tutkimusyksikkö, Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos 2004. 199–241

Häyhtiö, Tapio (2010). *Demokratiaa vai toimintaa? Näkökulmia kansalaislähtöisen verkkopolitiikan teoriaan ja käytäntöön*. Tampereen yliopisto, Poliitiikan tutkimuksen laitos 2010.

Kariniemi, Olli (2010). *Järjestölehdien yleisötutkimus yleisön kehittämisen välineenä*. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitos.

Kivikuru, Ullamaija (2001). *Paradise Lost or Regained? Citizen culture and media in pre, core and post recession Finland*. Teoksessa Kivikuru, Ullamaija & Tarja Savolainen (toim.) *The Politics of Public Issues*. Viestinnän julkaisuja 5. Helsinki, Yliopistopaino.

Kohonen Kirsi & Tiala Toni (2002). *Kuntalaiset ja hyvä osallisuus. Lupaavia käytäntöjä kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi*. Sisäasiainministeriö, osallisuushanke. Helsinki.

Kumara, Ilkka (2004). *Naapurit.net on alueiden ja asukkaiden portaali Oulussa*. Teoksessa Sirkkunen Esa & Sirkku Kotilainen (2004): *Toimijaksi tietoverkoissa. Raportti kansalaislähtöisen verkkoviestinnän mahdollisuuksista*. Journalismin tutkimusyksikkö, Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos 2004. 83–88

Kunelius, Risto (2000). *Maakuntalehti ja lähiö: suunnitelmakapitalismin kaksoset*. Teoksessa Kunelius Risto (2000) *Juttuja lähiöstä*. Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos. Sarja A 93 / 2000. 1–27

Kunelius, Risto; Noppari, Elina; Reunanen, Esa (2009). *Media vallan verkoissa*. Tiedotusopin laitoksen julkaisuja A 112/2009.

Kuula, Arja (1999). *Toimintatutkimus. Kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä*. Tampere: Vastapaino.

Lambeth, Edmund B (1998). *Public journalism as a democratic practice*. Teoksessa Lambeth, Edmund B; Meyer, Philip E & Esther Thorson (toim.) *Assessing public journalism*. University of Missouri Press. Columbia, Missouri.

Lehtonen, Pauliina (2011). *Kylä kaupungissa. Yhteisö kansalaisvaikuttamisen välineenä*. Teoksessa Kangaspunta, Seppo (toim.) (2011) *Yksilöllinen yhteisöllisyys: avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen*. Tampere University Press. 197–229.

Lehtonen Pauliina (2013). *Julkisesti uskottavat. Kansalaisten kokemuksellinen tieto ja performatiiviset osallistumiskäytännöt*. Viestinnän, median ja teatterin yksikkö. Tampereen Yliopisto.

Liukkonen, Mauri (1999). *Toimittajan näkökulma kansalaisjournalismikokeiluun*. Teoksessa Maasilta, Mari (toim.) *Journalismin muutoskaruselli*. Tiedotusopin laitos, Tampereen yliopisto. S. 122–125.

Luostarinen, Heikki (1994). *Mielen kersantit. Julkisuuden hallinta ja journalistiset vastastrategiat sotilaallisissa konflikteissa*. Juva, WSOY.

Malmberg, Tarmo (2012). *Yleinen mielipide, viestintä ja kansanvalta: liberaalista deliberatiiviseen demokratiaan*. Teoksessa Karppinen, Kari & Matikainen, Janne (toim.) *Julkisuus ja demokratia*. Vastapaino, Tampere. 15–36

Martikainen, Ari (2004). *Kaupunginosakirjeenvaihtajat: Yhdessä tekemällä verkkokirjoittajiksi*. Teoksessa Teoksessa Sirkkunen Esa & Sirku Kotilainen (2004): *Toimijaksi tietoverkoissa. Raportti kansalaislähtöisen verkkoviestinnän mahdollisuuksista*. Journalismin tutkimusyksikkö, Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos 2004. 93–126

Matheson, Konald (2004). *Weblogs and the Epistemology of the News. Some Trends in Online Journalism*. *New Media & Society*. 6:4, 443–468.

Matikainen, Janne (2012). *Yleinen mielipide, viestintä ja kansanvalta: liberaalista deliberatiiviseen demokratiaan*. Teoksessa Karppinen, Kari & Matikainen, Janne (toim.) *Julkisuus ja demokratia*. Vastapaino, Tampere. 133–160

Mäkinen, Maarit (2000). *Internet yhteisöllisenä mediana*. Teoksessa Heinonen, Ari; Mäkinen, Maarit; Ridell, Seija; Martikainen, Ari; Halttu, Mika & Esa Sirkkunen *Verkkotorilla. Internet kansalaisviestinnän ja paikallisen julkisuuden tilana. Paikallisuus verkkomediassa -projektin loppuraportti*. Tampereen Yliopisto. Journalismin tutkimusyksikkö. Tiedotusopinlaitos. 29–54

Parikka, Tuija (2003). *Yhteisöllisyys ei yksin riitä*. Teoksessa Malmelin, Nando (toim.) *Välittämisen tiede. Viestinnän näkökulmia yhteiskuntaan, kulttuuriin ja kansalaisuuteen*. Helsingin yliopisto, viestinnän laitos. 218–227.

Pekala-Sjöblom, Marianne & Sjöblom Stefan (2002). *Kansalaisten osallistumisaktiivisuus muutoksessa*. Teoksessa

Renvall, Mika (2000). *Journalismi julkisena keskusteluna: Tapaustutkimus Hervanta-kirjoittelusta*. Teoksessa Kunelius Risto (2000) *Juttuja lähiöstä*. Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos. Sarja A 93 / 2000. 80–106

Ridell, Seija (1994). *Kaikki tiet vievät genreen*. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitos, sarja A 82/1994

Ridell, Seija (1999). *Verkkoviestinnän haasteet journalismin yleisösuhteelle – Tapaus LOCALITY-hanke*. Teoksessa Maasilta, Mari (toim.) *Journalismin muutoskaruselli*. Tiedotusopin laitos, Tampereen yliopisto. S. 128–141.

Ridell, Seija (2000). *Kansalaisjulkisuuden kokeilua verkossa. Mansefoorumi ja paikallisen julkisen viestinnän käytännöt*. Teoksessa Heinonen, Ari; Mäkinen, Maarit; Ridell, Seija;

Martikainen, Ari; Halttu, Mika & Esa Sirkkunen (2000). *Verkkotorilla. Internet kansalaisviestinnän ja paikallisen julkisuuden tilana. Paikallisuus verkkomediassa -projektin loppuraportti*. Tampereen Yliopisto. Journalismin tutkimusyksikkö. Tiedotusopinlaitos. 57–98

Ridell, Seija (2004). *Median julkisuustiloja kartoittamassa. Julkisuuden journalistinen tuottaminen ja kommunikatiivisuuden haaste*. Tiedotustutkimus 2004:2; 4–24

Ridell Seija & Pietilä Veikko (2008). *Verkkomedia toimijuuden alustana. Yleisö, yhteisö, julkiso ja Youtube*. Lähikuva 21:2, 27–43

Russell, Adrienne (2011). *Networked: A Contemporary History of News in Transition*.

Saastamoinen, Mikko (2002). *Yhteisöt epävarmuuden ajassa – yhteisöllisyyskeskustelun myöhäismoderneja virtauksia*. Teoksessa Kuusela, Pekka ja Saastamoinen, Mikko (toim.) *Polis ja kosmos. Kulttuurisen globalisaation suuntia*. Jyväskylä: SoPhi. Jyväskylän yliopisto. 81–120.

Salmikangas, Anna-Katriina (2002). *Osallistumiskokeiluja ja kokemuksia. Teoksessa Kuntalaiset ja hyvä osallisuus. Lupaavia käytäntöjä kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi.* Sisäasiainministeriö, osallisuushanke. Helsinki. 13–18

Sirkkunen Esa & Sirkku Kotilainen (2004). *Toimijaksi tietoverkoissa. Raportti kansalaislähtöisen verkkoviestinnän mahdollisuuksista.* Journalismin tutkimusyksikkö, Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos 2004.

Sirkkunen Esa (2004). *Johdanto: Kansalaislähtöisyys tietoverkoissa.* Teoksessa Sirkkunen Esa & Sirkku Kotilainen (2004): *Toimijaksi tietoverkoissa. Raportti kansalaislähtöisen verkkoviestinnän mahdollisuuksista.* Journalismin tutkimusyksikkö, Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos 2004. 9–25

Sirkkunen Esa (2006). *Vertaismedia haastaa perinteisen joukkoviestinnän.* Teoksessa Aula, Pekka ym. (toim.) 2006 *Verkkoviestintäkirja.* Helsingin yliopisto, Palmenia-Sarja, Yliopistopaino Kustannus. 137–158

Splichal, Slavko (2002). *The principle of publicity, public use of reason and social control.* Media, Culture & Society, Vol 24: 5–26.

Sutela, Marja (2002). *Suoraa ja edustuksellista demokratiaa.* Teoksessa *Kuntalaiset ja hyvä osallisuus. Lupaavia käytäntöjä kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi.* Sisäasiainministeriö, osallisuushanke. Helsinki. 23–25

Uusitalo, Liisa (2008). *Vauraus – suomalaisen kulutusyhteiskunnan unelma?* Teoksessa Niiniluoto, Ilkka & Sihvola, Juha (toim.) (2008) *Tarkemmin ajatellen. Kansakunnan henkinen tila.* Helsinki: Gaudeamus.167–194.

Vainio, Niklas (2004). *Lähtökohtia yhteisölliseen julkaisemiseen.* Teoksessa Sirkkunen Esa & Sirkku Kotilainen (2004): *Toimijaksi tietoverkoissa. Raportti kansalaislähtöisen verkkoviestinnän mahdollisuuksista.* Journalismin tutkimusyksikkö, Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos 2004. 127–146

Väliaverronen, Esa (2009). *Journalismi kriisissä?* Teoksessa Väliaverronen, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa* (2009). Helsinki: Gaudeamus. 13–31.

Wall, Melissa (2012). *Citizen Journalism. Valuable, Useless or Dangerous?* International Debate Education Association. New Yorks 2012.

Verkkolähteet

Alue-Alvari:

<http://www.tampere.fi/tampereinfo/osallistuminen/vaikuttamiskanavat/alvari.html>. Lainattu 28. maaliskuuta 2013

Alue-Alvari: Esite

http://www.tampere.fi/material/attachments/a/5wU7tgd7k/alue_alvari_opas.pdf. Lainattu 28. maaliskuuta 2013

Kangasalan kunta

http://www.kangasala.fi/tietoa_kangasalta/jarjesto-ja_yhdistystoiminta/kylatoimikunnat_ja_yhdistykset/

Lainattu 15. maaliskuuta 2013

MCI Press

http://www.mcipress.fi/artikkeli/joukkoistaminen_kollektiivinen_aly

Lainattu 25. helmikuuta 2014

Nesta

http://www.nesta.org.uk/sites/default/files/here_and_now_uk_hyperlocal_media_today.pdf

Lainattu 7. toukokuuta 2014

Kiravo

<http://kiravo.kirjastot.fi/sites/default/files/uploaded/Sosiaalisen%20median%20palveluita%20-%20Facebook.pdf>

Lainattu 7. helmikuuta 2014

Sanastokeskus TSK Sosiaalisen median sanasto, verkkoversio

http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Sosiaalisen_median_sanasto

Lainattu 25.2.2014

LIITTEET

Liite 1: Tule, tehdään yhdessä verkkolehteä

Medialla on erityinen rooli yhteisöllisyyden tuottamisessa, kirjoitti Tuija Parikka kymmenen vuotta sitten. Pari vuotta aiemmin Ulla-Maija Kivikuru oli todennut, että kansalaiset ja mediasisällöt eivät kohtaa, eivätkä kansalaiset ole kokeneet päässeensä vaikuttamaan asioiden kulkuun.

Edellä mainittuihin huomioihin perustuu minun käynnissä oleva graduni. Pienistäkin pitäjistä kadotettu yhteisöllisyys sekä lukijoiden jatkuva erkaantuminen paikallislehdistä sysäsivät minut tielle, jota kulkiessani aion selvittää, onko alun ongelmille mitään tehtävissä.

Puitteet tälle tutkimukselle luo kädessäsi oleva paikallislehti Kangasalan Sanomat. Lukijatutkimus on osoittanut, että lukijat eivät koe lehteä tarpeeksi kiinnostavaksi ja läheiseksi. Samaan aikaan kentältä kantautui uutisia, että ruutanalaisilla ei ole yhteistä tiedotuskanavaa, joka tavoittaisi koko kylän.

Kohta on. Syksyn aikana me perustamme yhdessä verkkosivuston, josta paitsi naapurini ruutanalaiset myös suinulalaiset ja lihasulan väki voivat lukea alueensa viimeiset uutiset ja tarkistaa tulevat tapahtumat. Perustamme sivuston, jonka kautta esille pääsevät ahkerat talkoolaiset ja kylän vanhimmat, ja joka innostaa kyläläisiä puuttumaan heitä kiusaaviin ongelmiin ja epäkohtiin.

Kun puhun meistä, en puhu itsestäni ja Kangasalan Sanomista. Itse asiassa Kangasalan Sanomat tarjoaa vain sähköiset puitteet toiminnalle, jonka käytännön toteutuksesta vastaamme me, minä ja te, yhdessä. Ja kun minun tehtäväni on vain taata kaiken onnistuvan, niin temmellyskenttä jää vapaaksi teille. Yhtäkkiä huomaatte olevanne paitsi lukijoita myös tekijöitä.

Puhumme kansalaisjournalismista. Kun kansalaisjournalismi 1990-luvun alussa muotoutui, niin lehtien levikit olivat laskussa ja toimittajien ammattikunnan arvostus alamäessä. Lisäksi kansalaisjournalismin syntyyn vaikutti keskustelu osallistuvan demokratian käytännöistä.

Nyt minä haluan teidän kanssa kokeilla, kuinka kansalaisjournalismi toimisi 2010-luvulla. Jos vertaa tämän päivän tekniikkaa ja kansalaisten valmiuksia käyttää sitä 20 vuoden takaiseen tilanteeseen, niin puitteet kansalaisjournalismille ovat paremmat. Vuosien aikana tehty tutkimus on osoittanut, että sille on myös tilausta.

Ruutanalainen, suinulalainen, lihasulalainen: Kun haluat olla mukana luomassa kotikylääsi yhteisöllisyyttä, kun haluat kertoa muille ahkerista ihmisistä joulumyyjäisten takana, kun haluat jakaa mielenkiintoiset muistelmat menneisyydestä, kun haluat selvittää, miksi juuri teidän kylänraitti jäi ilman kevyenliikenteenväylää, niin tule mukaan ensi maanantaina. Tapaamme 30.syyskuuta kello 18.30 Ruutanan koululla.

Katja

Liite2: Pohjoisen pulinat Puhurissa

Katja Sirviö

Kangasalan pohjoisosissa puhutaan Puhurista. Se on verkkosivusto, jonne kyläläiset tuottavat itse sisältöä heitä kiinnostavista asioista. Puhuri syntyi yhdessä Kangasalan Sanomien sekä **Katja Sirviön** kanssa, Sirviö tutkii journalistiikan pro gradu -työssään, kuinka kansalaisjournalismi vaikuttaa paikallislehden sekä sen lukijoiden läheisyyteen.

– Kansalaisjournalismi oli kovasti pinnalla 1990-luvulla, mutta sen toteuttaminen todettiin useissa hankkeissa työlääksi. Nyt on kuitenkin käytössä verkko, ja kansalaisten tietotekniset taidot ovat parissakymmenessä vuodessa parantuneet. Haluankin selvittää, olisiko kansalaisjournalismille tilausta nyt 2000-luvulla, Sirviö kertoo.

Puhuri-sivusto on verkossa nähtävissä, ja ensimmäiset uutisjutut ovat syntyneet. Aktiiviset kyläläiset ovat kokoontuneet pariin otteeseen ideoimaan sivustoa ja suunnittelemaan sen sisältöä.

– Joulun aika on juttuideoiden kannalta otollista. On joulumyyjäisiä ja vaikka mitä. Ja totta kai odottelemme kansalaisten näkemystä siitä, miten kevyenliikenteenväylä Siitamaan lopulta saatiin, Sirviö toteaa.

Sirviö painottaa kuitenkin, että Puhuriin kelpaavat muutkin kuin ajankohtaiset uutiset. Wordpress-blogialustalle on kenen tahansa helppo kirjoittaa vaikkapa mielipidekirjoituksia, entisaikojen muisteloita tai paikallisten henkilöiden haastatteluita.

– Tärkeintä olisikin, että Puhurissa jaettaisiin kyläläisten yhteisiä asioita, edistettäisiin yhteisöllisyyttä.

Puhurista puhutaan pohjoisen Kangasalan kylien verkkosivuna. Kirjoittaa voivat siis ruutanalaiset ja Ruutanan yläpuolella, Vesijärven länsipuolella asuvat kangasalalaiset. Kaikkia sen alueen kyliä on vaikea muualta muuttaneen luetella, sen vuoksi alueen rajaus on näin karkea.

– Ensimmäisessä palaverissa kyläläiset ilmaisivat voimakkaasti, että haluavat tämän pysyvän ”heidän juttunaan”. Jos Kuhmalahdella ja Sahalahdella halutaan oma vastaava sivusto, niin sen perustamisesta pitää puhua Sanomien kanssa, Sirviö vinkkaa.

Hänen mukaansa olisikin hienoa, jos eri kylillä olisi vastaavia sivuja ja kylät vaikka vähän kilpailisivat niiden sisällöillä.

Jos Puhuri alkoi kiinnostaa, niin mukaan pääsee ottamalla yhteyttä Sirviöön ja liittymällä Puhuri-facebook-ryhmään. Sirviö sanoo osallistumiskynnyksen olevan matala – juttu voi syntyä pienestäkin ideasta ja oikeinkirjoitukseen saa halutessa apua.

– Wordpress-alustalle kirjoittamisesta ja erilaisista julkaisuohjeista on tulossa kirjalliset ohjeet. Julkaisuun tarvitsee käyttäjätunnukset, jotka saa minulta, kun on näyttää jotain julkaistavaa, Sirviö kertoo.

Puhuri-sivusto löytyy netistä osoitteesta www.kangasalansanomat.fi/blogit/puhuri. Sirviöön saa yhteyttä sähköpostitse (k.t.sirvio@gmail.com) tai puhelimitse (0400 699 103).

Liite 3: Loppukysely Puhuriin osallistuneille aktiivisille

Hei kaikki!

Puhuri graduni osalta rupeaa olemaan päätöksessä. Kiitos teille kaikille, teidän kanssa oli kiva tehdä yhteistyötä. Aivan sellaiseen lentoon Puhuri ei pyyhältänyt kuin ensimmäinen tapaaminen antoi odottaa, mutta tämäkin on tärkeä tutkimustulos.

Aivan yhtä tärkeää graduni kannalta olisi, että vastaisitte alta löytyvään muutamaaan kysymykseen. Niiden avulla yritän vielä sitoa yhteen sitä, miten te hankkeen koitte.

Talvisin terveisin,

Katja Sirviö

Mitä mieltä olit alun alkaen nettisivusta, jonne lukijat saisivat tuottaa sisältöä?

Millainen oli oma panoksesi Puhurissa?

Työllistikö se liikaa? Olisitko halunnut osallistua enemmän? Miksi? Miksi ei?

Pääsikö Puhuri tavoitteisiinsa? Kertoiko se kylän asioista? Ajoiko se demokratiaa? Yhdistikö se kyläläisiä? Miksi? Miksi ei?

Miten Puhurin toteutus toimi? Mikä oli hyvää? Mitä olisi voinut tehdä eri tavalla tai paremmin?

Mitä itse ajattelet siitä, miksi Puhurin menestys oli näinkin vaisua?

Mitä Puhurin taustalla olevat tahot (allekirjoittanut, Kangasalan Sanomat) olisivat voineet tehdä toisin?

Vapaa sana: